

Ο ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΟΝ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ

ΤΟΥ ΟΡΘΟΔΟΞΟΥ ΕΝΟΡΙΑΚΟΥ ΚΛΗΡΟΥ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ ΤΟΥ ΕΠΙΣΗΜΟΥ ΔΕΛΤΙΟΥ «ΕΚΚΛΗΣΙΑ»

ΕΤΟΣ ΙΕ' | ΑΘΗΝΑΙ, ΑΓ. ΦΙΛΟΘΕΗΣ 19 | 1 ΙΟΥΝΙΟΥ 1966 | ΑΡΙΘ. 11

ΣΧΕΣΕΙΣ ΧΡΙΣΤΙΑΝΙΣΜΟΥ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΗΣ

Β'

Τὸ ὅτι ἡ Ἐπιστήμη δὲν δύναται νὰ ὑποκαταστήσῃ πλήρως τὸν ἱκανοποιῶντα τὰς βαθυτέρας ἀνάγκας τῆς ψυχῆς Χριστιανισμόν ἀποδεικνύεται, πρὸς τοῖς ἄλλοις, ἐκ τοῦ ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πόθος τῆς γνώσεως δὲν δύναται νὰ ἱκανοποιηθῇ πλήρως ὑπὸ τῆς ἐπιστήμης, ἡ ὁποία ἔχει περιορισμένα ὄρια.

Εἰς τὸ νὰ κατανοηθῇ, ὅτι ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι περιορισμένη, τὰ μέγιστα συνετέλεσαν αἱ νεώτεραι γνωσιολογικαὶ θεωρίαι καὶ ἰδίως ἀφ' ἐνὸς ἡ γνωσιολογικὴ κριτικὴ θεωρία τοῦ Κάντ (Kant) καὶ ἀφ' ἑτέρου ἡ γνωσιολογικὴ θεωρία τῆς κριτικῆς πραγματοκρατίας ἢ τοῦ κριτικοῦ ρεαλισμοῦ. Τί διδάσκουν αἱ θεωρίαι αὗται;

Ἐν πρώτοις ἡ κριτικὴ θεωρία τοῦ Κάντ προσπαθεῖ νὰ συμβιβάσῃ τὴν ἐμπειριοκρατίαν ἢ ἐμπειρικὴν σχολὴν καὶ τὴν λογοκρατίαν ἢ τὸν ὀρθολογισμόν. Ἡ ἐμπειριοκρατία διδάσκει, ὅτι ἡ μόνη πηγὴ τῆς γνώσεως εἶναι ἡ κατ' αἴσθησιν ἐμπειρία καὶ ἀντίληψις. Συμφώνως πρὸς τὴν παλαιὰν ρῆσιν «οὐδὲν ὑπάρχει ἐν τῇ νοήσει, ὅπερ προηγουμένως δὲν ὑπῆρξεν ἐν τῇ αἰσθήσει»¹. Ἡ λογοκρατία ἢ ὁ (γνωσιολογικὸς) ὀρθολογισμὸς διδάσκει, ὅτι ἡ μόνη πηγὴ τῆς γνώσεως εἶναι ἡ νόσις, ὁ ὀρθὸς λόγος τοῦ ἀνθρώπου. Συμφώνως πρὸς τὴν θεωρίαν ταύτην, πᾶσαι αἱ γνώσεις ἡμῶν εἶναι ἔμφυτοι καὶ εὐρίσκονται ἐξ ἀρχῆς ἐντὸς τῆς ψυχῆς μας εἰς δυναμικὴν, λανθάνουσαν καὶ ὑπνώττουςαν κατάστασιν. Ἡ λειτουργία τῶν αἰσθητηρίων ὀργάνων ἀπλῶς παρέχει ἀφορμὴν πρὸς ἀφύπνησιν τῶν ἐν ψυχῇ λανθάνουσῶν παραστάσεων καὶ πρὸς μεταβολὴν αὐτῶν ἀπὸ τῆς «δυνάμει» εἰς τὴν «ἐν ἐνεργείᾳ» κατάστασιν. Ἡ συμβιβάζουσα τὰς δύο ταύτας ἀντιθέτους ἀπόψεις κρι-

1. Θεοφ. Βορέα, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Ἀθήναι 1935, σελ. 63. X. Θεοδωρίδης, Εἰσαγωγή εἰς τὴν Φιλοσοφίαν, Ἀθήναι 1933, σελ. 63.

2. Θ. Βορέα, ἔ.ἀ., σελ. 72. X. Θεοδωρίδης, ἔ.ἀ., σελ. 158. ἐξ.

τική θεωρία τοῦ Κάντ διδάσκει, ὅτι ἡ γνῶσις εἶναι προῖον δύο παραγόντων, ἤτοι ἀφ' ἑνὸς τῆς κατ' αἰσθήσιν ἐμπειρίας καὶ ἀντιλήψεως καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν ἐν τῇ ψυχῇ ἐμφύτων δυνάμεων τῆς νοήσεως. Ἡ διὰ τῶν αἰσθήσεων ἐμπειρία φέρει εἰς τὴν διάνοιάν μας τὸ ὕλικόν τῆς γνώσεως, τὸ ὁποῖον εἶναι ἀσχημάτιστον, ἀμορφοποιήτον καὶ ἀταξινόμητον. Τὸ ὕλικόν αὐτὸ ταξινομεῖται, μορφοποιεῖται καὶ ἀποκτᾷ μορφήν μὲ τὰ ἐμφυτα—τρόπον τινά—«καλούπια τῆς διανοίας», ἐκ τῶν ὁποίων τὰ σπουδαιότερα εἶναι τὰ «καλούπια» τῶν ἐννοιῶν τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου καὶ τῆς αἰτιώδους συναρτήσεως (αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος). Τοιοῦτοτρόπως ἡ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων προσκομιζομένη ἀκατέργαστος ὕλη μὲ τὴν βοήθειαν τῶν ἐμφύτων «καλουπιῶν» τῆς διανοίας ταξινομεῖται, ἐντάσσεται ἐν χώρῳ καὶ χρόνῳ καὶ εἰς τὸν κόσμον τῆς αἰτιώδους ἀλληλουχίας. Ὡστε ὁ κόσμος, ὅπως γνωρίζομεν αὐτόν, εἶναι κατ' αἰσθήσιν ἀντιλήψεις, αἵτινες ὑπέστησαν κατεργασίαν ἐν τῇ νοήσει διὰ τῶν ἐμφύτων «καλουπιῶν» τοῦ χώρου, τοῦ χρόνου, τῆς αἰτιώδους συναρτήσεως. Δηλαδή τὸ ὑπὸ τῶν αἰσθήσεων προσκομιζόμενον ὕλικόν τῆς γνώσεως ἐντάσσεται ὑπὸ τῆς ἐμφύτου διανοίας εἰς ὀρισμένας τοπικὰς καὶ χρονικὰς σχέσεις καὶ εἰς σχέσεις αἰτίας καὶ ἀποτελέσματος. Τοιοῦτοτρόπως ὁ κόσμος, ὅπως τὸν γνωρίζομεν, δὲν εἶναι τὸ ὄντως ὄν, δὲν εἶναι ὁ κόσμος, ὅπως ὑπάρχει αὐτός καθ' ἑαυτὸν καὶ ἀνεξαρτήτως ἡμῶν, ἀλλὰ μόνον φαινόμενον, δηλαδή «κάτι» τὸ ὁποῖον δὲν γνωρίζομεν αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἐν τῇ οὐσίᾳ του, ἀλλὰ γνωρίζομεν, ὅπως τοῦτο φαίνεται εἰς ἡμᾶς μετὰ τὴν ἐπεξεργασίαν, τὴν ὁποίαν ὑφίσταται μὲ τὰ —περιορισμένης δυναμικότητος— αἰσθητήριά μας ὄργανα καὶ μὲ τὰ ἐμφυτα «καλούπια» τῆς διανοίας μας. Ὡστε κατὰ τὸν Κάντ ἡ γνῶσις ἡμῶν περιορίζεται μόνον εἰς τὸ ὑπάρχον ἐν τῇ γιγνωσκύσῃ διανοίᾳ, τὸ ὁποῖον εἶναι ἐντεῦθεν τῶν ὀρίων τῆς κατ' αἰσθήσιν ἐμπειρίας καὶ ἀντιλήψεως. Δι' αὐτὸ οὐδόλως δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν ὅ,τι εἶναι ἐπέκεινα ταύτης, τὸ «πρᾶγμα καθ' ἑαυτό», τὴν λεγομένην ὑπερβατικὴν πραγματικότητα, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῶν αἰσθήσεων καὶ τῶν «καλουπιῶν» τῆς ἐμφύτου διανοίας.

Βεβαίως ἡ γνωσιολογικὴ αὕτη διδασκαλία τοῦ Κάντ δὲν κρίνεται σήμερον ὡς πλήρως ἱκανοποιητικὴ, διότι αἱ ἐλλείψεις καὶ τὰ μειονεκτήματα αὐτῆς γίνονται ὄλον ἐν καὶ περισσότερον αἰσθητά³. Ἀλλ' ἐκεῖνο, ἕπερ ἐξἄκολουθεῖ νὰ ἰσχύη ἐκ τῆς θεωρίας τοῦ Κάντ, εἶναι ἡ ἀποψις αὐτοῦ, ὅτι δὲν δυνάμεθα νὰ γνωρίσωμεν τὴν ἐκτὸς ἡμῶν πραγματικότητα, ὅπως αὕτη ἀκριβῶς εἶναι, ἀλλὰ

3. Ἴδὲ σχετικῶς εἰς Εὐαγγ. Θεοδώρου, Κριτικὴ Εἰσαγωγή εἰς τὸ ζήτημα τῶν σχέσεων Ἐρησκείας καὶ Γνώσεως, ἐν Ἀθήναις 1955, σσ' 98-99.

τὴν γνωρίζομεν, ὅπως αὕτη φαίνεται εἰς ἡμᾶς, διότι ἡ γνωστικὴ ἡμῶν ἰκανότης εἶναι λίαν περιορισμένη.

Εἰς τὸ ἴδιον συμπέρασμα ὀδηγεῖ ἡμᾶς, καὶ ἡ ἔχουσα σήμερον εὐρεῖαν διάδοσιν γνωσιολογικὴ θεωρία τῆς Κριτικῆς πραγματοκρατίας ἢ τοῦ κριτικοῦ ρεαλισμοῦ, ἥτις ἐνισχύεται τὰ μέγιστα ὑπὸ τῆς νεωτέρας φυσικῆς καὶ ψυχολογίας. Κατὰ τὴν θεωρίαν ταύτην γνωρίζομεν μόνον τὰς κυρίας ἢ πρωτογενεῖς ιδιότητας τῶν ἀντικειμένων (λ.χ. ἔκτασιν, πυκνότητα, σχῆμα, μέγεθος, βάρος, πλήθος, κίνησιν, ἀπόστασιν ἀφ' ἡμῶν κ.τ.τ.), ὡς αὗται εἶναι, αὗται καθ' ἑαυτάς. Ἀντιθέτως αἱ λεγόμεναι δευτερογενεῖς ἢ δευτερεύουσαι ιδιότητες τῶν ἀντικειμένων (χρώματα, ἀκουστικοὶ τόνοι, γλυκύ, πικρὸν κ.λ.π., ὄσμαί κ.λ.π.), τὰς ὁποίας γνωρίζομεν, δὲν ὑπάρχουν αὗται καθ' ἑαυτάς, ἀλλὰ δημιουργοῦνται τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν τὰ ἀντικείμενα ἔρχονται εἰς ἐπαφὴν μὲ τὰ αἰσθητήριά μας ὄργανα. Κατὰ τὸν κριτικὸν ρεαλισμὸν, εἰς τὸν ἔξωτερικὸν κόσμον ὑπάρχουν ποσοτικαὶ διαφοραί, κινήσεις, χημικαὶ ἐνέργειαι... Ὅ,τι εἰς τὴν φύσιν εἶναι ποσοτικόν, ἡμεῖς τὸ αἰσθανόμεθα ὡς ποιοτικόν, ὡς ἦχον, χρῶμα, ὄσμήν, γεῦσιν. Ἐκτὸς ἡμῶν δηλαδὴ καὶ ἀντικειμενικῶς δὲν ὑπάρχουν χρώματα, ἦχοι, ὄσμαί, γλυκύ, πικρὸν κ.τ.τ., ἀλλὰ διαφορετικαὶ τινες ἀφορμαὶ (κινήσεις, δόνησις, χημικὴ ἐνέργεια κ.λ.π.), τὰς ὁποίας ἡμεῖς αἰσθανόμεθα ὡς χρώματα, ἦχους, ὄσμάς, γεύσεις κ.λ.π.

Ἡ Ὀπτικὴ καὶ ἡ ψυχολογία παρέχουν ἐπιχειρήματα εἰς τοὺς ὁπαδοὺς τοῦ κριτικοῦ ρεαλισμοῦ νὰ ὑποστηρίζουν, ὅτι τὰ χρώματα δὲν ὑπάρχουν ἀντικειμενικῶς. Ἀντικειμενικῶς ὑπάρχουν μόνον τὰ ἠλεκτρομαγνητικὰ κύματα, τὰ ὁποῖα ἐκπέμπονται ὑπὸ τῶν αὐτοφώτων ἢ ἀνακλῶνται ὑπὸ τῶν ἑτεροφώτων σωμάτων. Ἀναλόγως δὲ πρὸς τὸν ἀριθμὸν τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων, τὰ ὁποῖα ἀνὰ πᾶν δευτερόλεπτον φθάνουν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν μας, βλέπομεν τὴν ποικιλίαν τῶν χρωμάτων. Τὸ ἐρυθρὸν χρῶμα ἀντιστοιχεῖ εἰς 250 περίπου δισεκατομμύρια ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάνσεων, αἵτινες ἀνὰ δευτερόλεπτον φθάνουν εἰς τὸν ὀφθαλμὸν μας. Ἐνδιαμέσως εἶναι τὰ ἄλλα χρώματα. Ὡστε ἡ δύναμις τοῦ ὀφθαλμοῦ εἶναι περιορισμένη. Μικρότερον ἢ μεγαλύτερον ἀριθμὸν ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων, δηλαδὴ τὰς ὑπερύθρους ἢ ὑπερέρυθρους ἀκτῖνας, ὡς καὶ τὰς ὑπεριώδεις, δὲν δύναται ὁ ὀφθαλμὸς νὰ τὰς συλλάβῃ. Ἀνάλογόν τι διδάσκει ἡ Ἀκουστικὴ καὶ ἡ Ψυχολογία διὰ τοὺς ἦχους, οἵτινες δὲν ὑπάρχουν ἀντικειμενικῶς. Ἀντικειμενικῶς ὑπάρχουν μόνον παλμικαὶ κινήσεις ἢ κύματα τοῦ ἀέρος καὶ ἀναλόγως τοῦ ἀριθμοῦ αὐτῶν (11-50.000), τὰ ὁποῖα φθάνουν εἰς τὸ οὖς ἀνὰ δευτερόλεπτον ἔχομεν τὴν ποικιλίαν τῶν ἡχων. Ἀλλὰ καὶ ἡ ἰκανότης τῆς ἀκοῆς εἶναι περιορισμένη, διότι τὸ οὖς δὲν

δύναται νά συλλάβη πέραν τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος περιορισμένου ἀριθμοῦ τῶν παλμικῶν κινήσεων. Τὸ αὐτὸ ἰσχύει διὰ τὰς ὁμάδας, αἵτινες δὲν ὑπάρχουν ἀντικειμενικῶς, ἀλλὰ δημιουργοῦνται τὴν στιγμὴν, καθ' ἣν αἱ ἐξαερούμεναι πτητικαὶ οὐσαὶ φθάνουν εἰς τὴν ρῖνα. Καὶ ἡ γλυκύτης, τὸ πικρὸν, τὸ ὄξινον κ.τ.τ. δὲν ὑπάρχουν ἀντικειμενικῶς, ἀλλὰ δημιουργοῦνται τὴν στιγμὴν, κατὰ τὴν ὁποίαν αἱ χημικαὶ οὐσία διαλύονται διὰ τοῦ σιέλου ἐπὶ τῆς γλώσσης ἡμῶν.

Ὡστε τὰ γνωσιολογικὰ δεδομένα ὀδηγοῦν εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι εἶναι τελείως σαθρὰ καὶ ἀστήρικτος ἡ φαντασίωσις καὶ ψευδαἰσθησις τῆς παντογνωσίας καὶ ἡ ἐν ὀνόματι τῆς ἐπιστήμης ἄρνησις τῆς ὑπεραισθητῆς καὶ ὑπερβατικῆς πραγματικότητος, δηλαδὴ τῆς πραγματικότητος, ἡ ὁποία ὑπερβαίνει τὰ ὅρια τῆς διὰ τῶν αἰσθήσεων ἀποκτωμένης γνώσεως. Ἡ ἀνθρωπίνη γνῶσις εἶναι λίαν περιορισμένη. Ἐξαρτᾶται ἀφ' ἐνός ἐκ τῶν δεδομένων τῆς κατ' αἴσθησιν ἐμπειρίας, δηλ. ἐκ παντός, τοῦ ὁποίου λαμβάνομεν πεῖραν καὶ γνῶσιν διὰ τῶν κατ' αἴσθησιν ἀντιλήψεων καὶ ἐντυπώσεων, τὰς ὁποίας ἀποκτῶμεν μὲ τὰ αἰσθητήριά μας ὄργανα, καὶ ἀφ' ἐτέρου ἐκ τῆς δυναμικότητος τῆς διανοίας καὶ τῆς γνωσκούσης συνειδήσεως τοῦ ἀνθρώπου. Ὅ,τι εἶναι πέραν τῶν ὁρίων, ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐκτείνεται ἡ δύναμις τῶν αἰθητηρίων ὀργάνων, καὶ τῆς ἀνθρωπίνης διανοίας καὶ γνωσκούσης συνειδήσεως, δὲν δυνάμεθα νά τὸ γνωρίσωμεν.

ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ Δ. ΘΕΟΔΩΡΟΥ

Καθηγητῆς τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΙΣ

Εἰδοποιοῦνται οἱ εὐλαβέστατοι Ἐφημέριοι, ὅτι ἐκυκλοφόρησεν ὁ ἕκτος κατὰ σειρὰν τόμος τῶν ἐκδόσεων τῆς «Ἐκκλησίας», «Ἀδολεσχία Φιλότητος» τοῦ Εὐγενίου Βούλγαρη (Μέρος Β') καὶ θὰ ἀποσταλῆ συντόμως εἰς ὅλας τὰς Ἱερὰς Μητροπόλεις πρὸς δωρεὰν διανομὴν εἰς τοὺς αἰδεσιμ. ἱερεῖς.

Παρακαλοῦνται οἱ αἰδεσιμ. Ἐφημέριοι ὅπως φροντίσουν νά τὸν παραλάβουν ἀπὸ τὰ οἰκεία Μητροπολιτικὰ Γραφεῖα. (Ἐκ τοῦ «Ἐφημερίου»)

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ ΙΔΕΩΝ

(Ἡ ἀμεσότητα τοῦ ραδιοφώνου)

Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι τὸ ραδιόφωνο, παρὰ τὶς μαγικὲς τελειοποιήσεις του στὴν αἰσθητικὴ, στὴ τεχνικὴ καὶ στὴ διάδοση. Παρὰ τὴν ἀναγκαιότητά του στὶς ἀπαιτήσεις τῆς ἐποχῆς μας, δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἀντικαταστήσῃ τὴν ἱερὴ προσωπικὴ ἐπαφή, τὴν ζωντανὴ ἐπικοινωνία. Δὲν εἶναι δυνατόν νὰ εἶναι ἓνας ζεστός διάλογος, ἓνας ἀντίλογος, πού ἐκτὸς ἀπὸ τὶς «θέσεις» ἔχει καὶ τὴ σφραγίδα τῆς ἀκτινοβολίας τοῦ προσώπου, τῆς ἐμπιστεύσεως, τῆς ἐξάρσεως!

Ὡστόσο, προσφέρει ἀπειρες δυνατότητες γιὰ ἄλλατα προσεγγύσεως, ὅπως ἀκριβῶς ἔγινε μὲ τὴν ἀνακάλυψη τῆς Τυπογραφίας. Κι' ἀκόμα, ἀποτελεῖ μίαν ἀνετη καὶ σίγουρη γέφυρα ἐπικοινωνίας τῶν ἰδεῶν καὶ τῶν ἀντιλήψεων, πού συνθέτουν καὶ ἐρμηνεύουν τὰ καθημερινὰ γεγονότα τῆς ζωῆς μας.

Στὴν ἀνωνυμία τοῦ ραδιοφώνου οἱ ἀκροατὲς αἰσθάνονται ἐλεύθεροι. Δίχως νὰ θίγεται ὁ ἐγωϊσμός τους παραιτοῦνται, ἀνυποψίαστα καμμιὰ φορὰ, ἀπὸ τὶς ἀντιλήψεις τους, ἀλαφρώνουν ἀπὸ τὸ βάρος μιᾶς διαφορᾶς τους, πού δὲν εἶχαν τὴν τόλμη νὰ τὴν ἐκμυστηρευτοῦν καὶ ἀποσαφηνίζου τὶς ἰδέες τους, ὅταν βέβαια καὶ τὸ ραδιόφωνο ἀποβλέπει σὲ κάτι τέτοιο.

Ὁ ἐκφωνητῆς, μὲ τὴ θερμὴ καὶ ἀνεπιτήδευτη φωνὴ του, γίνετα ὁ φίλος τοῦ ἀκροατῆ, πού τὸν αἰχμαλωτίζει μὲ τὸν ἐλκυστικὸ ραδιοφωνικὸ τρόπο καὶ τοῦ ἀποσπᾷ τὴν συνεχῆ προσοχή. Μαγνητίζει τὸ ἐνδιαφέρον του καὶ ἀπὸ κείνη τὴν ὥρα ἀφήνετα ἔρμαιος νὰ τὸν μεταφέρῃ στὸν κόσμον τῶν ἰδεῶν, πού τὸ πρόγραμμα προσφέρει.

Καὶ ἀναντίρρητα. Οἱ ἄνθρωποι θέλουν τὴν ἐξοικειώση μὲ τὶς καλὲς ἰδέες! Εὐχαριστοῦνται νὰ τοὺς ὑπενθυμίζῃς αὐτὸ πού πιστεύουν ἢ αὐτὸ πού θέλουν νὰ πιστεύουν. Οἱ κρυφὲς πεποιθήσεις τους ἔτσι, γίνονται πιὸ σαφεῖς καὶ μποροῦν, ὕστερα ἀπὸ καιρὸ, νὰ τολμοῦν νὰ ἐκφράζου ἢ νὰ νομίζου κάτι συγκεκριμένο.

Στὸ σημεῖο αὐτὸ χρήσιμα ραδιοφωνικὰ προγράμματα, πού ἐρεθίζουν τὴν φαντασία καὶ τὴ σκέψη εἶναι δυνατόν νὰ κατορθώσου μίαν ἐποικοδομητικὴν ἐπικοινωνία ἰδεῶν, πού νὰ ρυθμίξῃ τὴν οὐσιαστικώτερη σχέση τοῦ ἀκροατῆ μὲ τὸ ραδιόφωνο.

Μποροῦν ἔτσι νὰ συζητηθοῦν τὰ σύγχρονα προβλήματα καὶ ἡ πορεία τοῦ ἀνθρώπου στὴ σημερινὴ ἀγωνία. Τὸ ἴδιο πρᾶγμα μπορεῖ νὰ ἐπαναλαμβάνετα μὲ διαφορετικοὺς τρόπους, δίχως νὰ γίνετα βαρετό, ὅπως ἴσως ἓνα κήρυγμα καὶ στὸ τέλος νὰ ἔχουμε μιὰ συγκεκριμένῃ πιά πίστη τοῦ ἀκροατῆ, σὲ κάτι πού ἔχει καθαρότητα καὶ σαφήνεια.

«Ἡ μεγίστη συνείδηση τοῦ ραδιοφώνου, γιὰ ἓναν καλύτερο κόσμον, εἶναι ὅτι πληροφορεῖ τὸν ἄνθρωπο γιὰ ἰδέες ἄλλων ἀνθρώ-

πων. Ὁ ἄνθρωπος δὲν ἔχει παρὰ νὰ χρησιμοποίησῃ τὸ ραδιόφωνο τακτικὰ καὶ νὰ ἀκούσῃ τὸν κόσμον.

Ποτέ, ἴσως, δὲν ὑπῆρξαν τόσοι πολλοὶ ἄνθρωποι, τόσα ρεύματα καὶ τόσες κινήσεις, πού νὰ προσπαθοῦν νὰ ἐλκύσουν, μὲ τίς γνώμες, τοὺς ἄλλους καὶ νὰ τοὺς ὑποτάξουν! Μέσα λοιπὸν σ' αὐτὴ τὴν καταπληκτικὴ καὶ δίχως σκοπὸ παράφορη καὶ ἀπερίσκεπτη ταχύτητα τῆς ἀλλαγῆς καὶ τῆς διαδόσεως τῶν ιδεῶν, τὸ ραδιόφωνο μπορεῖ νὰ προσφέρῃ στὸν ἀκροατὴ νὰ καταλάβῃ, τί εἶναι σωστό, ὠφέλιμο, ὑγιὲς καὶ τί ἀβασάνιστο, λάθος!

Ἡ ἀμεσότητα τοῦ ραδιοφώνου, παρουσιάζει μιὰν ἐκπληκτικὴν ιδιότητα. Αἱ εἰδήσεις, τὰ συμβάντα, τὰ τραγούδια, οἱ ἀνταποκρίσεις, τὰ θρησκευτικὰ μηνύματα, εἶναι τοῦ ἀμεσοῦ χρόνου. Ὁ ἀκροατὴς ἔχει τὴ σπάνια δυνατότητα νὰ συμμετέχῃ τὴν ἴδια ὥρα πού ἀκούει μὲ τὰ γεγονότα, ὅπου καὶ ἂν γίνωνται. Πολλοὶ ἄνθρωποι ἔζησαν τίς τελευταῖες στιγμὲς τοῦ δολοφονημένου Κέννεντυ ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο. Λίγο καὶ θὰ ἀκουγόταν ὁ χτύπος τῆς καρδιάς του πού ἔσβυσε! Καὶ ἐδῶ, ἀκριβῶς, σ' αὐτὴ τὴν ἀμεσότητα, ἔρχεται ἡ Ἐκκλησία, γιὰ νὰ δώσῃ τίς ἀπαντήσεις της ἀπὸ τὸ ραδιόφωνο. Ὅταν λίγο ἀργοπορήσῃ εἶναι ἀργά! Τὰ γεγονότα καλπάζουν στὴν ἐποχὴ μας. Τὸ παρὸν ἀπασχολεῖ περισσότερο ἀπὸ τὸ παρελθόν. Καὶ ἡ θρησκεία δὲν εἶναι παρελθόν. Εἶναι ἓνα συνεχὲς παρὸν, ἓνα σύστημα ζωῆς μὲ ἐλπίδες καὶ πόθους.

Τὴν ὥρα πού δυὸ ἄνθρωποι, ἀπὸ δυὸ διαφορετικοὺς γεωγραφικοὺς χώρους, συζητοῦν στὸ ραδιόφωνο καὶ ἡ φωνὴ τους ἀκούγεται σ' ἓνα ἀπέραντο πλῆθος, οἱ ἄνθρωποι πού σὰν ἄτομα ἀκούνε, αἰσθάνονται καὶ σὰν μέλη τῆς οἰκουμένης. Σὰν ψυχὲς μὲ ὄντοτητα, πού εἶναι ἀνάγκη νὰ πάρουν θέσιν στὶς σύγχρονες ιδέες. Νὰ ἀποκτήσουν ἐδραιωμένες πεποιθήσεις μέσα στὴν κοινωνία, σταθερὲς ἐλπίδες, γιὰ τὴν ἐπαύριο. Πίστη καὶ Συνέπεια.

Ἔτσι, ἡ σπουδαιότητα τοῦ ραδιοφώνου, στὴν ἐπικοινωνία τῶν ιδεῶν καὶ ἡ ἀμεσότητά του εἶναι ἀνυπολόγιστες, προκειμένου νὰ βοηθήσουν τὸ σημερινὸ ἄνθρωπο, νὰ βγῇ ἀπὸ τὴ σύγχυση καὶ νὰ γίνῃ ἓνα ζωντανὸ ἄτομο, πού θὰ μπορέσῃ νὰ συλλάβῃ τὴν ἔννοια τοῦ παρόντος καὶ τὴ μορφή τοῦ μέλλοντος. Αὐτὸ θὰ τὸν βοηθήσῃ νὰ προχωρήσῃ περισσότερο τίς σκέψεις του, σὲ ἄλλους, μονιμώτερους καὶ σταθερότερους ιδεολογικοὺς καὶ συναισθηματικοὺς χώρους καὶ νὰ ἀνακαλύψῃ μέσα του τὴ χαμένη πίστη. Τὴ θρησκεία τῶν πατέρων του. Νὰ θυμηθῇ τὴν προσευχὴ τῆς μητέρας καὶ ἴσως, ἀνάμεσα στὰ λόγια τῶν ιδεῶν καὶ στὸ ραδιοφωνικὸ ἦχο ἀναζητήσῃ, ὁ ἀποσταμένος ἄνθρωπος, νὰ προσεγγίσῃ τὸν συνάνθρωπό του. Καὶ γνωρίζουμε ὅλοι μας, ὅτι ὅλοι οἱ ἄνθρωποι πρέπει νὰ βρίσκονται σὲ ἐπικοινωνία μεταξὺ τους καὶ νὰ μιλοῦν ἔτσι μὲ τὸ Θεό.

Εἶναι ἡ ἀρχὴ τῆς πίστεως. Εἶναι τὸ λύσιμον τῶν χειρῶν γιὰ μιὰ καινούργια ζωὴ.

ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ Σ. ΦΕΡΟΥΣΗΣ

ΠΛΕΙΟΤΕΡΟΝ ΚΑΙ ΚΑΘΑΡΩΤΕΡΟΝ ΦΩΣ ΕΙΣ ΤΗΝ ΝΕΟΛΑΙΑΝ ΜΑΣ

“Ολοι μας πρέπει να γνωρίσουμε και να βρεθούμε στο δρόμο του Θεού, αλλά και ν’ αποκτήσουμε τὴ δύναμι πού θά μπορούμε νὰ κατευθύνουμε τὰ βήματά μας στὸν εὐθὺ αὐτὸ δρόμο, στὸ δρόμο πού χάραξε ὁ Θεάνθρωπος μὲ τὸ Λόγο καὶ μὲ τὸ ἅγιο παράδειγμά του. Εἶναι ἀνάγκη νὰ γνωρίσουμε καὶ νὰ πιστεύσουμε στὸ Μοναδικὸ αὐτὸ Πρόσωπο πού εἶπε «ἐγὼ εἰμὶ ἡ ὁδός, ἡ ἀλήθεια καὶ ἡ ζωή». Μᾶς χρειάζεται καὶ ἡ Ἁγία Γραφή, πού θά μᾶς κἀνη γνωστὸ τὸ θεῖο αὐτὸ Σωτήρα μας (Ἰω. ε’ 39). Ὁ Χριστὸς κατὰ τὰς Γραφάς, εἶναι «ἡ ἀλήθεια» πού μᾶς ἐλευθερώνει ἀπὸ τὴν πλάνη, καὶ τὴν ἁμαρτία, ἀλλὰ καὶ μᾶς δίδει καὶ τὴ θεϊκὴ δύναμι γιὰ νὰ μπορέσουμε νὰ ζήσουμε τὴ ἀλήθεια τοῦ Χριστοῦ. Καὶ μὲ τὴν ἐνσάρκωση αὐτῆ τῆς ἀληθείας τοῦ Χριστοῦ, πού εἶναι καὶ «ἡ ζωὴ μας», ὁ πιστὸς ζῆ τὴν ζωὴ τοῦ Χριστοῦ καὶ βαδίζει στὰ χνάρια τοῦ Χριστοῦ καὶ ἔτσι ὁ πιστὸς γίνεται μιὰ ὀλοκληρωμένη προσωπικότης, πού ἔχει φωτισθῆ καὶ πειραματισθῆ τὴν ἀναγέννησι καὶ τὸν ἁγιασμό.

“Ὅλα ἀρχίζουν ἀπὸ τὴν πίστι ἀλλὰ καὶ «ἡ πίστις γεννᾶται, καθὼς διακηρύσσει ὁ Θ. Παῦλος, ἐξ ἀκοῆς, διὰ ῥήματος Θεοῦ». (Ρωμ. ι’ 17). Αὐτὸ τὸ «ῥῆμα τοῦ Θεοῦ» πού δὲν εἶναι παρὰ ἡ Ἁγία Γραφή καὶ ἔχει τὴν «ἀναγεννητικὴ» (Α’ Πέτρ. α’ 23) καὶ τὴν «ἀγιαστικὴ» (Ἰωάν. ιζ’ 17) δύναμιν, θά τὸ δοῦμε ἐδῶ ὡς ἓνα φάρμακο, γιὰ τὸ ἔτσι κρίνεται ἀπὸ τὰ ἀποτελέσματά του, καὶ μαρτυρεῖται ἀπὸ τοὺς ἴδιους, πού τὸ πῆραν καὶ ὠφελήθησαν καθὼς καὶ αὐτὸς πού μοῦ γράφει, ἓνας ἀπὸ τοὺς πολλούς.

«Πάτερ, σὰς λέγω ὅτι ὅλη ἡ Καινὴ Διαθήκη εἶναι ὡς εἶδος, μέλι γλυκὺ, διότι ἐκ τοῦ αὐτοῦ Πνεύματος ἐγράφησαν ὅλα. Ἄλλ’ ἐγὼ ζηλεύω ποιὸ καλύτερα τὴν ἐπιστολὴν πρὸς Γαλάτας, διότι ἐκεῖ εὗρίσκω μίαν ἔλξιν, τὴν ὁποῖαν κάμνει τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ διὰ τοῦ Ἀποστόλου Παύλου, καὶ θέλω καὶ ἐγὼ νὰ ἐλέγχωμαι ὑπὸ τῆς συνειδήσεώς μου, διὰ νὰ βλέπω κατὰ πόσον εἶμαι ἀπέναντι τοῦ Κυρίου ἐν τάξει». Καὶ ὡς ἐλεγχοῦ τοῦ μοῦ ἀναφέρει ἐκεῖνο πού λέγει ὁ Θ. Παῦλος γιὰ τὴν προηγούμενὴ του διαγωγὴ «ὅτι καθ’ ὑπερβολὴν ἐδίωκον τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ καὶ ἐκακοποίηον αὐτὴν (α’ 11—14). «Τότε, συνεχίζει, θυμήθηκα πόσον καὶ ἐγὼ μὲ τὰ ἔργα μου καὶ τὴν ἁμαρτωλὴ ζωὴ μου ἐκακοποίησα καὶ καταπάτησα τίς ἐντολὰς τοῦ Κυρίου. Ἄλλ’ εἶπα καὶ ἐγὼ ἅς εἶναι εὐλόγημένο τὸ ὄνομα τοῦ Κυρίου, ὁ ὁποῖος δὲν ἠθέλησε νὰ μὲ ἀφίση εἰς τὴν βορβορώδη κατάστασιν, στὴν ὁποῖαν ἤμουν, καὶ δι’ αὐτὸ μὲ εἴλκυσε πρὸς τὸ μεγαλειῶδες αὐτοῦ ἔργον, διὰ νὰ γνωρίσω

τὴν ὁδόν, ἡ ὁποία πηγαίνει εἰς τὴν οἰκίαν τῆς χαρᾶς καὶ τῆς ἀγαλλιάσεως. Κατὰ τις πρῶτες ἡμέρες ὅποτε εἶχα πάρει τὴν Καινὴ Διαθήκη καὶ ἤθελα ν' ἀκολουθήσω τὸ δρόμο, τὸν ὁποῖον μᾶς διδάσκει, ἐννοιωθα νὰ παρασύρωμαι ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος πρὸς τὸ ἄλλο ὡς εἶδος δένδρου, τὸ ὁποῖον τὸ φυσοῦν οἱ ἄνεμοι καὶ τότε γυρίζει ἀπ' ἐδῶ καὶ πότε ἀπ' ἐκεῖ, μὰ καὶ πάλι ἐννοιωθα τὴ φωνὴ τοῦ Κυρίου νὰ μοῦ λέγῃ «ὀλιγόπιστε, εἰς τί ἐδίστασας» καθὼς εἶπε στὸν Πέτρο (Ματθ. ιδ' 31). Καὶ βεβαίως χωρὶς δύναμιν Θεοῦ δὲν γίνεται τίποτε. Ἡ ἀνθρωπίνῃ δύναμις εἶναι τόσον ἀδύνατη ὥστε παρασύρεται εὐκολὰ καὶ χρειάζεται ἐνίσχυσι ἀνωτέρα, καθὼς ὁ τρυφερὸς βλαστὸς τοῦ δένδρου, ὅπου τὸν φυσᾷ ὀλίγος ἄνεμος καὶ θραύεται καὶ χρειάζεται τὸν πάσσαλο γιὰ στήριγμα».

Στὴν συνέχεια ἀναφέρεται στὴν ἴδια ἐπιστολὴ γιὰ τὴν καινούργια ζωὴ ποὺ πρέπει νὰ ζῆ κάθε χριστιανὸς καὶ ἐπαναλαμβάνει τὸ τοῦ Θ. Παύλου «Χριστῶ συνεσταύρωμαι ζῶ δὲ οὐκέτι ἐγώ, ζῆ δὲ ἐν ἐμοὶ Χριστός, ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ Θεοῦ τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ, οὐκ ἠθετῶ τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ, εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη ἄρα Χριστὸς δωρεὰν ἀπέθανεν» (β' 20—21). Καὶ ἐνῶ αἰσθάνεται λύπη γιὰ τὸ ἁμαρτωλὸ παρελθὸν ποὺ τὴ διαδέχεται ἡ χαρὰ μὲ τὴ μετάνοιά του, ὑπογραμμίζει γιὰ τὸν κάνον ζωῆς ἐντύπωση, ἀφ' ἐνὸς μὲν τὸ τραγικὸν τῆς ἁμαρτωλῆς θέσεώς του, γιὰ τὴν εἶναι «Ἐπικατάρατος πᾶς ὅς οὐκ ἐμμένει ἐν πᾶσι τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου τοῦ ποιῆται αὐτὰ» (ἐδ. 10), ἀφ' ἑτέρου τὸ χαρμόσυνον «ὁ δίκαιος ἐκ πίστεως ζήσεται» (ἐδ. 11)..... «πάντες γὰρ υἱοὶ Θεοῦ ἐστὲ διὰ τῆς πίστεως, ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὅσοι γὰρ εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Χριστὸν ἐνεδύσασθε» (ἐδ. 26—27), «ὅτι δὲ ἔστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν ὁ Θεὸς τὸ Πνεῦμα τοῦ Υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κράζον ἄββᾶ ὁ Πατήρ, ὥστε οὐκέτι εἰ δούλος, ἀλλ' υἱός, εἰ δὲ υἱὸς καὶ κληρονόμος Θεοῦ διὰ Χριστοῦ» (δ' 6—7). Καὶ ἀτενίζει εἰς τὸ μέλλον μὲ μιὰ ἀποφασιστικότητὰ νὰ ζῆσῃ τὸ ὑπόλοιπον τῆς ζωῆς του ἐλεύθερος ἐν Χριστῷ σύμφωνα μὲ τὰ θεῖα προστάγματα: «Τῇ ἐλευθερίᾳ οὖν, ἣ Χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσε, στήκετε καὶ μὴ πάλιν ζυγῶ δουλείας ἀνέχεσθε», «ὅ γὰρ ἐὰν σπείρῃ ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει, ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ ἐκ τῆς σαρκὸς θερίσει φθοράν, ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα ἐκ τοῦ πνεύματος θερίσει ζῶν ἁιώνιον» (δ' 7—8). «Αὐτὰ, πάτερ μου, συνεχίζει ὁ ἐπιστολογράφος μου, πῆρα καὶ ἐγὼ ὡς διδακτικὰ μου, ἀφοῦ πρῶτον ἐγνώρισα τὸν Κύριον. Εἶθε ὁ Κύριος νὰ μᾶς φωτίσῃ καὶ νὰ μᾶς ἐνδυναμώσῃ διὰ νὰ παλαίσωμεν ἐναντίον τοῦ πονηροῦ διαβόλου καὶ νὰ ἀποφύγωμεν «τὰ ἔργα τῆς σαρκὸς ἅτινα ἔστι μοιχεία, πορνεία, ἀκαθαρσία, ἀσέλ-

γεια, ἔχθραι, φθόνοι, φόνοι, μέθαι... (ε' 20-21) και να ἐφαρμόσω-
μεν τὰς (καρποὺς τοῦ Πνεύματος, οἷτινες εἶναι ἀγάπη, χαρά, εἰ-
ρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη, πίστις, πραότης,
ἐγκράτεια) (ε' 22). Καὶ κ α τ α λ ή γ ε ι με τήν εὐχήν. Ἡ χάρις
τοῦ Κυρίου μετὰ πάντων ἡμῶν. Ἀμήν».

Αὐτὲς εἶναι λίγες ἀπὸ τὶς πολλὲς σκέψεις ποὺ ἔκαμε κρίνον-
τας τὸν ἑαυτὸν του με τήν πρὸς Γαλάτας Ἐπιστολήν. Δὲν τὴν
διάβασε ἀπλῶς, πολὺ δὲ περισσότερο δὲν τὴν ἀγνόησε, νὰ τὴν
κρατήσῃ κλειστὴ ἢ γιὰ φυλαχτό, ἀλλὰ τὴ μελέτησε, τὴν πῆρε γιὰ
φάρμακο, λυτρωτικὸ τῆς ψυχῆς του. Δὲν νομίζεις, ἀναγνώστα, ἀφοῦ
καὶ ὁ καθένας μας ἔχει τὴν ἱστορία μου και μάλιστα και με σε-
λίδες ρυπαρῶν πράξεων, τὶς ὁποῖες πρέπει νὰ σπεύσουμε πρὶν
ἢ εἶναι ἀργὰ νὰ ἀποπλύνουμε, μιὰ τέτοια πνευματικὴ ἐργασία
και ψυχικὴ καλλιέργεια, παράλληλα πρὸς τὴν μυστηριακὴ χάρι,
ὅτι θὰ ἔπρεπε νὰ ἀποτελέσῃ κύριο ἔργο και δικό σου; Μιὰ «θεώρηση
δηλαδὴ τοῦ ἑαυτοῦ σου μεσ' τὸν καθρέπτη τοῦ θεοῦ νόμου, με
μιὰ ἐμβάθυνσι στὰ σωτηριώδη ρήματα τῶν Θεοπνευστῶν Ἐπιστο-
λῶν και ἄλλης τῆς Γραφῆς και με μιὰ ἀπόφασι ἐφαρμογῆς τῶν θείων
ἐπιταγῶν, ὥστε νὰ γίνουσι τὸ βίωμά σου; Ἴδου τί σοῦ χρειάζεται
και σένα. Εἶπα σοῦ χρειάζεται, γιὰ τὸ αὐτὸ εἶναι μιὰ ψυχανάλυσι
τοῦ ἑαυτοῦ σου, ποὺ ἀποτελεῖ προϋπόθεσι τοῦ Μυ-
στηρίου τῆς Μετανοίας και ἐξομολογήσεως,
και ὁδηγεῖ στὴν ἀποφασιστικὴ καμπὴ μιᾶς καινούργιας ζωῆς
κοντὰ στὸν Λυτρωτὴ σου Χριστό. Ὁ Ἅγιος Συμεὼν Ν. Θεο-
λόγος λέγει: «Πρέπει νὰ προσέχωμεν εἰς τὰς θείας Γραφὰς και
ὅταν τις τὰς ἀναγνώσκη ἢ τὰς ἀκούη νὰ στοχάζεται τὸν ἑαυτὸν
του, και νὰ κοιτάξῃ τὴν ψυχὴν του ὡσὰν μέσα εἰς καθρέπτην, εἰς
ποῖα ἀπ' ὅσα λέγουσι αἱ θεῖαι Γραφαὶ εὐρίσκεται» (Λογ. σ'). Αὐ-
τὸ ἔκαμε και ὁ ἐδῶ κρατούμενος, ποὺ μελετώντας τὰς Γραφὰς
ἐδιδάχθη ἀπὸ τὴν πρὸς Γαλάτας ἐπιστολήν, εἰς τὴν ὁποῖαν και
καθρεπτίσθη, ὅπως και ἀπ' ὅλην τὴν Ἀγίαν Γραφήν.

Ὁ ἐπιστολογράφος μου δέσμιος βρῆκε τὸ λυτρωμό του και τὴ
γιατριά του, αὐτὸ ποὺ εἶναι και ὁ ἐπίγειος και αἰώνιος προορι-
σμός τῆς ζωῆς μας. Ἐὰν ὁμολογῆς ὅτι σοφὰ ἔπραξε, και ἀσφαλῶς
ναί, και ἔχεις και σὺ τὰ δεσμά σου, και θὰ ἤθελες νὰ γίνῃς ἐλεύθερος,
δὲν ἔχεις παρά νὰ τὸν μιμηθῆς, νὰ κάμῃς και σὺ τὸ ἴδιο, νὰ βρῆς
τὸ δρόμο σου ποὺ ἔχεις χάσει. Οἱ καιροὶ οὐ μενετοί, ἀλλὰ και χα-
λεποί, ἢ ἀμαρτία πλεονάζει, τὸ κακὸ τείνει γιὰ γενίκευσι, ὁ σημε-
ρινὸς ἄνθρωπος ἐξетроχιάσθη τῆς εὐθείας ὁδοῦ, ἢ ἠθικὴ νόσος
ὀσημέραι αὐξάνει καλλιεργουμένη στὰ κέντρα και στὰ καταγῶγια
τῆς ἀκολασίας. Εἶναι ἀνάγκη ἐπιστροφῆς εἰς τὸν Θεόν, εἶναι και-
ρὸς και γιὰ μᾶς και ἄλλες ψυχὰς νὰ ὁδηγήσωμεν στὸ Χριστό. Ὁ

Χριστός μᾶς προσκαλεῖ. Μᾶς προσφέρει μαζί με τὴ χάρι του καὶ τὸ Εὐαγγέλιό του σὰν φάρμακο, χωρὶς τὴ λῆψι τοῦ ὁποίου, με τὴ βαθύτερη μελέτη του, οὔτε ἡ ἀρετὴ κατορθοῦται, οὔτε καὶ ἡ ἀποχὴ ἀπὸ τῶν κακῶν, καθὼς μᾶς διδάσκει ὁ Μ. Ἀθανάσιος. Ἄς σπεύσουμε λοιπὸν νὰ τὸ λάβωμεν ὅλοι πρὶν ἢ «σκοτία ἡμᾶς καταλάβῃ» (Ἰω. ιβ' 35) καὶ αἰφνίδιος ἐπιστῇ ὁ ὄλεθρος» (Α' Θεσ. ε' 3) καὶ «ἡ ἡμέρα ἐκείνη» (Λουκ. κα' 24). Καὶ τελειώνοντας σὰν σχετικὸ, ἀναφέρω ἐδῶ αὐτὸ ποῦ λέγει ἓνας συγγραφεὺς: Στὸν ἄνθρωπο ποῦ στεκότανε στὸ κατῶφλι τοῦ ἔτους εἶπα: Δῶσε μου ἓνα φῶς γιὰ νὰ προχωρήσω με ἀσφάλεια πρὸς τὸ ἄγνωστο. Καὶ αὐτὸς μοῦ ἀπήντησε. Προχώρησε πρὸς τὸ σκοτάδι καὶ βάλε τὸ χέρι σου στὸ χέρι τοῦ Θεοῦ. Αὐτὸ θὰ εἶναι γιὰ σένα καλύτερο ἀπὸ τὸ φῶς καὶ ἀσφαλέστερο ἀπὸ τὸ γινώριμο δρόμο» (Haskins). Εἶναι ὁ δρόμος αὐτὸς ποῦ τὸν ἔχουν χάσει πολλοὶ καὶ ποῦ πρέπει νὰ τὸν βροῦν καὶ γιὰ τὴν αἰώνια σωτηρία τους. «Ἄν ἦταν νὰ καοῦν ὅλα μου τὰ ἔργα πλὴν ἐνός, αὐτὸ ποῦ θὰ ἤθελα νὰ σωθῇ εἶναι τὸ «Ρέκβιεμ» μου». Τὰ ἔγραφε αὐτὰ λίγο πρὶν ἀπὸ τὸ θάνατό του ὁ περίφημος μουσουργὸς Μπερλιόζ, ποῦ ἀπὸ τὴ φρικτὴ του ζωὴ γεννήθηκε τὸ θαυμάσιο «Ρέκβιεμ» καὶ ἡ μεγαλειώδης παιδικὴ ἡλικία τοῦ Χριστοῦ καὶ ποῦ ἴσως μέσ' τὶς ἀμφιβολίες καὶ τὴν ἀπιστία του τὴν ὑστατὴ στιγμή εἶχε βρῆ τὸ δρόμο του γιὰ νὰ θέλῃ νὰ σωθῇ τὸ «Ρέκβιέμ» του. Καὶ εἶναι μιὰ νοσταλγία τοῦ χαμένου πνευματικοῦ παραδείσου ποῦ ἀγωνίζεται νὰ φθάσῃ με τὸ «Ρέκβιεμ» του ὁ δέσμιος συνθέτης καὶ ποῦ γυρεύει κάθε ἀνθρώπινη ψυχὴ, ὅπως καὶ ὁ συνάδελφος του Φωρέ, ποῦ ἀντίθετα αὐτὸς μέσα σὲ μιὰ γαλήνια ζωὴ, ποῦ τὴν ζωογονοῦσε ἡ πίστις, ἔγραφε τὸ ρεκβιέμ του ἐμπνευσθεὶς ἀπὸ τὶς δυὸ προσευχὰς «φῶς, αἰώνιο φῶς, χωρὶς ἔχνος σκιᾶς», «Ἀνάπαυσι, αἰώνια ἀνάπαυσις χωρὶς διακοπὴν».

Καὶ τώρα τὸ μεγάλο ἐρώτημα: Τὸν βρῆκες καὶ σύ, ἀγαπητὲ μου ἀναγνώστα, τὸν παράδεισο; Πολὸν θὰ σὲ βοηθήσῃ σ' αὐτὸ ἡ προβολὴ καὶ τῶν προσώπων, γιὰ τὰ ὁποῖα ἀπὸ διετίας δημοσιεύουμε ἐδῶ, καὶ ποῦ εὐτύχησαν νὰ βροῦν τὸ δρόμο τους με τὸ «Πλειότερον φῶς» τῆς ΑΓΙΑΣ ΓΡΑΦΗΣ.

Ἄρχιμ. ΠΡΟΚΟΠΙΟΣ ΠΑΠΑΘΕΟΔΩΡΟΥ

Δι' ὅ,τι ἀφορᾷ εἰς τὸν «Ἐφημέριον» ἀπευθυντέον :
 Πρὸς τὴν Διεύθυνσιν τοῦ Περιδικοῦ ΕΚΚΛΗΣΙΑ
 Ὁδὸς Φιλοθέης 19, Ἀθῆναι - Τηλέφ. 227.689.

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΚΑΙ ΗΘΙΚΕΣ ΜΕΛΕΤΕΣ

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΠΑΤΡΟΣ ΗΜΩΝ ΝΕΚΤΑΡΙΟΥ ΑΙΓΙΝΗΣ

“ΓΝΩΡΙΣΕ ΤΟΝ ΕΑΥΤΟ ΣΟΥ,”

Ἄρετές τοῦ Συναισθητικοῦ.

Περὶ τῆς «ἐν Κυρίῳ χαρᾶς»

«Ἡ χαρὰ, οἷον σκίρτημά τι ἐστὶ τῆς ψυχῆς, ἐπαγαλλομένης τοῖς κατὰ γνώμην». Ἡ χαρὰ μοιάζει σὰν ἓνα σκίρτημα τῆς ψυχῆς, πού χαίρεται γιὰ ὅσα εὐχάριστα γίνονται (Μ. Βασίλειος).

«Χαρὰ ἐστὶ καταθυμίων πλήρωσις, καὶ ἡδέων ἀπόλαυσις καὶ ἀνιαρῶν λήθη». Χαρὰ εἶναι ἡ πραγματοποίησις τῶν ὅσων ἐπιθυμοῦμε, ἡ ἀπόλαυσις πραγμάτων πού μᾶς φέρουν εὐχαρίστησι, καὶ ἡ ἀπολησμονιὰ κάθε δυσάρετου» (Ἱ. Χρυσόστομος).

«Μόνη κυρίως ἂν εἶη χαρὰ ἡ ἐκ καμάτων καὶ θλίψεων ζωῆ αἰώνιον πραγματευομένη· ἀλλὰ καὶ χαρᾶς ἀληθινῆς πληροῦνται οἱ δικαιοπραγῶντες, εἰς ἔργα αὐτοῖς προχωροῦντος τοῦ σκοποῦ, καὶ ἀταράχου μενούσης τῆς ψυχῆς καὶ γαληνιαζούσης ἐν αὐτῇ». Σὰν μοναδικὴ χαρὰ μπορεῖ νὰ λογιᾶσθαι κανεὶς ἐκείνη, πού ἀπὸ τοὺς κόπους καὶ ἀπὸ τὶς δοκιμασίαι μᾶς παρασκευάζει αἰώνια ζωή· μὰ κι' αὐτοὶ πού πραγματοποιοῦν τὸ δίκαιο καὶ τὸ σωστὸ στὴ ζωὴ τους εἶναι πάντα τους γεμάτοι ἀπὸ χαρὰ, γιὰτὶ ὁ σκοπὸς του γίνεται ἔργο, καὶ ἡ ψυχὴ τους εἶναι ἤρεμη καὶ πλημμυρισμένη ἀπὸ γαλήνη (Θεοδώρητος). Καὶ ἄλλοῦ πάλιν λέει: «Τὸ χαίρειν ἐν Κυρίῳ ἐστὶ, τὸ πάσης θυμηδίας πνευματικῆς πληροῦσθαι». Τὸ νὰ χαίρης «ἐν Κυρίῳ» σημαίνει, νὰ γεμίζη ἡ ψυχὴ σου ἀπὸ κάθε λογῆς πνευματικῆν ἀγαλλίασι.

«Τὸ κατὰ κόσμον χαίρειν οὐκ ἔστι χαίρειν· ἀλλ' ἐν Κυρίῳ καὶ αἱ θλίψεις χαρὰν ἔχουσι». Τὸ νὰ χαίρης κατὰ κόσμον δὲν εἶναι καὶ πραγματικὴ χαρὰ· ἐνῶ καὶ τὸ νὰ θλίβεσαι, γιὰτὶ κάνεις τὸ θέλημα τοῦ Θεοῦ, σοῦ φέρνει χαρὰ (Θεοφύλακτος). «Τὸ ἐπὶ τοῖς κατ' ἐντολήν τοῦ Κυρίου εἰς δόξαν Θεοῦ γενομένοις χαίρειν, ἡ ἐν Κυρίῳ χαρὰ ἐστίν». Χαρὰ «ἐν Κυρίῳ» εἶναι, τὸ νὰ χαίρεται κανεὶς γιὰ ὅσα κάνει γιὰ τὴν δόξαν τοῦ Θεοῦ, σύμφωνα μὲ τὴν ἐντολὴ τοῦ Κυρίου μας (Μ. Βασίλειος).

«Χαίρειν ἐν Κυρίῳ, αὕτη μεγίστη χαρὰ. Τοιαύτην καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἔχαιρον· χαρὰν κέρδος φέρουσα, ἡ ἀπὸ δεσμοτηρίων, ἡ ἀπὸ μαστίγων, ἡ ἀπὸ λυπηρῶν πάντως ἔχουσα τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν ρίζαν καὶ τὴν ὑπόθεσιν. Ὅθεν καὶ εἰς Χριστὸν ἀπαντᾶ τέλος». Τὸ νὰ χαίρεται ἐν Κυρίῳ, αὕτη εἶναι ἡ μεγαλύτερη χαρὰ πού ὑπάρχει. Τέτοια χαρὰν ἔχαιρονταν οἱ ἅγιοι ἀπόστολοι.

Ἐλευθέρη χαρὰ καὶ ποῦ προξενεῖ ὠφέλεια, εἶναι ἡ χαρὰ ποῦ δοκιμάζεις ἀπὸ τῆ φυλακῆ κι' ἀπὸ τὰ μαστιγώματα γιὰ τὴν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ καὶ ποῦ κατὰ κάποιον τρόπο, ἔχει τὴν ἀρχὴ τῆς καὶ τὴ ρίζα τῆς μέσα στὰ δυσάρεστα καὶ τὰ θλιβερά. (Ἰ. Χρυσόστομος).

«Πληρεστάτην ὄντως καὶ τελείαν χαρὰν λογιζόμεθα, τὴν ἐν Θεῷ καὶ διὰ Θεὸν καὶ ἐπ' ἔργοις ἀγαθοῖς, διὰ τὸ πεπηγὸς καὶ ἀκλόνητον τῆς ἐλπίδος»: λογιάζω σὰν ὠλοκληρωμένη καὶ σὰν τέλεια χαρὰ, αὐτὴν ποῦ αἰσθάνεται κανεὶς κοντὰ στὸ Θεὸ καὶ γιὰ τὸν Θεό· καὶ γιὰ τὰ καλὰ ἔργα ποῦ κάνει, γιὰτὶ οἱ ἐλπίδες ποῦ σοῦ δίνει εἶναι σταθερὲς κι' ἀμετακίνητες (Κύριλλος Ἀλεξανδρείας).

«Ὅπου χαρὰ, ἀπέδρα τῶν δακρύων τὸ στυγνόν· ὅπου χαρὰ, φεύγει τοῦ πένθους ἢ κατήφεια· ὅπου χαρὰ, λύπη οὐ πάρεστιν· ὅπου χαρὰ εὐφροσύνης σύμβολα». Ὅπου ὑπάρχει χαρὰ, φεύγουν μακριὰ τὰ δάκρυα τὰ πικρά· ὅπου ὑπάρχει χαρὰ, ἐξαφανίζεται ἡ κατήφεια τοῦ πένθους· ὅπου ὑπάρχει χαρὰ, ἡ λύπη δὲν μπορεῖ νὰ σταθῇ· ὅπου ὑπάρχει χαρὰ, αὐτὸ φανερώνει καὶ συμβολίζει τὴν εὐλογία τοῦ Θεοῦ (Ἰ. Χρυσόστομος). Καὶ ἄλλοῦ πάλιν λέει. «Ἡ τοῦ κόσμου χαρὰ ἀρχεται μὲν ἀπὸ τῶν ἡδέων, τελευτᾷ δὲ εἰς τὰ λυπηρὰ· οὐκ ἔστι τὸν κατὰ κόσμον χαίροντα, ὁμοῦ καὶ κατὰ Θεὸν χαίρειν· πᾶς γὰρ ὁ κατὰ κόσμον χαίρων ἐπὶ πλοῦτῳ χαίρει, ἐπὶ τρυφῇ, ἐπὶ δόξῃ, καὶ δυναστείᾳ, καὶ ἀλαζονείᾳ». Ἡ χαρὰ τοῦ κόσμου ἀρχίζει ἀπὸ τὰ εὐχάριστα καὶ καταλήγει στὰ δυσάρεστα· δὲν μπορεῖ αὐτὸς ποῦ χαίρεται τὶς χαρὲς τοῦ κόσμου, νὰ χαίρεται καὶ τὶς χαρὲς ποῦ μᾶς ζητᾷ ὁ Θεός· γιὰτὶ αὐτὸς ποῦ χαίρεται τὶς κοσμικὲς χαρὲς, χαίρεται γιὰ τὸν πλοῦτον του, γιὰ τὶς ἀπολαύσεις του, γιὰ τὴ δόξα του, γιὰ τὴν δύναμή του καὶ γιὰ τὴν ὑπερηφάνειά του.

«Ἀτελεῖ χαρὰν τὴν ἐν κόσμῳ, φαμέν, διὰ τὸ εὐπαράφορον, καὶ τὸ ἐφ' ἧς ἥκιστα ἐχρῆν τελουμένην ὀρᾶσθαι· τοῦτ' ἔστι, πράγμασι κοσμικοῖς, ἃ οὐδὲν φαντασμάτων καὶ σκιῶς ἐξίστασθαι». Τὴν χαρὰν ποῦ μᾶς δίνει ὁ κόσμος τὴν λέω ἀτελεῖ· ἐπειδὴ εὐκόλα περνᾷ καὶ χάνεται, κ' ἐπειδὴ τὴν βλέπομε νὰ γίνεται γιὰ πράγματα ποῦ δὲν θάπρεπε καθόλου· γιὰ πράγματα δηλαδὴ τοῦ κόσμου, ποῦ δὲν διαφέρουν καθόλου ἀπὸ φαντάσματα κι' ἀπὸ τὴν σκιά (Κύριλλος Ἀλεξανδρείας).

Γιὰ τὴν χαρὰ, ποῦ εἶναι καρπὸς τοῦ Παναγίου Πνεύματος.

Χαρὰ! Λέξη πολυαγαπημένη· λέξη περιπόθητη· λέξη, ποῦ συγκινεῖ τὶς ψυχὲς τῶν ἀνθρώπων· λέξη, ποῦ φανερώνει ἀγαλλίαση· λέξη, ποῦ σημαίνει θεῖαν εὐφροσύνη· λέξη, ποῦ ἐκφράζει τέρψη καὶ ἡδονὴ πνευματικὴ. Μὲ ποιὰ λόγια νὰ περιγράψω

τὰ συναισθήματα πού ξυπνᾶς στὴν καρδιά μου; μὲ τί πινέλλο νὰ ζωγραφίσω τὴν εἰκόνα σου; ἢ μὲ ποῖο τρόπο νὰ φανερώσω μὲ λόγια τὸ μυστικὸ χαρακτήρᾳ σου; Δὲν βρίσκω μέσα μου καμμιά δύναμη πού νὰ μπορῇ ν' ἀσχοληθῇ μὲ σοβαρότητα καὶ μ' ἐμβρίθεια, μὲ τὸ μυστήριό σου. Καμμιά δὲν μπορεῖ νὰ ἐκφράση μὲ τὴν ἁρμονία πού ταιριάζει τὴν ἐνέργειά σου· καὶ μένει γι' αὐτὸ μυστικὴ, σὰν νὰ κρύβεται, μέσα στ' ἄδυτα τῆς καρδιάς μας, καὶ μονάχα σ' αὐτὴν φανερώνεται. Αὐτὴ τὴν κάνει νὰ σκιρτᾷ, γεμάτη ἀπὸ εὐφροσύνη κι' ἀπὸ ἀγαλλίαση· αὐτὴ τὴν μεθᾷ σὰν νᾶναι κάποιος θεῖος πιστό· αὐτὴ ἔγινε ἡ μυριοπόθητη ἀπόλαυση τῆς ψυχῆς· αὐτὴ, περισσότερο κι' ἀπὸ τὴν μελένια κερήθρα, γλυκαίνει τὴν γλῶσσα τοῦ ἀνθρώπου, πού τὸν πλημμυρίζει ἢ χερᾶ· αὐτὴ τονίζει μέσα στὴν καρδιά μας ὕμνωδιες, πού δὲν μποροῦνε νὰ τὶς ψελλίσουνε τὰ χεῖλη μας· ἡ καρδιά μας μιλεῖ, καὶ τὰ χεῖλη μας σωπαίνουν· καὶ μέσα στὴν καρδιά μας γίνεται σὰν μιὰ μυστικὴ λειτουργία γιὰ τὸ ἀκατάληπτο θεῖο μυστήριον.

Κι' αἰσθάνεται χαρὰ ἡ καρδιά μας, γιατί ἡ ἀγάπη τοῦ Θεοῦ ἐσκήνωσε μέσα της. Χαίρεται, γιατί ἔνοιωσε τὸν ἑαυτό της νὰ ξεχειλίζη ἀπὸ τὸ περιπόθητο ἀγαθόν. Χαίρεται ἡ καρδιά μας, γιατί πῆρε τὴν μυστικὴ πληροφορία, πῶς τὴν ἀγάπησεν ὁ Θεός. Χαίρεται, ναί, γιατί ἡ εἰρήνη, ἡ ἡρεμία καὶ ἡ ἀταραξία βασιλεύουνε μέσα της. Χαίρεται, γιατί, μὲ τὴν δύναμη τῆς πίστεως, ἐγνώρισε τὸν Κύριο. Χαίρεται, γιατί μὲ τὴν ἐλπίδα ἐβεβαιώθηκε πῶς εἶναι ἀληθινὰ καὶ ὑπαρκτὰ τὰ μελούμενα ἀγαθὰ. Χαίρεται, ναί, ἡ καρδιά μας, γιατί μὲ τὴν δύναμη τῆς ἀγάπης, ἐβεβαιώθηκε πῶς ὁ Θεὸς κατοικεῖ μέσα της.

Ὡ τρισαγία χαρὰ! Ὡ χαρὰ, πού εἶσαι τὸ προοίμιον τῆς ἀπόλαυσης τοῦ Παράδεισου. Ὡ χαρὰ, πού μᾶς μηνᾶς τὴν ἄλλη τὴν ἀνεῖπωτη χαρὰ! Σὲ ποθῶ· σὲ λαχταρῶ καὶ σὰν νᾶσαι στὴ γῆν αὐτὴν μυστικὸς ἀρραβῶνας μου, περιμένω νὰ καταξιωθῶ καὶ τὴν οὐράνια χαρὰ· πού ἐκεῖ θ' ἀκούω πάντα μου ἦχος καὶ ὕμνους ἑορταστικούς, καὶ θὰ βλέπω τὴν ἀνέκφραστη χαρὰ, πού θὰ αἰσθάνωνται αὐτοὶ πού θ' ἀντικρῦζουν τὸ ἀνεῖπωτο κάλλος τοῦ θεοῦ προσώπου!

Γιὰ τὴν ἀρετὴν

Ἡ λέξις ἀρετὴ γίνεται ἀπὸ τὸ ἐρῶ, πού σημαίνει ἀγαπῶ, ἐπιθυμῶ. Ἀρετὴ λοιπὸν εἶναι ἡ ἐρατὴ, κατὰ μετάθεσιν τῶν γραμμάτων, ἡ ἀξιαγάπητη δηλαδή, ἡ ἐπιθυμητή. Ἀρετὴ σημαίνει, κάτι πού θέλει κανεὶς ν' ἀποκτήσῃ, ἕνα πράγμα πού ὅλοι τ' ἀγαποῦνε καὶ ὅλοι τὸ ἐπιθυμοῦνε. Ἄλλοι πάλιν τὴ λέξιν ἀρετὴ τὴν νομίζουν πῶς γίνεται ἀπὸ τὸ ρῆμα αἴρω, πού σημαίνει

σηκώνω, και ἀρετὴ εἶναι ἡ δύναμη ποῦ αἶρει, σηκώνει δηλαδὴ και μετεωρίζει τις ψυχές πρὸς τὸν οὐρανό. Ἄρετὴ εἶναι ἡ πραγματοποίηση τοῦ νόμου τοῦ Θεοῦ. Ὁ Μεγάλος Βασιλεὺς λέει γιὰ τὴν ἀρετὴ: «Τοῦτο ἀρετὴ· ἐκκλισις ἀπὸ κακοῦ, και ποίησις ἀγαθοῦ». Αὐτὸ σημαίνει ἀρετὴ, τὸ ν' ἀποφεύγῃς τὸ κακὸ και νὰ κάνῃς τὸ καλὸ.

Ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης λέει: «ἀδέσποτόν τι χρῆμα ἡ ἀρετὴ, και ἐκούσιον και ἀνάγκης ἐλεύθερον· τὸ δὲ κατηναγκασμένον και βεβιασμένον ἀρετὴ εἶναι οὐ δύναται. Ἡ ἀρετὴ μέτρον ἐστὶ τῆς μετριότητι τῶν παραθεωρουμένων μετρομένη· οὐ γὰρ ἂν γένοιτο ἀρετὴ ἡ ἐλλιπὴς τοῦ καθήκοντος μέτρον, ἢ ὑπερπίπτουσα· οἷον ἐπὶ τῆς ἀνδρείας, τὸ μὲν ἐλλείπον δειλία, τὸ δὲ ὑπερβάλλον θράσος γίνεται». Ἡ ἀρετὴ εἶσαι κάτι ἀδέσμευτο, και θεληματικὸ και ποῦ δὲν ὑπόκειται σὲ βία· κι' ἓνα πρᾶγμα ποῦ γίνεται καταναγκαστικὰ και μὲ τὴν βία, δὲν μπορεῖ νᾶναι ἀρετὴ. Ἡ ἀρετὴ εἶναι μέτρο, ποῦ μετριέται, μὲ τὸν μέσον ὄρο και μὲ τὸ ἰσοζύγισμα τῶν πραγμάτων ποῦ ἐξετάζεις. Γιατὶ δὲν μπορεῖ νὰ τὸ εἰπῆς ἀρετὴ κάτι ποῦ εἶναι λειψὸ ἀπὸ τὸ σωστό μέτρο, ἢ κάτι ποῦ τὸ ὑπερβαίνει· στὴν ἀνδρεία π.χ. αὐτὸ μὲν ποῦ λείπει εἶναι δειλία, αὐτὸ δὲ ποῦ περισσεύει γίνεται θράσος. Αὐτὸς ποῦ εἶναι ἀληθινὰ ἐνάρετος, δὲν κάνει τίποτες ἄλλο, παρὰ νὰ μετέχη στὴ θεϊαν οὐσία. Διότι Θεὸς δὲν σημαίνει τίποτε, ἄλλο, παρὰ τέλεια ἀρετὴ. Κι' ὁ Μεγάλος Βασιλεὺς λέει: «Μόνη κτημάτων ἀρετὴ ἀναφαίρετον, και ζῶντι και τελευτήσαντι παραμένον». Ἀπ' ὅλα μας τ' ἀγαθὰ μονάχα ἡ ἀρετὴ εἶναι ἀναφαίρετο, και μένει κοντά μας πάντα και στὴ ζωὴ και στὸ θάνατο.

Ὁ δὲ θεὸς Χρυσόστομος λέει: «Ἄρετὴ μόνη οἶδεν ἡμῖν συναποδημεῖν. Ἄρετὴ μόνη ἀναβαίνει πρὸς τὴν ζωὴν τὴν ἐκεῖ. Ἄδούλωτον ἡ ἀρετὴ και οὐδὲν αὐτῆς περιγενέσθαι δύναται ἂν, οὐ δουλεία, οὐκ αἰχμαλωσία, οὐ πενία, οὐ νόσος, οὐκ αὐτό, ὃ πάντων τυραννικώτερον, ὃ θάνατος. Ἡ ἀρετὴ ἡμᾶς και ἐνταῦθα ἀσφαλεστέρους ποιεῖ, και ἐκεῖ συμμεθίσταται. Ἡ ἀρετὴ ἄγγελον τὸν ἀνθρωπον ποιεῖ· τὴν ψυχὴν ἀναπτεροῖ εἰς τὸν οὐρανόν». Ἡ ἀρετὴ μονάχα ξέρει νὰ πεθαίνῃ μαζί μας. Ἡ ἀρετὴ μονάχα διαβαίνει πρὸς τὴν ἄλλην ζωὴν, ἐκεῖ ψηλά. Ἡ ἀρετὴ δὲν ὑποδουλώνεται, και τίποτε δὲν θᾶχε τὴ δύναμη νὰ τὴν καταβάλῃ· οὔτε ἡ σκλαβιά, οὔτε ἡ αἰχμαλωσία, οὔτε ἡ φτώχεια, οὔτε ἡ ἀρρώστεια, οὔτε κι' αὐτό, ποῦ εἶναι τυραννικώτερο ἀπ' ὅλα, ὃ θάνατος. Ἡ ἀρετὴ κι' ἐδῶ μᾶς κάνει ἀσφαλέστερους, και μᾶς ἀκολουθεῖ και στὸν ἄλλο κόσμο. Ἡ ἀρετὴ κάνει τὸν ἀνθρωπο ἄγγελο και φτερώνει τὴν ψυχὴ πρὸς τὸν οὐρανό. Και ὁ Πηλουσιώτης λέει, πὼς ἡ ἀρετὴ εἶναι ἓνα πρᾶγμα και

ἀναγκαῖο, καὶ συμφέρον, καὶ ὠραῖο, καὶ σωστό, καὶ ὠφέλιμο, καὶ χρήσιμο· ἀναγκαῖο, γιατί τίποτα δὲν μᾶς εἶναι ἀναγκαιότερο, ἀπὸ τὸ νᾶχωμε ζωὴ καὶ διαγωγὴ σωστὴ· συμφέρον, γιατί μᾶς ἔδηγεῖ στὴν μακρορίτητα· ὠραῖο, γιατί καταστολίζει αὐτοὺς ποὺ τὴν ἔχουν· σωστό γιατί εἶναι σωτήριο γι' αὐτοὺς ποὺ στολίζονται μ' αὐτὴ· χρήσιμο, γιατί τ' ἀποτελέσματα τῆς εἶναι, νὰ σταματᾷ τοὺς πόνους μας· καὶ γιατί τίποτε ἄλλο δὲν ὑπάρχει, ποὺ νᾶναι ὠφελιμώτερόν τῆς.

Ὁ δὲ Κύριλλος ὁ Ἀλεξανδρείας λέει· «ἔστιν, ἔστιν ὁμολογούμενος οὐχὶ τοῖς τυχοῦσιν ἀπλῶς βάσιμος ἢ ἀρετὴ, δυσπρόσιτος δὲ καὶ ἀνάντης». Τὴν ἀρετὴ δὲν μπορεῖ, νὰ δὲν τὸ μπορεῖ, νὰ τὴν πλησιάσῃ κανεὶς εὐκολα· ἀλλὰ εἶναι δύσκολοπλησίαστη καὶ ἀνηφορική». Ὁ Χρυσόστομος λέει ἄλλοῦ, γι' αὐτὴν· «στόμα τῆς ἀρετῆς, σοφία καὶ σύνεσις καὶ τὸ πνευματικούς ὕμνους εἰδέναι· καρδιά δέ, γραφῶν ἐμπειρία, καὶ δογμάτων ἀκριβῆς διατήρησις, καὶ φιλανθρωπία καὶ χρηστότης. Ἔστιν αὐτῇ καὶ χεῖρες καὶ πόδες τῶν ἀγαθῶν ἔργων αἱ ἐπιδείξεις· ἔστιν αὐτῇ καὶ ψυχὴ, ἢ εὐσέβεια· ἔστιν αὐτῇ καὶ στήθος χρυσοῦν καὶ ἀδάμαντος στερεότερον, ἢ ἀνδρεία». Στόμα τῆς ἀρετῆς εἶναι ἡ σοφία καὶ ἡ σύνεσις καὶ τὸ νὰ ξέρῃ πνευματικούς ὕμνους· καρδιά τῆς δὲ εἶναι ἡ γνώσις τῆς Ἀγίας Γραφῆς καὶ ὁ τέλειος σεβασμὸς καὶ ἡ διατήρησις τῶν δογμάτων, καὶ ἡ φιλανθρωπία καὶ ἡ χρηστότητα. Ἐχει καὶ χέρια καὶ πόδια ἢ ἀρετὴ, τὰ καλὰ ἔργα· κι' ἔχει καὶ στήθος χρυσαφένιο καὶ στερεώτερο κι' ἀπὸ τὸ διαμάντι, τὴν ἀνδρεία.

Ὁ Κύριλλος ὁ πατριάρχης τῆς Ἀλεξανδρείας λέει γιὰ τὴν ἀρετὴ αὐτά· «ἔνθα πραότης καὶ ταπεινώσις, καὶ μὴν καὶ δικαιοσύνης ἔφεσις, ἀπομαθοῦσά τε γλῶσσα τὰ εἰκοιόμυθα, καὶ ἦκιστα μὲν ἄμωρτοεπιής, ὀρθὴ δὲ μᾶλλον καὶ ἀτρεκείας ἐργάτης, ἐκεῖ που πάντως λαμπρὰ καὶ τελειοτάτη πέφυκεν ἡ ἀρετὴ». Ὅπου ὑπάρχει πραότης καὶ ταπεινώσις, κι' ἐπιπροσθέτως ἐπιθυμία τῆς δικαιοσύνης, καὶ γλῶσσα ποὺ ἀπόμαθε τις ματαιολογίας καὶ ποὺ δὲν ξεστομίζει ἀπρέπειες, ἀλλὰ εἶναι μετρημένη κι' ἀγαπᾷ τὸ σωστό καὶ τὴν ἀλήθεια, ἐκεῖ θὰ ἰδῆς, χωρὶς ἄλλο, νὰ ὑπάρχῃ λαμπρὴ καὶ τελειότατη ἀρετὴ. Κι' ὁ θεῖος Χρυσόστομος ἐξηγώντας τὸ «οὕτω λαμπάτω τὸ φῶς ὕμων» λέει· «τουτέστι πολλὴ ἔστω ἡ ἀρετὴ, δαφιλὲς ἔστω τὸ πῦρ καὶ τὸ φῶς ἀφατον· ὅταν γὰρ τοσαύτη ἡ ἀρετὴ, ἀδύνατον αὐτὴν λαθεῖν, κἂν μυριάκις ὁ μετιῶν αὐτὴν συσκιάσῃ». Ἄς ὑπάρχῃ πολλὴ ἀρετὴ· μεγάλη ἄς εἶναι ἡ φωτιὰ κι' ἀνείπωτο τὸ φῶς τῆς· γιατί ὅπου ὑπάρχει τέτοια ἀρετὴ, ὅσο καὶ νὰ τὸ θέλῃ, δὲν μπορεῖ νὰ τὴν κρύψῃ αὐτὸς ποὺ τὴν ἔχει.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοση ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Μιά συγκινητική μυσταγωγία

ΥΣΤΕΡΑ ΑΠΟ ΤΡΕΙΣ ΟΛΟΚΛΗΡΟΥΣ ΑΙΩΝΑΣ
Η ΚΡΗΤΗ ΥΠΟΔΕΧΕΤΑΙ ΤΟΝ ΑΓΑΠΗΜΕΝΟ ΤΗΣ ΑΓΙΟΥ
Η ΜΕΤΑΚΟΜΙΔΗ ΤΗΣ ΤΙΜΙΑΣ ΚΑΡΑΣ ΤΟΥ ΟΣΙΟΥ ΤΙΤΟΥ

Αί πανηγυρικοί έκδηλώσεις

Μὲ τὴν Κυριακὴν τῆς Πεντηκοστῆς ποὺ ἐώρτασε πρὸ ὀλίγων ἡμερῶν ὁλόκληρος ὁ χριστιανισμὸς ἔκλεισε μιὰ περίοδος θρησκευτικῶν συγκινήσεων καὶ ψυχικῶν ἀνατάσεων. Ὁλόκληρο τὸ θεῖο δράμα καὶ ἡ ἐπακόλουθος τῆς λαμπροφόρου ἡμέρας τῆς Ἀναστάσεως ἐποχὴ ἐξετυλίχθη συνοπτικῶς κατὰ τὰς ἡμέρας αὐτάς, ποὺ ἔληξαν μὲ τὴν ἑορτὴν τῆς ἐπιφοιτήσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπὶ τοὺς μαθητὰς τοῦ Κυρίου. Ἡ ὀρθοδοξία ἔζησε τώρα καὶ κάποιες ἄλλες μεγάλες στιγμὲς θρησκευτικοῦ ρίγους καὶ σιγκινήσεων. Ἡ μετακομιδὴ εἰς τὴν Κρήτην ἐκ τοῦ ναοῦ τοῦ Ἁγίου Μάρκου τῆς Βενετίας τῆς ἱερᾶς κάρας τοῦ ἀποστόλου Τίτου προστάτου τῆς πόλεως τοῦ Ἡρακλείου καὶ ὁλοκλήρου τῆς Κρήτης, ἐστάθηκε ἡ εὐκαιρία νὰ ἐκδηλώσῃ πολλαπλῶς τὸν σεβασμὸν καὶ τὴν τιμὴν τοῦ ὀρθοδόξου ἰδίως χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν συνἐκδημον τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἐθνῶν καὶ μαθητὴν αὐτοῦ τὸν Τίτον. Ἡ ἑλληνικὴ πρωτεύουσα μὲ τὸν ἀρχηγὸν τῆς ἐκκλησίας ἀρχιεπίσκοπον Ἀθηνῶν Χρυσόστομον ἐπὶ κεφαλῆς, πρώτη αὐτὴ ἔδοκίμασε τὴν τιμὴν καὶ τὴν συγκίνησιν, δεχθεῖσα πρώτη τὸ ἱερὸν λείψανον καθὼς μετεφέρθη ἀπὸ τὴν Βενετίαν διὰ νὰ ἀποτεθῆ εἰς τὸν ἐν Ἡρακλείῳ τῆς μεγαλονήσου πρὸς τιμὴν τοῦ ἀποστόλου ναόν. Ἡ ἀθηναϊκὴ ἀτμόσφαιρα ἐδονήθη ἀπὸ χαρμόσυνες κοδοнокρουσίες καὶ ἡ τελετὴ τῆς ὑποδοχῆς τῆς Τιμίας κάρας τοῦ ἀποστόλου εἰς τὸν μητροπολιτικὸν ναόν, παρουσίᾳ πλήθους ὀρθοδόξων ἱεραρχῶν καὶ καθολικῶν κληρικῶν μετὰ τοῦ ἐπισκόπου τῆς Βενετίας Ὀλιβέτι ἐπικεφαλῆς, ἀπετέλεσε μιάν μυσταγωγίαν γεμάτην μυστικισμὸν καὶ ἱερὰν συγκίνησιν. Καὶ ἦτο ἀξία κάθε τιμῆς ἡ τελετὴ αὐτὴ ποὺ ἀπεκατέστησε εἰς τὴν θέσιν του παρὰ τῆ ὀρθοδόξου ἐκκλησίᾳ τὸν ἀπόστολον Τίτον καὶ ἐζωντάνεψε εἰς τὴν μνήμη μας μιάν φωτεινὴν χριστιανικὴν ἱστορίαν, τὸν βίον καὶ τὴν δρᾶσιν τοῦ ἀγαπημένου τοῦ κορυφαίου τῶν ἀποστόλων καὶ συνεκδήμου αὐτοῦ Τίτου. Ὁ συνοδεύων τὸ ἱερὸν λείψαχον καθολικὸς ἐπίσκοπος κατάπληκτος ἀπὸ τὰς ἐκδηλώσεις τόσοσιν τῶν Ἀθηνῶν, ὅσον καὶ τοῦ

Ἡρακλείου δὲν ἀπέκρυψεν τὴν ἐντύπωσίν του καὶ τὸν θαυμασμόν του διὰ τὴν πίστιν καὶ τὴν ἀγάπην τοῦ ὀρθοδόξου χριστιανισμοῦ πρὸς τὸν ἀγαπημένον μαθητὴν τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν. Καὶ ὑπῆρξε πράγματι ἄξιος τοῦ ἀποστόλου τῶν Ἑθνῶν μαθητῆς καὶ συνοδοιπόρος. Ἀπὸ μίαν ἐμπεριστατωμένην βιογραφίαν τοῦ Λουκάκη καὶ ἀπὸ τὸν Συναξαριστὴ ὅπου ξεφυλλίζουμε, συμπληρώνουμε τὶς πληροφορίες ποὺ μεταδίδουμε ἀπὸ τὴν στήλην αὐτὴν σχετικῶς μὲ τὴν ζωὴν καὶ τὴν φωτεινὴν σταδιοδρομίαν τοῦ ἁγίου τῆς Κρήτης. Ἡ καταγωγὴ τοῦ Τίτου ὑπῆρξε ἑλληνικὴ. Εἶχε γεννηθῆ εἰς τὴν Ἀντιόχειαν κατὰ τὴν κρητικὴν μάλιστα παράδοσιν ἢ γέννησις του χρονολογεῖται τρία χρόνια μετὰ τὴν γέννησιν τοῦ Χριστοῦ, ἦταν δὲ τριάντα ἐτῶν ὅταν ἔγινε ἡ Ἀνάληψις τοῦ Κυρίου.

Ἀναζητώντας ἀπὸ νεαρωτάτης ἡλικίας τὴν ἀλήθεια μὲ τὴν ἀνάγνωσι διαφόρων συγγραφέων—φιλοσόφων, σοφῶν καὶ ποιητῶν—ἄκουσε κάπου τὴν φωνὴ τοῦ Θεοῦ καὶ εἶδε ὄραμα νὰ τὸν προστάξῃ νὰ διαβάσῃ τὴν Βίβλο. Κατόπιν τοῦ ὄραματος καὶ τῆς θεϊκῆς φωνῆς, ἄνοιξε τὸν Ἡσαΐα καὶ στὸ διάβασμα εἶδε νὰ φανερώνηται ὁ Χριστὸς καὶ δὲν ἐδίστασε νὰ βαπτισθῆ. Ἀργότερα ἐπισκεφθεὶς τὰ Ἱεροσόλυμα μαζί μὲ ἄλλους ἐκλεκτοὺς τῆς Κρήτης, βρῆκε τὸν Χριστό, τὸν προσκύνησε, εἶδε τὰ θαύματά του, θρήνησε τὰ πάθη του, αἰσθάνθηκε τὴν χαρὰ τῆς Ἀναστάσεως, εὐτύχησε νὰ δῆ τὸ θαῦμα τῆς Ἀναλήψεως καὶ ἔγινε μάρτυρας τοῦ Παναγίου Πνεύματος ὅταν σὲ πύρινες φλόγες ἐφώτισε τοὺς ἀποστόλους. Χειροτονημένος βραδύτερα ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους καὶ αὐτὸς καὶ συνοδὸς τοῦ Παύλου ἀργότερα πορεύθηκε, κατὰ τὴν παράδοσι ποὺ διαβάζεται, νὰ μαθητεύσῃ τὰ ἔθνη. Ἡ διδασκαλία του γεμάτη πίστι, ἐνθουσιασμό καὶ θαύματα. «Μέγας εἶναι ὁ Θεὸς ποὺ κηρύττει ὁ Τίτος» ἀκούστηκε σὰν ὁμοβροντία πίστεως σὲ μιὰ στιγμή ἐνὸς θαύματός του. Πλήθος κόσμου ἐπίστεψε στὸν ἀπόστολο καὶ στὸν Χριστό. Μητροπολίτης Γορτύνης ὁ ἴδιος, εἰδίδαξε τέσσαρα χρόνια, ἐχειροτόνησε ὀκτὼ ἐπισκόπους, ἔσωσε τοὺς Ἰουδαίους τῆς Κρήτης ἀπὸ διωγμό, προστάτεψε καὶ τοὺς ἐχθροὺς του καὶ μέχρι βαθυτάτου γήρατος ἐξακολούθησε νὰ διδάσκῃ, νὰ ψάλλῃ καὶ νὰ δοξάζῃ τὸν Θεὸ στὴν προσφιλῆ του Κρήτη. Ἔργον του ἡ ἀγάπη. Καὶ σὲ ἡλικία ἑκατὸ τριῶν ἐτῶν ἀναπαύθηκε κοντὰ στὴ χαρὰ τοῦ Κυρίου. Τριάντα χρονῶν χειροτονήθηκε ἀπὸ τοὺς ἀποστόλους, ἑβδομήντα τρία χρόνια, καθὼς ἀναφέρει ὁ βιογράφος του, διετέλεσε πιστὸς καὶ ἀφοσιωμένος στὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Χριστοῦ. Καὶ τριάντα ἐννέα χρόνια ἔζησε καὶ ἐργάσθηκε στὴν Κρήτη κατὰ

τὴν δευτέρα περίοδο τῆς ἐκεῖ παραμονῆς του. Ὅταν ἔφθασε ἡ ὥρα τοῦ θανάτου του εἶδε τοὺς ἀγγέλους ποὺ ἦλθαν νὰ τὸν παραλάβουν. Ἡ τελευταία σκέψις του, κατὰ τὸν βιογράφον του, ἦτο τὸ ποίμνιόν του. «Τὸν λαὸν Σου αὐτὸν στήριξον» εἶπε. Καὶ μετὰ τὸ ἀμῆν, παρέδωσε τὸ πνεῦμα γεμᾶτος χαρὰ. Ὅλη ἡ Κρήτη ἄκουσε μετὰ βαθεῖα θλίψι τὸν θάνατον τοῦ πατρὸς τῆς ἀγίου. Ἐρὸ προσκύνημα ἡ Γόρτυνα τῆς Κρήτης ὅπου ἀναπαύθηκε ὁ ἅγιος. Τὸ λείψανόν του κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ τοὺς βιογράφους του, τὸ ἄλειψαν μετὰ ἀρώματα καὶ τὸ ἔθαψαν ἀφοῦ τὸ ἔντυσαν μετὰ ὀλόλευκη στολή. Ἡ ἴδια παράδοσις προσθέτει ὅτι ὅταν ἔθαβαν τὸν ἅγιον εἰδού κατέπεσαν οἱ ναοὶ τῶν εἰδωλῶν». Γκρεμίσθησαν οἱ ναοὶ ὅπου ἐλάτρευοντο τὰ εἰδωλα, χωρὶς κανεὶς ἐντούτοις ἐξ ἐκείνων ποὺ εὐρίσκοντο μέσα στοὺς ναοὺς νὰ πάθῃ τίποτε. Βγῆκαν ὅλοι ἀπὸ τὰ ἐρείπια σῶοι καὶ ἀτένιζαν μετὰ ἔκστασιν καὶ συγκίνησιν τὸ λείψανον τοῦ ἀγίου.

Προσκύνημα ἡ Γόρτυνα ὅπου χτίσθη μετὰ μεγαλοπρεπῆς τὸν βῶνον αἰῶνα ναὸς καὶ τιμήθηκε μετὰ τὸ ὄνομά του τὸ σκῆνωμα τοῦ ἀποστόλου. Ἦταν μητροπολιτικὸς ὁ ναὸς αὐτὸς μέχρι τοῦ 824, ὅποτε οἱ Σαρακηνοὶ ἐπέδραμαν, ἐκυρίεψαν τὸ νησί, ἐσκότωσαν πολλοὺς χριστιανοὺς καὶ τὸν γενναῖον μητροπολίτην Γορτύνην Κύριλλον, γκρέμισαν τὸν ναὸν τοῦ ἀγίου Τίτου καὶ σκόρπισαν τὰ ἅγια λείψανά του. Οἱ χριστιανοὶ ὅμως ποὺ διασώθηκαν ἀπὸ τὴν σφαγὴν τῶν ἀράβων ἔσωσαν τὴν κἀρα τοῦ ἀγίου. Τὴν ἔκρυψαν μέχρι τοῦ 962, ποὺ ὁ Νικηφόρος Φωκᾶς ξαναπῆρε τὴν Κρήτην. Μετὰ τὴν πλήρη ἀπελευθέρωσίν της ἡ πρωτεύουσα παρέμεινε στὸν Χάνδακα ποὺ εἶχε κτισθῆ ἀπὸ τοὺς ἄραβας. Ἐκτοτε ὁ Χάνδαξ—τὸ σημερινὸ Ἡράκλειον—ὠρίσθη καὶ ὡς ἔδρα τοῦ μητροπολίτου Κρήτης. Ταυτοχρόνως ἀνεγέρθη καὶ μεγαλοπρεπῆς ναὸς τιμώμενος μετὰ τὸ ὄνομα τοῦ πάτρωνος ἀγίου τῆς Κρήτης, τοῦ ἀποστόλου Τίτου.

Στὸν ναὸν αὐτὸν συνεκεντρώθηκαν τὰ διασωθέντα ἀπὸ τὴν μουσουλμανικὴν λαίλαπα ἱερὰ κειμήλια, μετὰ τῶν ὁποίων ἡ σεβασμῖα Κἀρα καὶ ἡ θαυματουργὸς εἰκὼνα τῆς Παναγίας τῆς Μεσοπαντήτισσας. Τὸ 1210 οἱ Ἐνετοὶ κατέλαβαν ὀριστικὰ τὴν Κρήτην. Ἐξεδίωξαν τὸν ὀρθόδοξον μητροπολίτην καὶ ἐγκατέστησαν στὸ μητροπολιτικὸν ναὸν τοῦ ἀγίου Τίτου λατῖνον ἀρχιεπίσκοπον. Δυὸ φορές ὁ ναὸς κατεστράφη ἐπὶ ἐνετοκρατίας ἀλλὰ ξαναχτίσθη, ἐγκαινιάσθη στὶς 3 Ἰανουαρίου 1446 ἀπὸ τὸν ἀρχιεπίσκοπον Φαντῖνον Δάντολον καὶ ἐστέγασε τὰ λείψανα τῆς ἀγίας Φωτεινῆς καὶ τὴν Κἀρα τοῦ ἀγίου Τίτου.

Κατὰ τὴν ἄλωσιν τοῦ Χάνδακος ἀπὸ τοὺς Τούρκους οἱ Ἐνετοὶ φεύγοντας παρέλαβαν ἐκ τοῦ ναοῦ πάντα τὰ ἱερὰ κειμήλια

καὶ σκεύη. Μαζὶ μὲ τὰ κειμήλια ὁ κανονικὸς βικάριος τῆς ἀρχιεπισκοπῆς Χάνδακος μετέφερε στὴν Βενετία τὰ ἱερὰ λείψανα. Καὶ ἡ μὲν Κάρα τοῦ ἁγίου Τίτου κατετέθη στὸν ναὸ τοῦ Ἁγίου Μάρκου, ἡ δὲ εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Μεσοπανθήτισσας, ποὺ θεωρεῖται ὡς μία εἰκόνα ἀπὸ τὰς «ἱστορηθείσας» ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Λουκᾶ στὸν ναὸ τῆς Σωτηρίας, ὅπου εὐρίσκεται καὶ σήμερα. Οἱ Τοῦρκοι κατακτητῆται μετέτρεψαν τὸν ναὸν τοῦ ἁγίου σὲ τζαμί—τὸ Βεζὶρ Τζαμί—ποὺ ὕστερα ἀπὸ περιπέτειες μετὰ τὴν ἀνταλλαγὴ τῶν πληθυσμῶν Ἑλλάδος καὶ Τουρκίας ἐπα-νῆλθε τὸ 1925 στὴν ὀρθόδοξη χριστιανικὴ λατρεία.

.....

Γιὰ τὴν ἐπαναφορὰ τοῦ ἁγίου στὴν ἔδρα του καταβλήθηκαν ἐπίμοχθες προσπάθειες. Χάρις ὅμως στὶς ἐνέργειες τοῦ Λατίνου Πατριάρχου τῆς Βενετίας ὁλλὰ καὶ τὶς συνδυνασμένες προσπάθειες τῶν ὀρθοδόξων τῆς Κρήτης, ἐπεδείχθη πνεῦμα εὐνοϊκὸ καὶ ἀπὸ μέρους τοῦ καρδινάλιου Μπέα καὶ τελικὰ ἀπὸ τὸν Πάπα Παῦλο. Ἔτσι τὸ Βατικανὸν ἐδέχθη νὰ ἐπιστραφῇ ἡ ἁγία Κάρα τοῦ ἀποστόλου στὴν Κρήτη. Γιὰ τὴν ὑποδοχὴ αὐτὴ ἔγιναν προετοιμασίαι. Ἐτοιμάσθηκε πολυτελὴς μίτρα, ἡ ὁποία θὰ ἐχρησίμευε ὡς ἡ πολῦτιμος θήκη στὴν ὁποίαν ἐναπετέθη ἡ τιμία Κάρα. Ἡ μετακομιδὴ εἶχε ἀποφασισθῆ διὰ τὸν παρελθόντα Νοέμβριον. Καὶ εἶχε προετοιμασθῆ ὁ λαὸς τοῦ Ἁρακλείου διὰ νὰ ὑποδεχθῆ τὸ τίμιον λείψανον. Λόγοι ὅμως πολλαπλοὶ ἐπροκόλεσαν τὴν ἐπὶ ἐξάμηνον σχεδὸν ἀναβολὴν τῆς πραγματοποιήσεως τοῦ ὀνείρου τοῦ Κρητικοῦ λαοῦ. Ἀνέμενε ὡστόσο μὲ ἀνυπομονησίαι καὶ δέος ὁ πλῆθος, διὰ νὰ ὑποδεχθῆ τὸν ἅγιόν του, ποὺ θὰ ἐπέστρεφε ὕστερα ἀπὸ περιπέτεια τριῶν ὀλοκλήρων αἰώνων στὸ νησί, ποὺ τόσο ἀγάπησε καὶ τόσο τὸν ἀγάπησε. Καὶ ὅταν ἀνηγγέλθη ὡς ἐπικειμένη πλέον ἡ μετακομιδὴ ρίγος συνεκλόνησε τοὺς πιστοὺς καὶ ἐπὶ ποδὸς ὅλοι ἀνέμενον νὰ ὑποδεχθοῦν τὸν ἅγιόν των. Τὸν ὑπεδέχθη ὀλόκληρος ὁ χριστιανικὸς ὀρθόδοξος λαός, ἰδιαιτέρως ὅμως τοῦ Ἁρακλείου τῆς Κρήτης, γεμάτος συγκίνησιν καὶ ἐνθουσιασμό. Τὸ θεῖον ρίγος ἐσκορπίσθη κατὰ τὴν ἐπίσημον μυσταγωγίαν τῆς μεταφορᾶς τῆς ἱερᾶς Κάραις τοῦ ἁγίου εἰς ὀλόκληρον τὸ Ἁράκλειον καὶ τὴν Κρήτην ὀλόκληρον. Ἐδουήθη ἀπὸ χαρμοσύνους κωδονοκρουσίαις ἢ μεγαλόνησος καὶ ἡ ὀρθόδοξος χριστιανικὴ ψυχὴ ἀπὸ τὸ θεῖον αἶνον ποὺ ἀνεπέμφθη πρὸς τιμὴν τοῦ ἁγίου.

«ΦΙΛΟΘΕΟΥ ΑΔΟΛΕΣΧΙΑΣ»

ΜΕΡΟΣ ΠΕΜΠΤΟΝ

ΨΥΧΩΦΕΛΕΙΣ ΕΠΙΣΤΑΣΙΕΣ ΑΠΟ ΤΟ «ΔΕΥΤΕΡΟΝΟΜΙΟΝ»

Ἐπὶ ΕΥΓΕΝΙΟΥ ΤΟΥ ΒΟΥΛΓΑΡΕΩΣ

Αὐτός πού δανείζεται, γίνεται κατὰ κάποιο τρόπο δοῦλος τοῦ δανειστή του.

Ἐκτός ἀπὸ τίς ἄλλες εὐλογίαι, πού καταξιώνεται ἀπὸ τὸν Θεὸ ὁ πιστὸς φύλακας τοῦ νόμου, περιλαμβάνεται καὶ ἡ καλομοιρία καὶ ἡ εὐλογία αὐτή· τὸ νὰ δανείζη δηλαδή αὐτός καὶ νὰ μὴν δανείζεται· «Καὶ δανειεῖς ἔθνησι πολλοῖς, σὺ δὲ οὐ δανιεῖς. (Δευτ. κη' 12). Ὅπως ἐπίσης ἀνάμεσα στὶς κατάραι γιὰ τοὺς παραβάτες του ὑπάρχει ἀντίστροφα καὶ ἡ κατάραι ἐναντίον του· τὸ νὰ μὴ δανείζη αὐτός, ἀλλὰ νὰ δανείζεται ἀπὸ ἄλλους· «Οὗτος δανειεῖ σοι, σὺ δὲ τούσῳ οὐ δανειεῖς» (Αὐτ. 44).

Καὶ βέβαια ἐκεῖνο μὲν φαίνεται πὼς συνοδεύεται ἀπὸ τὴν εὐτυχία κι' ἀπὸ πλοῦτο κι' ἀπὸ περισσὰ ἀγαθὰ, αὐτὸ δὲ νὰ σέρνη μαζί του τὴν συμφορὰ καὶ τὴν φτώχεια καὶ τὴν κακομοιρία, ὅπως εἶναι στὸν καθένα φανερό. Ἀλλὰ εἶναι σημαδιακὸς κι' ἀξιοπαρατήρητος ὁ τρόπος, μὲ τὸν ὁποῖον παρασταίνει ἡ θεία Γραφή ἐδῶ τὸ πρᾶγμα. Ἐπειδὴ συγκρίνει τὸν δανειστὴ μὲ τὸν δανειζόμενον· καὶ τὸν μὲν πρῶτο τὸν χαρακτηρίζει σὰν ἄρχοντα, σὰν κεφαλὴ, καὶ σὰν προεστό· τὸν δεύτερο δὲ τὸν ἐμφανίζει σὰν ὑποτακτικό, σὰν οὐρὰ καὶ σὰν ὑπήκοο. Γιατὶ μόλις ἀνάφερε ἡ ἱερὴ Γραφή τὴν εὐλογία «καὶ δανειεῖς ἔθνησιν» (κι' αὐτὸ ἐπειδὴ τὸ νὰ δανείζονται οἱ Ἑβραῖοι ἀναμεταξύ τους ἦταν ἀπαγορευμένο), ἀμέσως ἐπρόσθεσε· «Καὶ ἄρξεις σὺ Ἐθνῶν πολλῶν, σοῦ δὲ οὐκ ἄρξουσι. Καὶ καταστήσει σε Κύριος ὁ Θεός σου εἰς κεφαλὴν, καὶ μὴ εἰς οὐραν'· καὶ ἔσῃ τότε ἐπάνω, καὶ οὐκ ἔσῃ ὑποκάτω» (Δευτ. κη' 12.13). Παρόμοια, κι' ὅταν ἐφο-

βέρισε με τὴν κατάρα, ὅτι «ὁ προσήλυτος, ὅς ἐστιν ἐν σοί, δανιεῖ σε, σὺ δὲ τούτῳ οὐ δανιεῖς», προσθέτει ταυτόχρονα «Καὶ ὁ προσήλυτος ἀναβήσεται ἄνω ἄνω, σὺ δὲ καταβήσῃ κάτω κάτω... Οὗτος ἐστὶ κεφαλή, σὺ δὲ ἔση οὐρά» (αὐτ. 43.44).

Δανείσθηκες λοιπόν, ἀδελφέ μου, καὶ βρίσκεσαι ὀφειλέτης; Νά ξέρης, πῶς με τὸ δάνειο πού ἔκαμες, σ' ἔχει στὸ χέρι του καὶ στὴν ἐξουσία του ὁ δανειστής σου· εἶσαι ὑποτακτικός του, καὶ κατὰ κάποιο τρόπο ὑπόδουλος του, ὡσότου νὰ πληρώσης τὸ χρέος σου. "Ὅσο καὶ νὰ κοκορεύεσαι, καὶ νὰ ὑψώνεσαι καὶ νὰ κομπορημονᾷς, ἀπέναντί του ἔχεις θέσιν οὐραῖς· κι' αὐτὸς εἶναι ἡ κεφαλή σου. Αὐτὸς ἀνεβαίνει κι' αὐτὸς πάει ψηλά-ψηλά, καὶ σὺ πᾶς καὶ κατεβαίνεις κάτω—κάτω.

‘Ὁ Θεὸς ἔδωκε στὸν ἄνθρωπο μάτια γιὰ νὰ βλέπῃ, αὐτιά γιὰ ν' ἀκούῃ, καὶ καρδιά γιὰ νὰ αἰσθάνεται... Μὰ καὶ τὸ ἀντίθετο...

Σεῖς εἶδατε με τὰ μάτια σας (εἶπεν ὁ Μωϋσῆς στοὺς Ἑβραίους, ὅταν τοὺς ἔδινε στὴ γῆ τοῦ Μωάβ, τὶς τελευταῖες του παραγγελίες), ναί, εἶδατε με τὰ μάτια σας τὰ θαυμάσια καὶ τὰ μεγάλα ἐκεῖνα, πού ἔκανε γιὰ σᾶς ὁ Θεὸς μέσα στὴν ἔρημο· «Ἵμεῖς ἐωράκατε πάντα... ἐωράκασιν οἱ ὀφθαλμοί σου τὰ σημεῖα καὶ τὰ τέρατα τὰ μεγάλα ἐκεῖνα». (Δευτ. κθ', 2.3).

Κι' ἀφοῦ τὸ ζεστόμισεν αὐτό, ἀμέσως προσθέτει, πῶς ὁ Θεὸς δὲν τοὺς ἔδωκεν οὔτε μάτια γιὰ νὰ ἰδοῦν, οὔτε αὐτιά γιὰ ν' ἀκούσουν, οὔτε καὶ καρδιά γιὰ νὰ γνωρίσουν· «Καὶ οὐκ ἔδωκε Κύριος ὁ Θεὸς ὑμῖν καρδίαν εἰδέναι, καὶ ὀφθαλμοὺς βλέπειν, καὶ ὦτα ἀκούειν, ἕως τῆς ἡμέρας ταύτης» (Αὐτοθ. 4). "Ὡστε ἀπὸ τὰ παραπάνω αὐτὰ μπορεῖ κανεὶς νὰ βγάλῃ τὸ συμπέρασμα, πῶς ὁ Θεὸς ἔδωκε καὶ δὲν ἔδωκε μάτια στοὺς Ἑβραίους, ἔδωκε μὰ καὶ δὲν ἔδωκεν αὐτιά, ἔδωκε μὰ καὶ δὲν ἔδωκε καρ-

διά. Καὶ συνακόλουθα πῶς οἱ Ἑβραῖοι δὲν εἶδανε ὅσα εἶδανε, δὲν ἀκούσανε ὅσα ἀκούσανε, καὶ δὲν ἐγνωρίσανε ὅσα ἐγνωρίσανε. Καὶ τὸ συμπέρασμα αὐτὸ τὸ διαλάλησεν, μὲ τις ἴδιες λέξεις, ὁ προφήτης Ἡσαΐας, πού ἐπροφήτεψε τὴν κουφαμάρα, τὴν στραβομάρα καὶ τὴν ἀναισθησία τῶν Ἑβραίων στὶς οὐράνιες διδασκαλίαις καὶ στὰ ὑπερφυσικά θαύματα τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ· «Ἄκοῦ ἄκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδητε...» (Ἡσ. στ', 9).

Τὴν ἀπορίαν αὐτὴν, πού τὴν ἀπαντᾷ κανεὶς σὲ διάφορα μέρη τῆς Ἀγίας Γραφῆς, μᾶς τὴν ἔλυσαν στὰ συγγράμματά τους οἱ θεῖοι Πατέρες, πού μᾶς διδάσκουν, πῶς ὁ Θεὸς θέλει νὰ σωθοῦνε ὅλοι· καὶ γι' αὐτό, πρὸς τὸν σκοπὸν αὐτὸν τῆς σωτηρίας τους, τοὺς ἔδωκε διάφορα μέσα. Κι' ἐπειδὴ ἀκριβῶς δὲν θέλει νὰ χαθῆ κανένας, δὲν ὑστέρησεν ἀπὸ κανένα τὰ μέσα πού συμβάλλουνε στὴ σωτηρία τους. Μᾶς διδάσκουν ἀκόμη, πῶς ὁ Θεός, πού εἶναι αὐτοαλήθεια καὶ αὐτοαγαθότητα, εἶναι πάντοτε ἀίτιος τοῦ καλοῦ, καὶ ποτὲ καὶ σὲ καμμιά περίσταση, τοῦ κακοῦ. Γι' αὐτὸ καὶ τὸ καλὸ νομοθετεῖ καὶ προστάζει γιὰ ὅλους· καὶ τὸ κακὸ ἀπαγορεύει ἀπὸ ὅλους. Σ' ἐκεῖνο προτρέπει τὸν καθένα, καὶ ἀποτρέπει ὅλους ἀπὸ τ' ἄλλο. Γιὰ τὸ πρῶτο ὑπόσχεται πλοῦσιαν ἀνταπόδοση κι' ἀμοιβές· γιὰ τὸ δεύτερο καὶ γιὰ τοὺς κακοὺς ἐτοιμάζει φοβερὰς τιμωρίας.

Τὸ πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τ' ἀποτέλεσμα κι' ἀπὸ τὴν ἐκβαση τοῦ τέλους. Ἐπειδὴ ὁ Θεός, πού ἐτίμησε μὲ αὐτεξουσιότητα τὸ λογικὸ του πλᾶσμα, τὸν ἄνθρωπο, δὲν θέλει νὰ τὸν ἀποστερήσῃ ἀπὸ τὴν ἐλευθερία του στὴν ὑπόθεση τῆς σωτηρίας του, καὶ μ' αὐτὸν τὸν τρόπο νὰ τὸν πειθαναγκάσῃ. Ἀλλὰ θέλει τὸν ἄνθρωπο φύλακον αὐτοθέλητα τῶν ἐντολῶν του, καὶ θεληματικὸν ἐργάτη τῆς ἀρετῆς. Δὲν τὸν θέλει δοῦλο καταναγκαστικό. Ἐπειδὴ ἡ ἀρετὴ, στὴν οὐσία της, δὲν εἶναι καρπὸς βίας, οὔτε κι' ἔργο ἀνάγκης· εἶναι καρπὸς αὐτόθελος

προαίρεσης. Γι' αὐτὸ καὶ τ' ἀγαθὰ πού μᾶς περιμένουν στὴν ἄλλη ζωὴ, τὰ ἐτοίμασε ὁ Θεός, ὄχι γι' ἄλλους, παρὰ γι' αὐτοὺς πού τὸν ἀγαπᾶνε σὰν βραβεῖο καὶ σὰν στεφάνι τῆς ἐκούσιας κι' αὐτοπροαίρετης ἀρετῆς τους. Αὐτὰ μᾶς διδάσκουν οἱ θεῖες Γραφές· αὐτὰ καὶ οἱ θεηγόροι Πατέρες. Αὐτὰ μᾶς ὑπαγορεύουνε καὶ ἡ συνείδησή μας, καὶ οἱ ὀρθοὶ λογισμοὶ μας περὶ Θεοῦ· καὶ ἡ συνετὴ, φρόνιμη κρίση μας γιὰ τὴν λογικὴ μας φύση καὶ ὑπόσταση.

Ἄπ' αὐτὰ λοιπὸν ὅλα συμπεραίνω, πῶς διπλῆ εἶναι ἡ αἴσθησις τοῦ ἀνθρώπου. Διπλῆ εἶναι ἡ ὄρασή του· διπλῆ ἡ ἀκοή του· διπλῆ καὶ διχασμένη καὶ ἡ διάθεσις τῆς καρδιάς του. Ἡ μιὰ αἴσθησις εἶναι φυσικὴ κι' ἐξωτερικὴ, πού τὴν ἐχορήγησε στὸν ἄνθρωπο ὁ παντεξούσιος δημιουργός του. Ἡ ἄλλη εἶναι ἐσωτερικὴ καὶ δύναμις καὶ κίνησις προαιρετικὴ, πού πηγάζει ἀπὸ τὴν συνείδησις τοῦ ἀνθρώπου καὶ ἀπὸ τὴν σύστασή του, σὰν αὐτεξούσιου πλάσματος.

Μὲ τὴν πρώτην αἴσθησις κρίνει ὁ ἄνθρωπος τὰ ὄρατὰ καὶ τ' ἀκουστὰ καὶ τὰ νοητὰ· μὲ τὴν ἄλλη ἔχει χρέος νὰ ξεχωρίζῃ καὶ νὰ διακρίνῃ τὸ καθετὶ πού βλέπει, ἀκούει καὶ διακρίνει· μὰ καὶ νὰ διαλέγῃ καὶ νὰ παίρνῃ μονάχο αὐτὸ πού εἶναι σωστὸ καὶ λογικὸ καὶ πρεπούμενο καὶ δίκαιο καὶ σύμφωνα μὲ τὸν νόμο.

Τὴν φυσικὴν αἴσθησις τὴν ἔχει ὁ ἄνθρωπος ἀπὸ τὸν Θεό, τὸν δημιουργό του· τὴν ἄλλη, τὴν προαιρετικὴν δηλαδὴ κρίσις καὶ συγκατάνευσις, τὴν ζητᾷ ὁ Θεός ἀπὸ τὸν ἄνθρωπο, τὸ πλάσμα του. Γι' αὐτιά μας, καὶ τὰ μάτια μας καὶ τὴν καρδιά μας, μᾶς τᾶδωκεν ὁ Θεός, τὴ νοητικὴ μας ὅμως καρδιά καὶ τὰ νοερά μας μάτια κι' αὐτά, πρέπει ἐμεῖς νὰ τ' ἀφιερῶσωμε στὸ Θεό· δὲν μποροῦνε νὰ ὑπάρξουνε, χωρὶς τὴ θέλησή μας, κι' οὔτε μᾶς τᾶδωκεν, ὅπως ἐκεῖνα, οὔτε καὶ μᾶς τὰ δίνει· «Καὶ οὐκ ἔδωκε Κύριος ὁ Θεός ἡμῖν καρδίαν εἰδένα, καὶ ὀφθαλμοὺς βλέπειν, καὶ ὄτα ἀκούειν» (Δευτ. κθ. 4).

Μ' αὐτὸ τὸν τρόπο, ἀληθεύει κι' αὐτὸ ποὺ εἶπεν ὁ Προφήτης· «Ἀκοῆ ἀκούσετε, καὶ οὐ μὴ συνῆτε· καὶ βλέποντες βλέψετε, καὶ οὐ μὴ ἴδῃτε» (Ἡσ. στ', 9). Οὕτε καὶ ὑπάρχει ἀντίφραση ἀνάμεσα στὰ δύο αὐτά· παρὰ φαινομενικὴ μονάχα ποὺ πρέπει νὰ τὴν προσέξῃ κανεὶς, μὲ πολλὴ σύνεση. Γιατὶ τὸν μὲν ἕνα τὸ ἐπαληθεύομε μὲ τὰ μάτια, τ' αὐτιά καὶ τὴν καρδιά ποὺ μᾶς ἔδωκεν ὁ Θεός, ὅταν μᾶς ἔπλασε· τὸ δὲ ἄλλο μὲ τὴ νοητικὴ μας αἴσθησι, ποὺ πρέπει μόνοι μας νὰ τὴν κινοῦμε καὶ νὰ τὴν χρησιμοποιοῦμε, καθὼς πρέπει, σὰν αὐτεξούσιοι ποὺ ἐδημιουργήκαμε.

Ἔτσι βλέπομε πῶς ὁ ἀόμματος ἐκεῖνος, ἐκ γενετῆς, τοῦ Εὐαγγελίου, ὅταν ἔγινε καλὰ, ἔβλεπε καλὰ, χωρὶς νὰ βλέπῃ ὁ ἴδιος μὲ τὰ μάτια του. Οἱ Φαρισαῖοι ὅμως καὶ οἱ λογιῆς λογιῆς νομοδιδάσκαλοι, ἂν καὶ βλέπανε, μὲ τὰ ἴδια τους τὰ μάτια, νᾶναι ἀνοικτὰ πλέον τὰ μάτια (τοῦ τυφλοῦ) καὶ νὰ βλέπῃ πολὺ καλὰ, δὲν τᾶβλεπαν. Γιατὶ εἶχανε θεληματικὴ πώρωσι· καὶ τυφλομάρα καὶ ἤτανε θεόστραβα τὰ ἐσωτερικὰ καὶ προαιρετικὰ τους μάτια· κι' ἔτσι δὲν ἔβλεπαν, αὐτὸ ποὺ ἔβλεπαν· δὲν ἤθελαν δηλαδὴ νὰ βλέπουν.

(Συνεχίζεται)

Ἀπόδοσις ΘΕΟΔΟΣΗ ΣΠΕΡΑΝΤΣΑ

Ἄ «Ἐφημέριος» εἶναι πρόθυμος νὰ δίδῃ ἀπαντήσεις εἰς ἐρωτήσεις ἐπὶ ἀποριῶν, ἀναφερομένων εἰς ζητήματα, τὰ ὁποῖα ἔχουν σχέσιν πρὸς τὸ ἔργον τοῦ Ἐφημερίου (ποιμαντικόν, λειτουργικόν κλπ.). Ἐπομένως οἱ εὐλαβέστατοι ἐφημέριοι δύνανται ν' ἀπευθύνουν ἐρωτήματα ἐπὶ τοιούτων ἀποριῶν. Αἱ ἀπαντήσεις θὰ δίδωνται εἰς τὴν σελίδα τῆς ἀλληλογραφίας.

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ ΑΓΙΟΤΗΤΟΣ

Υπάρχει στή γῆ μας.

Μέσα σ' αὐτὸ δὲν ἀγκομαχοῦν μηχανές. Δὲν πνίγει ἡ βαρειά ἀτμόσφαιρα.

Στὰ ἐργαστήρια, πού χτίσαμε μὲ τὰ χέρια μας ὑπάρχει ἔκτυπη ἢ σφραγίδα τῆς δικῆς μας προσωπικότητος. Τῆς λεπτότητος τοῦ μυαλοῦ μας καὶ τῆς εὐκινήσιας τῶν χειρῶν μας. Ἐμεῖς τὰ σχεδιάσαμε. Ἐμεῖς τὰ χτίσαμε. Κι' ἔμεῖς τὰ ἐκμεταλλευόμεστε, γιὰ νὰ κάνουμε πιδ ἄνετη τὴ γήινη ζωὴ μας. Μπάζουμε σ' αὐτὰ πρῶτες ὕλες, παρμένες ἀπ' τὴν ἐπιφάνεια ἢ τὰ σπλάγγνα τῆς γῆς. Τίς πλάθουμε, ποτίζοντάς τες μὲ τὸν ἰδρώτα τοῦ μόχθου μας. Τίς συνθέτουμε καὶ τίς μορφοποιοῦμε, χωρὶς νὰ μεταλλάξουμε—ἀκατόρθωτο σὲ μᾶς—τὴν ὑλικότητά τους. Καὶ μετὰ, τὴν ἀναπλασμένη ὕλη τὴ βγάζουμε ἀπ' τὰ ἐργαστήρια, γιὰ νὰ μᾶς ἐξυπηρετήσῃ στὴ ζωὴ.

Υπάρχει ὅμως στὸν πλανήτη μας καὶ τὸ ἄλλο, τὸ οὐράνιο ἐργαστήριον. Μοναδικό. Ἰδιότυπο. Δὲν φέρει τὴ σφραγίδα τῆς ἀνθρωπίνης κατασκευῆς. Θεμελιώθηκε στὴ γῆ καὶ κυβερνιέται, αἰῶνες τώρα, ἀπὸ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο.

Εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Τὸ ὑλικὸ οἰκοδόμημα, τὸ ναό, τὸν ἔχτισαν καὶ τὸν κόσμησαν ἀνθρώπινα χέρια. Ἄλλ' ὁ ναὸς δὲν ἀποτελεῖ αὐτὸς μόνος, τὴν Ἐκκλησία. Ἐκκλησία, εἶναι τὸ μυστικὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ. Εἶναι ἡ κοινότης τῶν πιστῶν, ἀρμολομένη σὲ μιά στενὴ, ἀδιάσπαστη ἐνότητα, πού τὴ στεφανώνει ἡ κεφαλὴ, ὁ Χριστός, καὶ τὴν ποτίζει ὀλόκληρη μὲ τοὺς χυμοὺς τῆς ἀγιότητός Του. Ὁ ναὸς εἶναι ὁ τόπος στὸν ὁποῖο συγκεντρώνεται τὸ σῶμα τοῦ Χριστοῦ, γιὰ νὰ λατρεύσῃ τὴν ἀγία κεφαλὴ. Μεῖς οἱ ἄνθρωποι, οἱ πιστοί, πλάσματα ὑλικά, δεμένα στὸ χῶρο καὶ στὸ χρόνο, ἔχουμε ἀνάγκη ἀπὸ κάποιον συγκεκριμένο τόπο, γιὰ νὰ συναντηθοῦμε καὶ νὰ προσφέρουμε «ἐν ἐνὶ πνεύματι καὶ μιᾷ καρδίᾳ» τὴ λογικὴ μας λατρεία. Σ' αὐτὴ μας τὴν ἀνάγκη ἀναποκρίνεται ὁ ναὸς.

Τὸ οἰκοδόμημα τοῦ ναοῦ ἔχει ἀντικαταστήσει, τὸ «ἀνώγειον», στὸ ὁποῖο ὁ «σαρκοφόρος» Υἱὸς τοῦ Θεοῦ ἔφαγε τὸ «καινὸ Πάσχα» μὲ τοὺς μαθητάς του.

Ἡ Ἐκκλησία εἶναι καθίδρυμα πνευματικό. Δὲν δεσμεύεται στὴν ὕλη. Δὲν περιορίζεται σὲ πέτρινα χτίσματα. Ἀπλώνεται παντοῦ. Ἀγκαλιάζει τὴν Οἰκουμένη.

Αὐτὸ τὸ ὑπέροχο οὐράνιο καθίδρυμα τὸ θεμελίωσε καὶ τὸ λάμπρυνε τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Ὅχι γιὰ νὰ μένη ψυχρὸς ὄργανισμός, πού θὰ ἀπασχολῆ τὸν ἱστορικὸ ἢ τὸν ἀρχαιολόγο. Ἀλλὰ γιὰ νὰ εἶναι πάντοτε, στοὺς αἰῶνες, ζωντανὸ ἐργαστήριον ἀγιότητος.

Ὁ ἴδιος ὁ ἰδρυτής, τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο ζῆ σ' Αὐτήν. «Ὅπου

Ἐκκλησία, ἐκεῖ καὶ τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ καὶ ὅπου τὸ Πνεῦμα τοῦ Θεοῦ ἐκεῖ καὶ ἡ Ἐκκλησία» (1). Τὸ ἴδιο Πνεῦμα, ποῦ στὴν ἀρχὴ τῆς δημιουργίας «ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος, (2). Τὸ ἴδιο Πνεῦμα, ποῦ στὴν αὐγὴ τῆς ἀναδημιουργίας, τῆς ἐν «Χριστῶ ἀπολυτρώσεως» ἐσίαζε μετὴν παρουσία του τὸ λευκὸ ἀρχάγγελο, καθὼς μετέφερε τὸ χαρμόσυνο μῆνυμα τῆς ἐνανθρωπήσεως στὴν ἀγνὴ κόρη τῆς Ναζαρέτ, στὴν παρθένο Μαρία (3).

Ζῆ στὴν Ἐκκλησία τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Ζῆ ἀνάμεσά μας. Καὶ κινεῖται καὶ ἐργάζεται. Ἐργάζεται τὸ πιὸ συβαρὸ καὶ τὸ πιὸ μεγάλο ἔργο. Εἶναι «ὁ φρουρὸς καὶ ἁγιοποιὸς τῆς Ἐκκλησίας, ὁ διοικητὴς τῶν ψυχῶν, ὁ κυβερνήτης τῶν χειμαζομένων, ὁ φωταγωγὸς τῶν πεπλανημένων, καὶ ἀθλοθέτης τῶν ἀγωνιζομένων, καὶ στεφανωτὴς τῶν νενικηκότων» (4).

Ἡ παρουσία του κι' οἱ κινήσεις του καλύπτονται ἀπ' τὰ μάτια μας μετὸν πέπλο τοῦ μυστηρίου. Ἀπόλυτα φυσικό. Οἱ αἰσθήσεις μας ψηλαφοῦν ἓνα πολὺ στενὸ κύκλο τῆς ὕλικῆς πραγματικότητος. Καὶ ἀποκοτοῦν μιὰ γνῶσι ἐπιφανειακὴ, ἐπιπόλαια. Εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανες νὰ μποῦν στὴ βαθύτερη οὐσία τῶν «ὄντων». Καὶ πιὸ πολὺ στίς μυστικὰς πυχὰς τῆς ζωῆς καὶ τῆς ἐνεργείας τοῦ Θεοῦ Πνεύματος. Δὲν ἔχουνε τὴ δύναμι νὰ παρακολουθήσουμε τὸ Ἅγιο Πνεῦμα καθὼς ἐργάζεται. Ἀποκοτοῦμε ὅμως πείρα τοῦ ὑπερόχου ἔργου του. Αὐτὸ τὸ ἐπισημαίνουμε. Τὸ ψηλαφοῦμε. Τὸ θαυμάζουμε. Βλέπουμε τὴ μεταβολή, ποῦ πραγματοποιεῖ στίς καρδιὰς τῶν ἀδελφῶν μας καὶ στὴν καρδιά τῆ δικῆ μας. «Εἰσέρχεται τις στὴν Ἐκκλησίαν ἰέραξ καὶ ἐξέρχεται περιστέρα. Εἰσέρχεται λύκος, καὶ ἐξέρχεται πρόβατον. Εἰσέρχεται ὄφις καὶ ἐξέρχεται ἀρνίον· οὐ τῆς φύσεως μεταβαλλομένης, ἀλλὰ τῆς κακίας ἐλαυνομένης (5). Οἱ ἄνθρωποι, οἱ ζυμωμένοι μετὴν πιὸ ἀποκρουστικῆ κακία, χύνονται σὲ καινούργια καλοῦπια. Μεταβάλλονται ὄχι ἐξωτερικά, ἐπιφανειακά, ἀλλὰ βαθειά, ἐσωτερικά. Ποτίζονται μέχρι τῆς καρδιᾶς τὸ ἐσώτερο βάθος μετὴ τῆ χάρι τοῦ Πνεύματος τοῦ Ἁγίου. Γίνονται οἱ ἅγιοι.

Ἡ Ἐκκλησία ἐργαστήριον ἁγιότητος. Ὅχι ἀκαθόριστος, νεφελώδους ἁγιότητος. Ἀλλὰ τῆς πιὸ κρυστάλλινης, τῆς πιὸ συγκεκριμένης. Οἱ φιλόσοφοι μίλησαν γιὰ ἀρετές. Οἱ ἠθικολόγοι τὸ ἴδιο. Μὰ ἀπ' τὸ λόγο τους ἔλειπε κάτι τὸ οὐσιαστικό. Δὲν μπόρεσαν στὴν οὐσία νὰ συλλάβουν τὸ πρόβλημα. Καί, πρὸ παντός, νὰ τὸ λύσουν. Σταμάτησαν στὴν ἐπιφάνεια. Ζήτησαν νὰ ὠραιοποιήσουν τὸ ἐξωτερικό, τὴ συμπεριφορά. Δὲν εἶχαν τὸν τρόπο νὰ ἐγγίσουν τὴν καρδιά καὶ νὰ τὴν ἀναγεννήσουν.

1. Εἰρηναίου κατὰ Αἰρεσ. III 24. 2. Γενέσ. α' 2. 3. Λουκᾶ α' 35. 4. Κυρίλλου Ἱεροσολύμων Κατήχησις ΙΖ' ζ', 5. Ἱ. Χρυσοστόμου, εἰς Μετάνοιαν ὁμιλ. Ζ'.

Ὁ ἁγιασμός στήν Ἐκκλησία δὲν εἶναι ἀπλῶς ὠραιοποίησι τῆς ἐπιφανείας. Δὲν εἶναι μιὰ ἄσκησι στήν καλὴ συμπεριφορά. Εἶναι ἐπαφή γνήσια, ζωντανή, μὲ τὸν Ἅγιο, μὲ τὸ «σαρκοφόρο» Υἱὸ τοῦ Θεοῦ. Εἶναι θέωσι. Ἐκεῖνος ἔγινε ἴδιος μὲ μᾶς μὲ τὴν ἐνανθρώπησι. Γιὰ νὰ γίνουμε μεῖς ἴδιοι μ' αὐτὸν στὸν ἁγιασμό.

Ἀσύλληπτο ἀπ' τὴν ἀνθρώπινη διάνοια. Ὅμως, γιὰ τοῦτο, ὄχι λιγώτερο πραγματικό. «Αὐτός, ὁ ἀληθινὸς καὶ φύσει Υἱὸς τοῦ Θεοῦ τοὺς πάντας ἡμᾶς φορεῖ, ἵνα οἱ πάντες τὸν ἕνα φορέσωμεν» (6). Φορεῖ τὴν ἀνθρώπινη σάρκα, γιὰ νὰ φορέσουμε μεῖς τὴν θεία ἀγιότητα. «Αὐτὸς οὖν ἐστὶ Θεὸς σαρκοφόρος καὶ ἡμεῖς ἄνθρωποι πνευματοφόροι» (7). Γεμᾶτοι ἀπὸ Πνεῦμα Ἅγιο.

Φαίνεται τολμηρὸς ὁ λόγος. Ὅμως εἶναι γραμμένους ἀπ' τὸ χέρι ἐνὸς θεοφώτιστου ἀγίου, κι' ἀποτελεῖ ἡχῶ τῶν θείων δογμάτων. Ἄνθρωπος ἐγένετο ὁ Θεός, καὶ Θεὸς ὁ ἄνθρωπος» (8). Ὁ «φύσει» Θεός, ὁ αἰώνιος Λόγος, ἔγινε ἄνθρωπος, ἴδιος μὲ μᾶς, γιὰ νὰ γίνουμε μεῖς, οἱ ἄνθρωποι, ἴδιοι μ' Αὐτόν, νὰ γίνουμε Θεοί. Ὅχι στὴ φύσι. Αὐτὸ εἶναι ἀδύνατο. Ἀλλὰ στήν ἀγιότητα καὶ τὴ θεία ζωή. «Ἐν ἡμῖν μὲν γὰρ ἀπαρχὴ καὶ ἀρραβὼν θεότητος κατοικεῖ, ἐν Χριστῷ δὲ πᾶν τὸ πλήρωμα τῆς θεότητος» (9).

Αὐτὸ εἶναι ἁγιασμός μέσα στήν Ἐκκλησία. Ἐπαφή τοῦ «χοϊκοῦ» ἀνθρώπου μὲ τὸν Ἅγιο. Ἐνωσι μ' Αὐτόν. Καί, κατὰ φυσικὸ λόγο, ἀναγέννησι καὶ θέωσι.

Ἀπ' αὐτὸ τὸ ἐξαγιασμένο ἐσωτερικὸ ξεχύνεται ἡ ἀγία δραστηριότητα, ἡ ἀγία συμπεριφορά. Ἀπαλά. Ἀβίαστα. Ὅπως τὸ καθαρὸ, κρυστάλλινο νερὸ ἀναβλύζει ἀπ' τὴν καθαρὴ πηγὴ.

Τὸ ἐργαστήριον τῆς ἀγιότητος ὑπάρχει στὴ γῆ μας, ἀνάμεσα στὰ σπίτια μας καὶ στὰ ἐργαστήριά μας.

Υπάρχουν μερικοί, ποὺ κατηγοροῦν τὴν Ἐκκλησία, πὼς λανσάρει τὸν ἀπομονωτισμὸ καὶ τὸ μῖσος στήν ἐγκόσμια δραστηριότητα.

Τίποτε πιὸ λαθεμένο.

Ἡ κλῆσι γιὰ ἀγιότητα δὲν εἶναι κλῆσι γιὰ ἐξωκόσμια ζωή. Γιὰ μιὰ ζωὴ ἀναχωρητισμοῦ κι' ἀπομονώσεως. Εἶναι κλῆσι γιὰ ζωὴ ἐγκόσμια, μὰ ἀγία.

Ὁ Ἰησοῦς στὶς πόλεις μας δὲν ἤρθε; Στους δρόμους μας δὲν περπάτησε; Στὰ σπίτια μας δὲν στεγάστηκε; Ἦρθε ὄχι γιὰ νὰ μᾶς ἀποσπάσῃ ἀπ' αὐτά, ἀλλὰ νὰ δώσῃ στὴ ζωὴ μας καινούργια πνοή. Εἶναι ἀλήθεια, πὼς ἕνας τοῦ λόγος, ὅταν κανεὶς τὸν δῆ ἐπιπόλαια, δημιουργεῖ ἀπορία. Εἶναι ἡ φράσι, ποὺ εἶπε, μὲ θεϊκὸ μεγαλεῖο, μπροστὰ στὸν Πιλάτο.

6. Μ. Ἀθανασίου περὶ σαρκώσεως. 7. Αὐτόθι. 8. Ἰωάννου Χρυσοστόμου, Ὁμιλ. ΧΙ εἰς τὴν Α' πρὸς Τιμόθ. 9. Μ. Ἀθανασίου, περὶ σαρκώσεως.

«Ἡ βασιλεία ἡ ἐμὴ οὐκ ἔστιν ἐκ τοῦ κόσμου τούτου» (Ἰωάν. ιη' 36).

Τί θέλει νὰ πῆ μ' αὐτὸ τὸ λόγο ὁ Ἰησοῦς; Μήπως ἔχουν δίκην αὐτοί, ποὺ λέν, πὼς ἡ ζωὴ στὴν Ἐκκλησίαν εἶναι ζωὴ ἀπόκοσμη, χωρὶς καμμιά ζωντανὴ ἐπαφὴ μὲ τὴν κοινότητα τῶν ἀνθρώπων; Ἀλλὰ τότε ποῦ λόγος ἔχει ἡ σάρκωσι; Γιατὶ ἤρθε καὶ περπάτησε ἀνάμεσά μας, ἂν τὸ σκῆπτρό του δὲν ἔχη ἰσχύ στὶς πόλεις μας καὶ στὰ χωριά μας;

Ἦστερα ὁ ἴδιος, στὴν ἀρχιερατικὴ του προσευχῇ, ποὺ τὴν ἀπηθύθουε στὸν οὐράνιο Πατέρα λίγο πρὶν ἀπ' τὸ πάθος, μίλησε καθαρά γιὰ τὴν ἐγκόσμια παρουσία του. «Οὐκέτι εἰμι ἐν τῷ κόσμῳ, εἶπε, καὶ οὗτοι (οἱ μαθηταί μου) ἐν τῷ κόσμῳ εἰσὶ, καὶ ἐγὼ πρὸς σὲ ἔρχομαι». (Ἰωάν. ιζ' 11). Ἀπὸ δῶ καὶ πέρα θὰ πάψῃ νὰ ζῆ «ἐν σαρκί», ἀνάμεσα στὸν κόσμο. Πορεύεται πρὸς τὸν Πατέρα. Μέχρι τώρα ὅμως περπατοῦσε καὶ μιλοῦσε σὰν ἄνθρωπος ἀνάμεσα στοὺς ἀνθρώπους.

Δὲν μπορεῖ κανεὶς νὰ μπῆ στὸ νόημα τῶν «θείων ρημάτων» ἂν δὲν τὰ μελετήσῃ στὸ σύνολό τους.

Τὴν ἀμφιβολία καὶ τὴν ἀπορία, ποὺ δημιουργοῦν οἱ δυὸ λόγοι, τὴ λύνει ἓνας τρίτος. Βρίσκεται στὴν ἴδια, ὑπέροχη ἀρχιερατικὴ προσευχῇ. Μιλάει ὁ μεγάλος ἀρχιερεὺς στὸν πατέρα τὸν Οὐράνιο γιὰ τοὺς μαθητάς Του. Καὶ λέει: «ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰσὶ, καθὼς ἐγὼ ἐκ τοῦ κόσμου οὐκ εἰμί» (Ἰωάν. ιζ' 16). Πιο κάτω ὅμως προσθέτει: «καθὼς ἐμὲ ἀπέστειλας εἰς τὸν κόσμον, καγὼ ἀπέστειλα αὐτοὺς εἰς τὸν κόσμον» (Ἰωάν. ιζ' 18). Οἱ δυὸ προθέσεις «ἐκ» καὶ «εἰς» τοποθετοῦν στὴν ὀρθὴ βάση τὸ πρόβλημα.

Ὁ Ἰησοῦς δὲν προέρχεται ἀπ' τὸν κόσμο τοῦτο. Δὲν ἐνσαρκώνει τὴ νοοτροπία του, τίς τάσεις του. Κατέβηκε ἀπ' τὸν οὐρανὸ. Κι' ἡ βασιλεία Του φέρει τὴν οὐράνια σραγιῖδα. Ἔχει ὅμως σκοπὸ νὰ ξαπλωθῇ στὴ γῆ καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὸν πλανήτη μας σὲ οὐράνια πολιτεία.

Κι' οἱ μαθηταί Του ζοῦσαν στὸν κόσμο, δὲν ἦταν «ἐκ τοῦ κόσμου». Ἡ νοοτροπία τους καὶ τὰ φρονήματά τους δὲν ταυτίζονται μὲ τὴν νοοτροπία καὶ τὰ φρονήματα τοῦ κόσμου, ποὺ θέλγονται ἀποκλειστικὰ καὶ μόνο ἀπ' τὴν ὕλη. Εἶχαν ποτιστῆ βαθεῖα ἀπ' τὸ πνεῦμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τὴν ἀτμόσφαιρα τῆς βασιλείας του.

Ἀφοῦ ὁ Ἰησοῦς ἤρθε στὸν κόσμο, ἀφοῦ οἱ ἀπόστολοι ἐζήσαν στὸν κόσμο, καὶ τὰ μέλη τῆς Ἐκκλησίας δὲν μποροῦν παρὰ νὰ ζοῦν μέσα στὸν κόσμο. Σ' αὐτὸν τὸν κόσμο, ποὺ ἀγοράζει, πουλάει, φωνάζει, διαπληκτίζεται, πολεμάει, ἁμαρτάνει. Κι' ἀπ' τὸ ἄλλο μέρος ἀγαπάει, θυσιάζεται, φιλοσοφεῖ, ἐρευνάει μὲ πάθος νὰ βρῇ τὴν ἀλήθεια. Μέσα σ' αὐτὸ τὸν κόσμο. Ὅμως μὲ τὴν κλήσι νὰ ἐνσαρκώσουν τὴν ἀγιότητα. Νὰ μὴ μολυνθῇ ἡ σκέψι τους καὶ ἡ καρ-

διά τους, ἀπ' τῆ γῆνιν νοοτροπία. Ἄλλὰ ἡ ζωὴ τους νὰ ποτιστῆ ὅλη μὲ τὸ πνεῦμα τῆς βασιλείας τοῦ Θεοῦ.

Τὸ ἐργαστήριον τοῦ Θεοῦ στῆ γῆ μας. Ἀνάμεσα στὰ σπίτια μας, στὰ μαγαζιά μας, στὰ νοσοκομεῖα μας, στὰ σχολεῖά μας. Ζητάει ὅλα τὰ νὰ ἀγιασῇ, ἀγιάζοντας ἐμᾶς τοὺς ἴδιους. Πλάθοντάς μας ξανά. Κάνοντάς μας ἀγίους.

Ἡ ζωὴ στὴν Ἐκκλησίαν δὲν εἶναι ἀποτράβηγμα. Δὲν εἶναι ἄρνησι. Εἶναι πλήρωμα ζωῆς. Οὐράνιας ζωῆς.

Οἱ ἅγιοι—ἐκτὸς ἀπ' τοὺς ἀσκητάς—δὲν βγῆκαν ἀπ' τὸν κόσμον. Ὅμως, μπῆκαν, στὴν Ἐκκλησίαν. Ἐγιναν μέλη της. Ἦρθαν, μέσα σ' αὐτή, σ' ἐπαφὴ μὲ τὸν Ἅγιο Υἱὸ τοῦ Θεοῦ, καὶ μὲ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο. Πῆραν χυμούς, νέα ζωὴ. Ἀναγεννήθηκαν, Καί, μετὰ, μπόλιασαν τοὺς γύρω. Ἐγιναν ἐστίες ἀκτινοβολίας, ἀγίας ζωῆς.

Κύριε !

Ἡ Ἐκκλησίαν σου, (ἡ θεοπρεπεστάτη καὶ ἀγιαφόρος) (10). ὑπάρχει στῆ γῆ μας, ἀνάμεσά μας.

Εἶναι γιὰ μένα ἀπάνταστα τιμητικὸ τὸ ὅτι ἀξιώθηκα νὰ μπῶ σ' αὐτὸν καὶ νὰ παραδώσω τὸν ἑαυτὸ μου γιὰ νὰ τὸν μεταπλάσῃ καὶ νὰ τὸν μορφοποιήσῃ τὸ Πνεῦμα τὸ Ἅγιο.

Ὅμως μοῦ χάρισες καὶ μιὰ ἄλλη εὐλογία ποὺ εἶναι ἀτίμητη. Μὲ διάλεξες, γιὰ νὰ μὲ κάνῃς ὄχι μόνο μέλος τῆς Ἐκκλησίας σου, ἀλλὰ καὶ ὑπῆρέτη καὶ συνεργὸ τοῦ Παρακλήτου.

Γιὰ ν' ἀναλάβω ὑπηρεσία σ' ἓνα ὁποιοδήποτε γῆνιν ἐργαστήριον θάταν ἀρκετὸ νὰ καταθέσω σὰν κεφάλαιο μερικὲς τεχνικὲς γνώσεις καὶ κάποια δεξιότητες.

Στὴν Ἐκκλησίαν σου, μαζὺ μὲ τὶς γνώσεις καὶ τὴν πεῖρα, ἡ, μᾶλλον, πᾶνω ἀπ' αὐτά, ἀπαραίτητη εἶναι ἡ ἀγιότης.

Κεφάλαιο ἀκριβό.

Δὲν τὸ ἔχω ἀπ' τὸν ἑαυτὸ μου. Δὲν τὸ κληρονόμησα ἀπ' τὸ σπίτι μου, οὔτε μοῦ τὸ πρόσφεραν τὰ σχολεῖα τῆς πατρίδος μου.

Ὁ μόνος τόπος στὸν ὁποῖο τὸ βρίσκω εἶναι τὸ ἐργαστήριον τῆς ἀγιότητος, ἡ Ἐκκλησίαν σου.

Τὴν ἡμέρα, ποὺ γινόμευα ὑπῆρέτης σου, πρόσφερα μόνο τὴ λαχτάρα γιὰ ἀγιότητα.

Μεταποίησε, Κύριε, τὴ λαχτάρα σὲ πραγματικότητα. Μέσα στὸ θεῖο ἐργαστήριον σου, ἀξιώσέ με, «καθαρθῆναι πρῶτον, εἶτα καθάραι σοφισθῆναι καὶ οὕτω σοφίσαι... ἀγιασθῆναι, καὶ ἀγιάσαι» (11).

Νὰ γίνω ἓνας ἅγιος λειτουργός, συνεργός τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στῆ μορφοποίηση καὶ τὴν ἀνάδειξη τῶν ἀγίων σου.

(Συνεχίζεται)

Ἀρχιμ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΣ Ζ. ΓΚΑΤΖΙΡΟΥΛΗΣ
Ἱεροκῆρυξ Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν

10. Ἱγνάτιος εἰς προϊμιον τῆς πρὸς Σμυρναίους ἐπιστολῆς του.

11. Γρηγορίου Ναζιανζηνοῦ Ἀπολογητικός, σά'.

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ ΣΕ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΚΕΣ, ΚΑΝΟΝΙΚΕΣ ΚΑΙ ΑΛΛΕΣ ΑΠΟΡΙΕΣ

38. Πότε διαβάζεται ή εὐχή στην γυναῖκα πού απέβαλε, τὴν τεσσαρακοστὴ ἡμέρα ἢ γρηγορώτερα; Διαβάζεται σ' αὐτὴ ἢ εὐχὴ τῆς ἀποβολῆς ἢ καὶ οἱ εὐχὲς τοῦ σαραντισμοῦ τῆς γυναῖκας πού τῆς ἀπέθανε τὸ παιδί; Σ' αὐτὴ τί διαβάζεται; (Ἐρωτήσεις αἰδес. Κ. Μήτσιου καὶ Ἰ. Χ.).

Εἰς τὰ Εὐχολογία μας ὑπάρχει εἰδικὴ ἀκολουθία «εἰς γυναῖκα ὅταν ἀποβάληται» ἢ κατὰ τὰ χειρόγραφα (λεγομένη εἰς λεχούσας εἰς τὰς ἀποβαλούσας τὸ βρέφος καὶ ὁπόταν γεννηθῇ τὸ παιδίον παρὰκαιρὸν καὶ ἀτέλεστον ἢ καὶ ἐξ ἀνάγκης τινός). Ἡ μικρὴ αὐτὴ ἀκολουθία ἀρχίζει, ὅπως συνήθως, μὲ τὸ «Εὐλογητὸς ὁ Θεὸς ἡμῶν...» καὶ περιλαμβάνει τὸ τρισάγιον κλπ., τὸ ἀπολυτίκιον τῆς ἡμέρας καὶ θεοτοκίον, τὴν εὐχὴ «Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τεχθεὶς ἐκ τῆς ἀγίας Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ ἐν φάτνῃ ὡς βρέφος ἀνακλιθεὶς, αὐτὸς τὴν παροῦσαν δούλην σου (τὴν δὲ) σήμερον τὴν ἐν ἁμαρτίαις...» καὶ ἀπόλυσι. Μία ἀπλὴ σύγκρισι τῆς εὐχῆς αὐτῆς μὲ τὴ δευτέρα εὐχὴ τῆς ἀκολουθίας «εἰς γυναῖκα λεχῶ» («Δέσποτα Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ τεχθεὶς ἐκ τῆς παναχράντου δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου Μαρίας...») δείχνει καθαρὰ ὅτι ἡ «εὐχὴ εἰς γυναῖκα ὅταν ἀποβάληται» εἶναι μιὰ διασκευὴ τῆς προηγουμένης. Ἀφαιροῦνται ὅσα ἀφοροῦν στὸ νεογέννητο παιδί καὶ εἰδικὰ ζητεῖται ἢ συγχώρησι τῆς γυναικός, πού «ἐκουσίως ἢ ἀκουσίως» περιέπεσε σὲ «φόνον» «ἀποβαλλομένη τὸ ἐν αὐτῇ συλληφθὲν», κατὰ τὴ γνωστὴ ἐκκλησιαστικὴ ἀντίληψι. Ἡ εὐχὴ αὐτὴ πρέπει νὰ λέγεται κατὰ τὴν ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία ἀπέβαλλε ἡ γυναῖκα, καθὼς φαίνεται ἀπὸ τὴν ἀντιστοιχία τῆς μὲ τὴν ἄλλη εὐχὴ, πού λέγεται «τῇ α' ἡμέρᾳ ἀπὸ τῆς γεννήσεως τοῦ παιδίου», ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴ φράσι «σήμερον τὴν ἐν ἁμαρτίαις φόνου περιπεσοῦσαν... καὶ τὸ ἐν αὐτῇ συλληφθὲν ἀποβαλλομένην». Λέγεται δὲ στὸ σπίτι ἐπὶ παρουσίᾳ τῆς λεχοῦς καὶ τῶν ἄλλων προσώπων, πού παρευρίσκονται καὶ τὴν περιποιοῦνται, ὅπως μπορεῖ νὰ συναχθῇ ἀπὸ τὴν ἀναλογία μὲ τὴν εὐχὴ «εἰς γυναῖκα λεχῶ», ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν φράσι πού βρίσκεται στὸ τέλος τῆς εὐχῆς «καὶ πάντες τοὺς παρευρισκομένους καὶ ἀψαμένους αὐτῆς ἐν τῷ οἴκῳ τούτῳ συγχώρησον...». Ἄλλη εὐχὴ ἐκτὸς ἀπ' αὐτὴ δὲν προβλέπεται ἀπὸ τὰ Εὐχολογία μας γιὰ τὴν γυναῖκα πού ἀπέβαλε, γι' αὐτὸ καὶ στὰ χειρόγραφα καὶ ἐντυπα Εὐχολογία ἡ εὐχὴ αὐτὴ τίθεται μετὰ ἀπὸ τὴν ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ.

Οι εὐχές τοῦ σαραντισμοῦ λέγονται μόνο στήν γυναῖκα πού γέννησε κανονικά. Ἡ ἀκολουθία αὐτή ἔχει σήμερα διπλό χαρακτήρα, ὅπως ἄλλως τε φανερώνεται καί ἀπό τὸν τίτλο τῆς: «Ἀκολουθία εἰς γυναῖκα λεχὼ μετὰ ἡμέρας μ' καὶ εἰς τὸ ἐκκλησιάσαι παιδίον». Ἀφορᾷ καὶ στήν μητέρα καὶ στὸ βρέφος. Ἐκείνη μὲν ἔρχεται στὸν ναὸ γιὰ νὰ δοξολογήσῃ τὸν Θεὸ γιὰ τὴ σωτηρία τῆς καὶ νὰ τύχῃ τῆς εὐλογίας καὶ τοῦ τελετουργικοῦ «καθαρισμοῦ» κατὰ τὸ πρότυπο τῆς Θεοτόκου καὶ σύμφωνα μὲ τις διατάξεις τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, πού ἐπηρέασαν τὴν πράξι τῆς Ἐκκλησίας μας, ἐκεῖνο δὲ γιὰ νὰ εὐλογηθῇ καὶ νὰ «ἐκκλησιασθῇ» καὶ νὰ προσφερθῇ στὸν Θεό, πάλι κατὰ τὸ πρότυπο τοῦ Κυρίου, πού τὴν τεσσαρακοστή ἡμέρα ἀπὸ τῆς γεννήσεώς του προσήχθη στὸ ναὸ τῶν Ἱεροσολύμων. Ἡ ἴδια ἀκολουθία γιὰ τὴν γυναῖκα πού γέννησε μὲν κανονικά, ἀλλὰ πού ἀπέθανε ἐν τῷ μεταξύ τὸ παιδί τῆς περιορίσθηκε στὸ πρῶτο μόνο μέρος τῆς. Ἔτσι στὸ μέσον σχεδὸν τῆς πρώτης εὐχῆς («Κύριε ὁ Θεὸς ὁ παντοκράτωρ, ὁ Πατὴρ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ...») ἀκριβῶς στὸ σημεῖο πού τελειώνουν οἱ δεήσεις γιὰ τὴν γυναῖκα καὶ ἀρχίζουν αὐτὲς πού ἀφοροῦν στὸ βρέφος, παρεμβάλλεται ἡ διάταξι: «Ἰστέον ὅτι εἰ οὐχ εὐρίσκεται ἐν τοῖς ζῶσι τὸ βρέφος, ἀναγιγνώσκειται ἕως ὧδε ἡ εὐχή· εἶτα λέγει ὁ ἱερεὺς ἐκφώνως: "Ὅτι ἀγαθός...". Δὲν λέγεται ρητῶς στὰ σημερινὰ μας Εὐχολόγια ἂν πρέπη νὰ λεχθῇ καὶ ἡ ἐπομένη εὐχή τῆς κεφαλοκλισίας «Κύριε ὁ Θεὸς ἡμῶν, ὁ παραγενόμενος ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ γένους τῶν ἀνθρώπων...», πού τιτλοφορεῖται «εὐχή εἰς τὴν μητέρα τοῦ παιδίου», ἢ ἂν πρέπη ἀμέσως μετὰ τὴν πρώτη εὐχή νὰ γίνῃ ἀπόλυσι. Φαίνεται ὅμως ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ εὐχή πρέπει νὰ ἐπισυνάπτεται, γιατί καὶ αὐτὴ ἀναφέρεται μόνο στήν γυναῖκα καὶ γιατί ἔτσι συμπληρώνεται τὸ σχῆμα τῶν ἀκολουθιῶν μας, πού ἀποτελεῖται συνήθως ἀπὸ δυὸ εὐχές, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ δευτέρα, εἶναι αὐτὴ, «εὐχή κεφαλοκλισίας», ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τὴν διάταξι ἐνὸς κώδικος, πού θέτει τὴν ἀπόλυσι σὲ περίπτωσι πού θὰ παρουσιασθῇ «μόνη ἢ γυνή», μετὰ ἀπὸ τις δυὸ αὐτὲς εὐχές. Γιὰ τις ἐπόμενες δυὸ εὐχές δὲν γεννᾶται θέμα, γιατί αὐτὲς ἀφοροῦν εἰδικὰ στὸ βρέφος καὶ λέγονται μόνον ὅταν αὐτὸ εἶναι ζωντανό.

Ἄν τώρα καμμιά φορὰ συμβαίῃ ἡ εὐχή «εἰς γυναῖκα ὅταν ἀποβάληται» νὰ διαβάζεται ὄχι τὴν ἡμέρα τῆς ἀποβολῆς, ἀλλὰ λίγο ἀργότερα, αὐτὸ γίνεται «κατ' οἰκονομίαν» γιὰ λόγους καθαρὰ πρακτικοῦς, ὅπως ἀναφέραμε στήν ἀπάντησι στίς ὑπ' ἀριθ. 29 καὶ 30 ἐρωτήσεις καὶ δὲν ἔχει καμμιά σχέσι μὲ τὴν ἀκολουθία τοῦ σαραντισμοῦ τῆς λεχοῦς, τῆς ὁποίας «οὐχ εὐρίσκεται ἐν τοῖς ζῶσι τὸ βρέφος».

39. Κατὰ τὰς μεγάλας ἐορτάς ὅταν οἱ χριστιανοὶ προσέρχονται πολλοὶ εἰς τὴν θείαν κοινωνίαν καὶ ὁ ἱερεὺς βλέπει ὅτι ὁ ἐντὸς τοῦ ἀγίου ποτηρίου οἶνος πρόκειται νὰ μὴ ἐπαρκέσῃ τί πρέπει νὰ πράξῃ; Δύναται νὰ προσθέσῃ ἕτερον οἶνον προτοῦ τελειώσῃ ἢ ὄχι; (Ἐρώτησις αἰδεσ. Ε. Ζιζυράτη).

Στὸ Β' παράρτημα τῆς Α' ἐκδόσεως σὲ νεοελληνικὴ μετάφρασι τῶν ἔργων τοῦ ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης Συμεών, ποῦ ἔγινε τὸ 1791 στὴ Λειψία, περιέχονται χρησιμώτατες ὁδηγίαι γιὰ τὴν τέλεσι τῆς θείας λειτουργίας, μὲ τὸν τίτλο «Διδασκαλία πρὸς τοὺς ἱερεῖς καὶ διακόνους». Ἡ «Διδασκαλία» αὕτη δὲν εἶναι ἔργο τοῦ Συμεών, ἀλλὰ ἴσως τοῦ ἴδιου τοῦ μεταφραστοῦ, τοῦ ἱερέως Πολυζῶη Λαμπαντζιώτη τοῦ ἐξ Ἰωαννίνων, ἔχουν ὅμως θεωρηθῆ «μετ' ἀκριβείας» ἀπὸ τὸν Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Καλλίνικο, ἴσως τὸν Γ' (1757), καὶ τῆ Σύνοδό του. Τὸ παράρτημα αὐτὸ περιλαμβάνεται διωρθωμένο κάπως καὶ στὴν τελευταία ἀνατύπωσι τῆς ἐκδόσεως αὐτῆς, ποῦ ἔγινε τὰ τελευταῖα χρόνια ἀπὸ τὸν ἐκδοτικὸ οἶκο Β. Ρηγοπούλου στὴν Θεσσαλονίκη. Οἱ ἴδιαι ὁδηγίαι ἐλαφρὰ τροποποιημέναι περιέχονται στὸ Γ' κεφάλαιο, καὶ ἐνὸς ἄλλου παλαιοῦ καὶ χρησίμου βιβλίου, ποῦ ἔγραψε ὁ ἱεροδιδάσκαλος Δανιὴλ Γεωργόπουλος καὶ ἐξεδόθη στὴ Βενετία τὸ 1833 μὲ τὸν τίτλο «Ἱερά Ἀνθολογία». Ἡ πέμπτη ἐκδοσίς του ἔγινε στὴν Ἀθήνα τὸ 1898 ἀπὸ τὸν Ν. Μιχαλόπουλο. Ἡ «Διδασκαλία» γράφει ἐπὶ λέξει γιὰ τὸ θέμα ποῦ μᾶς ἐνδιαφέρει τὰ ἐξῆς: «Ἰξευρε καὶ τοῦτο, ὃ ἱερεῖ, ὅτι ἐὰν εἶναι οἱ μεταλαμβάνοντες πολλοὶ καὶ τελειώσωσι τὰ μυστήρια νὰ μὴν τολμήσῃς νὰ βάλῃς ἄλλον οἶνον ἢ ἄλλο ἀπὸ τὴν προσφορὰν εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον, ὅτι βαρέως ἀμαρτάνεις καὶ θανασίμως. Ὅταν οὖν τύχῃ τοιοῦτον, διώρισε οἱ λοιποὶ νὰ μείνωσι διὰ τὴν αὔριον, εἰς τὴν ὁποίαν λειτουργήσας κοινωνήσῃ τοὺς ἢ ἀπὸ τὸ ἄρτοφόριον τὸν πεφυλαγμένον ἅγιον ἄρτον διὰ τοὺς ἀσθενεῖς λαβὼν βάλῃς τον εἰς τὸ ἅγιον ποτήριον καὶ κοινωνήσον τὸν λαὸν ὅλον, ὡς ἔθος» (Κεφ. 12). Ἡ «Ἀνθολογία» πάλι ἐπαναλαμβάνει σχεδὸν τὰ ἴδια: «ὅταν ᾔταν πολλοὶ οἱ μεταλαμβάνοντες καὶ τελειώσωσι τὰ μυστήρια νὰ μὴν τολμήσῃ ὁ ἱερεὺς καὶ βάλῃ εἰς τὸ ποτήριον ἄλλον οἶνον ἢ ἄλλο ἀπὸ τὴν προσφορὰν οὔτε ἀπὸ τὰς μερίδας νὰ τοὺς μεταλάβῃ ὅτι βαρέως καὶ θανασίμως ἀμαρτάνει, ἀλλ' ἢ ἀπὸ τὸ ἅγιον ἄρτοφόρον νὰ βάλῃ ἅγιον ἄρτον, ἢ νὰ τοὺς ἀφήσῃ διὰ τὴν αὔριον» (Κεφ. Γ', § 22).

Νομίζω ὅτι ἔχει δίκαιον ὁ εὐλαβὴς συγγραφεὺς μόνον σ' ἐκεῖνον ποῦ λέγει ἀναφορικὰ μὲ τὴν προσθήκη τῶν μερίδων ἢ ἄλλου ἄρτου ἀπὸ τὸ πρόσφορον. Κατ' ἀρχὴν δὲν εἶναι ἐπιτρεπτό νὰ ἀφήσῃ διὰ

τὴν αὖριον» ἐκείνους ποὺ προσέρχονται στὴ θεία κοινωνία. Ὁ ἱερεὺς πρέπει νὰ βρῆ τρόπο νὰ τοὺς κοινωνήσῃ, ἀφοῦ αὐτοὶ θὰ ἔχουν ἐτοιμασθῆ καὶ δὲν εἶναι φρόνιμο νὰ ἔχωμε τὴν ἀξίωσι νὰ παρατείνουν τὴν προετοιμασία των περισσότερο ἢ νὰ τοὺς ἀναγκάσωμε νὰ ἐκκλησιασθοῦν καὶ πάλι τὴν ἐπομένη, πρᾶγμα ποὺ δὲν θὰ εἶναι ἴσως γιὰ τοὺς περισσοτέρους δυνατό. "Ὅσο γιὰ τὸν ἅγιο ἄρτο μπορεῖ ὁ ἱερεὺς νὰ τὸν προσφέρῃ μὲ φειδώ, ἀνάλογα μὲ τὸ πλῆθος τῶν προσερχομένων ἢ νὰ προσθέσῃ ἄλλον ἀπὸ τὸ ἅγιο ἄρτοφόριο. Ἡ προσθήκη ὁμως οἴνου δὲν βλέπω τὸν λόγο γιὰ τὸν ὁποῖο πρέπει νὰ κριθῆ τόσο αὐστηρά καὶ νὰ θεωρηθῆ ὡς βαρὺ καὶ θανάσιμο ἁμάρτημα. Μήπως στὸ τίμιον αἷμα δὲν προστίθεται καὶ τὸ ζέον; Καὶ πάλι κατὰ τὴν μετάδοσι τῆς θείας κοινωνίας στοὺς ἀσθενεῖς ἀπὸ τὸ ἅγιο ἄρτοφόριο δὲν βρέχεται ὁ ἅγιος ἄρτος μὲ οἶνο ἢ νερό; Πιὸ χαρακτηριστικὸ ὁμως εἶναι τὸ παράδειγμα τῆς λειτουργίας τῶν προηγιασμένων. Τὸ τίμιον σῶμα δὲν ἐνώνεται πρὸ τῆς θείας κοινωνίας μὲ τὸν κοινὸ οἶνο καὶ τὸ νερό, ποὺ κατὰ τὴν ἀκολουθία τῆς προθέσεως ρίπτεται στὸ ποτήριο, χωρὶς νὰ εἶναι τὰ εἶδη αὐτὰ καθαγιασμένα, καὶ σὲ λίγο πάλι δὲν προστίθεται καὶ τὸ ζέον; Ἀπὸ τὸ ποτήριο αὐτὸ δὲν κοινωνοῦν τὸ τίμιον σῶμα καὶ τὸ αἷμα ὁ ἱερεὺς καὶ οἱ πιστοί; Μπορεῖ λοιπὸν κατ' ἀναλογίαν νὰ κάμῃ τὸ ἴδιο ὁ ἱερεὺς ὅταν πλησιάσῃ νὰ ἐξαντληθῆ τὸ τίμιον αἷμα, προσθέτοντας ἐγκαίρως οἶνο χωρὶς τὸ φόβο ἁμαρτήματος. Αὐτὸ ἐξ ἄλλου γίνεται πάντοτε σὲ παρόμοιες περιστάσεις ἀπὸ πολλοὺς εὐλαβεστάτους ἱερεῖς.

Ἡ «Ἑρμηνεία» φαίνεται ὁμως πὼς ἐννοεῖ ἄλλο πρᾶγμα. Ἐχει ὑπ' ὄψιν τοῦ ὁ συγγραφεὺς τῆς τὸ ἐνδεχόμενον τῆς ὀλοτελοῦς ἐξαντλήσεως τοῦ τιμίου σώματος καὶ τοῦ αἵματος, ποὺ βρίσκονται μέσα μέσα στὸ ἅγιο ποτήριο. Ἄν συμβῆ αὐτὸ ἀπὸ ἔλλειψι προνοητικότητος τοῦ ἱερέως καὶ κακῆ οἰκονομία τῶν εἰδῶν τῆς θείας εὐχαριστίας, τότε βέβαια ἄλλη λύσι δὲν μένει ἀπὸ τὴν χρησιμοποίησι τοῦ ἁγίου ἄρτου τοῦ ἄρτοφορίου, μὲ τὴν προσθήκη ὁμως πάλι μὴ καθαγιασμένου οἴνου.

Φ.

Παρακαλοῦνται τὰ Ἑκκλ. Συμβούλια τῶν Ἱ. Ναῶν, ὁτινες λαμβάνουν τὸ περιοδικὸν «Ἐκκλησία», ὅπως καταβάλλουν εἰς τὸ Τοπικὸν TAKE τῆς περιφερείας των τὴν τυχὸν ὀφειλομένην συνδρομὴν των, ἥτις ἀπὸ τοῦ ἔτους 1957 καθωρίσθη εἰς δρχ. 30 ἐτησίως, ἐκτὸς τῶν Ἱ. Ναῶν τῶν περιφερειῶν Ἀθηνῶν—Πειραιῶς, τῶν ὁποίων ἡ συνδρομὴ καθωρίσθη εἰς δρχ. 50, 75 ἢ 100, ἀναλόγως τῆς κατηγορίας ἐκάστου.

ΑΚΟΛΟΥΘΙΑ
ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΕΝΔΟΞΟΥ ΜΕΓΑΛΟΜΑΡΤΥΡΟΣ
ΦΑΝΟΥΡΙΟΥ ΤΟΥ ΝΕΟΦΑΝΟΥΣ*

Αυγούστου κζ'.

Μνήμη τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Φανουρίου τοῦ νεοφανοῦς καὶ θαυματουργοῦ.

ΕΝ Τῶ ΜΙΚΡῶ ΕΣΠΕΡΙΝῶ

Ἰστώμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος β'. "Οτε ἐκ τοῦ ξύλου.

Ο"τε ὁ σὸς ἅγιος ναός, ὢν ὑπὸ τὴν γῆν κεκρυμμένος, ἀνεκαλύφθη ἡμῖν, τότε σου ἡ ἄθλησις, κόσμῳ ἐγνώρισται, ἦν περ πάλαι ἠγώνισαι, Φανούριε Μάρτυς, καὶ καταπολέμησας, ἐχθρὸν τὸν δόλιον· ὄθεν καὶ ἐν θαύμασι ξένοις, καὶ ἐν ἀντιλήψεσι πλείσταις, μέγας ἀνεδείχθης ἐν τοῖς Μάρτυσι.

Ο"τε ἡ εἰκὼν σου ἡ σεπτὴ, τῶν σῶν παλαισμάτων τὰ εἶδη, πᾶσιν ὑπέδειξε, τότε κατεπλάγησαν, τὰς τῶν ἀγώνων σου, ἀριστείας Φανούριε, οἱ ταύτας ἰδόντες, ἅς ἠγνόουν πρότερον, Χριστὸν δοξάζοντες· ὄθεν καὶ ναὸν ἱερόν σοι, ἤγειραν τῆς σῆς προστασίας, δαψιλῶς καρπούμενοι τὰς χάριτας.

Ο"τε αἰχμαλώτους ἱερεῖς, τῇ σῇ πρὸς Χριστὸν ἐλυτρώσω, πρεσβεία· Ἄγιε, τότε τῶν θαυμάτων σου, χάρις ἡ ἐνθεος, πανταχοῦ διεξέδραμε, καὶ πάντες προσ-

* Ποιηθεῖσα ἐν Ἁγίῳ Ὁρει ὑπὸ Γερασίμου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ὑμνογράφου τῆς Μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας, ἐκδίδεται ἐγκρίσει τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

τάτην, ἔσχον σε θερμότατον, Μάρτυς Φανούριε· ὄθεν ἀπὸ πάσης ἀνάγκης, ρύου καθ' ἐκάστην τρισμακάρα, τοὺς εὐλικρινῶς σε μακαρίζοντας.

Ρόδος ἡ περίφημος ἐν σοί, νῆσος ἐγκαυχᾶται καὶ χαίρει, Μάρτυς Φανούριε· θεῖον γάρ σε καύχημα, καὶ ἀντιλήπτορα, καὶ μεσίτην θερμότατον, πρὸς Κύριον εὔρε· πᾶσα δὲ γεραίρει σε, ἡ Ἐκκλησία Χριστοῦ· πᾶσι γὰρ τὰ πρόσφορα δίδως, καὶ ἐνὶ ἐκάστω παρέχεις, τὰς αἰτήσεις Ἁγιε καλούμενος.

Δόξα. Ἦχος δ'.

Α'θλητικὸν ὑπελθὼν ἀγῶνα, καὶ τοῦ ἀοράτου ἐχθροῦ τὰς μηχανὰς συντρίψας, ἄγνωστος ἐτέλεις τῇ Ἐκκλησίᾳ, γνωστὸς δὲ τῷ Θεῷ, τῷ σὲ λαμπρῶς δοξάσαντι, Μεγαλομάρτυς Φανούριε· ἀλλ' ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, γνωσθεὶς τοῖς πέρασι, θαυμάτων ρεῖθρα πηγάζεις, τὴν σὴν πρὸς Χριστὸν ἐμφαίνων οἰκειώσιν, ὡς νομίμως καὶ καλῶς ἀγωνισάμενος· καὶ πᾶσι παρέχεις ταῖς ἰκεσίαις σου, πταισμάτων ἰλασμόν, καὶ τὸ μέγα ἔλεος.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ε'κ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου φύλαττε, εὐλογημένη Θεοτόκε, ἵνα σε δοξάζωμεν, τὴν ἐλπίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἦχος β'. Οἶκος τοῦ Ἐφραθα.

Μέγας ἐν Ἀθληταῖς, Φανούριε ἐδείχθης, μεγίστοις θαυμασίοις, τῶν ἀναγκῶν ἐξαίρων, τοὺς σὲ καλοῦντας Ἁγιε.

Στίχ. Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ.

Νέος ὢν κομιδῆ, τῷ σώματι θεόφρον, καθεῖλες τῇ ἀθλήσει, τὸν πάλαι τὴν κακίαν, Φανούριε τεκτῆ-
ναντα.

Στίχ. Τοῖς Ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ ἐθαυμάστωμεν ὁ Κύριος.

Ρῦσαι πάσης ὀργῆς, καὶ βλάβης καὶ ἀνάγκης, τοὺς πίστει ἐκτελοῦντας, τὴν ἱεράν σου μνήμην, Φανούριε πανθαύμαστε.

Δόξα. Τριαδικόν.

Φύσις ἡ τριλαμπής, Πάτερ Υἱὲ καὶ Πνεῦμα, λιταῖς τοῦ Φανουρίου, παράσχου τῷ λαῷ σου, τὰ πλούσια ἐλέη σου.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ελαμψεν ἐξ ἀγνῶν, αἱμάτων σου ὁ Λόγος, μορφῇ τῇ ἡμετέρα, Παρθένε Θεοτόκε, καὶ τὴν ἀπάτην ἔλυσε.

«Νῦν ἀπολύεις», τὸ Τρισάγιον, τὸ Ἀπολυτίκιον ἐκ τοῦ Μεγάλου Ἑσπερινοῦ καὶ ἀπόλυσις.

ΕΝ Τῷ ΜΕΓΑΛῷ ΕΣΠΕΡΙΝῳ

Μετὰ τὸν Προοιμιακόν, τὸ «Μακάριος ἀνὴρ». Εἰς δὲ τὸ «Κύριε ἐκέκραξα» ἰστώμεν στίχους στ', καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος α'. Ὡ τοῦ παραδόξου θαύματος!

Ω τοῦ παραδόξου θαύματος! Ὡσπερ φῶς θαυμαστόν, ὁ κλεινὸς Φανούριος, ἀνέτειλε τοῖς ἐν γῆ, νεύσει τῇ κρείττονι· ἀδήλως γὰρ τὸν ἐχθρόν, καταβαλὼν

δι' ἀγώνων ἀθλήσεως, τοῦ θείου αὐτοῦ ναοῦ, τῇ φανερώσει ἐγνώσθη τοῖς πέρασιν. Ὅθεν τὴν ἀγίαν μνήμην, τούτου ἐορτάσωμεν, τὸν Σωτῆρα ὑμνοῦντες, τὸν λαμπρῶς αὐτὸν δοξάσαντα.

Βαβαὶ τῆς σῆς καρτερίας σοφέ! σὺ γὰρ ὑπὲρ φύσιν ἤνυσας παλαίσματα, καὶ μέγας ἐν Ἀθληταῖς, ὄφθης Φανούριε· ἐντεῦθεν νεοφανῆς, τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ ὄφθης ἥλιος, κρυπτόμενος ὑπὸ γῆν, ὁ ἐν ὑψίστοις λαμπρῶς δοξαζόμενος, καὶ θαυμάτων ταῖς ἀκτίσι, καταυγάζεις ἅπαντας, τοὺς προστρέχοντας Μάρτυς, τῇ ταχείᾳ ἀντιλήψει σου.

Τὴν σὴν γεραίρομεν ἄθλησιν, Ἀθλητὰ Κυρίου, ἐνδοξε Φανούριε, ἦν πάλαι ὑπὲρ Χριστοῦ, νομίμως ἠθλησας, καὶ ἄρτι πᾶσιν ἡμῖν, τῇ φανερώσει τῆς θείας εἰκόνας σου, ἐποίησας ἐμφανῆ, εἰς εὐφροσύνην ἡμῶν τῶν βοώντων σοι· χαίροις Ἀθλοφόρων κλέος, Ἐκκλησίας στήριγμα καὶ Ῥοδίων ἀπάντων, ἐγκαλλώπισμα καὶ σέμνωμα.

Προσόμοια ἕτερα.

Ἦχος δ'. Ὡς γενναῖον ἐν Μάρτυσι.

Ως ἀθλήσας στερρότατα, Ἀθλοφόρε Φανούριε, ἐν ἀδήλοις ἔτεσι θείῳ ἔρωτι, δόξης λαμπρᾶς κατηξίωσαι, καὶ μέτοχος γέγονας, οὐρανίων ἀγαθῶν, ἀλλ' ἡμῖν χρόνοις πλείοσιν, ὄφθης ἄγνωστος, καὶ γνωσθεὶς ἐπ' ἐσχάτων καταπλήττεις, τοῦ Χριστοῦ τὴν Ἐκκλησίαν, τῇ δεομένῃ σοι χάριτι.

Τὸν ναόν σου τὸν ἅγιον, ἐν τῇ Ῥόδῳ κρυπτόμενον, ὡς ἀνεῦρον Ἅγιε θείῳ νεύματι, χαρᾶς πολλῆς ἐπληρώθησαν, μαθόντες τὴν κλησίαν σου, καὶ τοὺς ἄθλους τοὺς λαμπρούς, οὓς ἠγγύουν τὸ πρότερον, καὶ

σὲ ὕμνησαν, ὡς περιίδοξον Μάρτυρα Κυρίου, χαρμο-
σύτως ἐκτελοῦντες, τὴν παμφαῆ σου πανήγυριν.

Εἴν νεότητι σώματος, τὸν ἀρχέκακον δράκοντα,
Ἐἰς Ἀθλητὰ Φανούριε καταβέβληκας, καὶ δοξασθεὶς
θειῷ Πνεύματι, προστάτης θερμότητος, ἀνεδείχθης τῶν
πιστῶν, αἰχμαλώτους λυτρούμενος, τῇ πρεσβείᾳ σου,
φανερῶν τὰ κρυπτὰ τοῖς προσιούσι, καὶ παρέχων τοῖς
αἰτούσι, τὴν σὴν ὀξεῖαν βοήθειαν.

Δόξα. Ἦχος πλ. β'.

Αστήρ νεοφανῆς τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐφάνης, ἄρτι ἡμῖν φα-
νερωθεὶς, Ἀθλοφόρε Φανούριε· καὶ τῇ σῇ ἐκφάνσει,
τῶν κεκρυμμένων ἐν σοὶ δωρεῶν τὸν πλοῦτον, ἐκφαίνεις
ἀληθῶς, τοῖς τὴν σὴν παγγέραστον μνήμην γεραίρουσι,
καὶ συμφώνως βοῶσί σοι· χαίροις στρατιῶτα Χριστοῦ
πανθαύμαστε, ὁ τῆς εὐσεβείας τὸν ἀγῶνα, ἀθλητικῶς
ἀγωνισάμενος· χαίροις ὁ τῷ φωτὶ Κυρίου ἐντρυφῶν,
καὶ φερωνύμως φανερῶν, τῶν ἀφανῶν τὴν γνῶσιν·
χαίροις Ῥοδίων ἀγλάισμα, Μαρτύρων λαμπρότης, καὶ
παντὸς πιστοῦ πρεσβευτῆς πρὸς Κύριον. Ὡ πρέσβευε
δεόμεθα, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Ὁ αὐτός.

Τίς μὴ μακαρίσει σε Παναγία Παρθένε, τίς μὴ ἀνυ-
μνήσει σου, τὸν ἀλόχευτον τόκον; ὁ γὰρ ἀχρόνως
ἐκ Πατρὸς ἐκλάμψας Υἱὸς μονογενῆς, ὁ αὐτὸς ἐκ σοῦ
τῆς Ἀγνῆς προῆλθεν, ἀφράστως σαρκωθεὶς· φύσει
Θεὸς ὑπάρχων, καὶ φύσει γενόμενος ἄνθρωπος δι' ἡμᾶς,
οὐκ εἰς δυάδα προσώπων τεμνόμενος, ἀλλ' ἐν δυάδι
φύσεων, ἀσυγχύτως γνωριζόμενος. Αὐτὸν ἰκέτευε σεμνῇ
παμμακάριστε, ἐλεηθῆναι τὰς ψυχὰς ἡμῶν.

■ Εἴσοδος, «Φῶς ἰλαρόν», τὸ Προκείμενον τῆς ἡμέρας
καὶ τὰ Ἀναγνώσματα.

Προφητείας Ἡσαΐου τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. μγ' 9-14).

Τάδε λέγει Κύριος· Πάντα τὰ ἔθνη συνήχθησαν ἅμα, καὶ συναχθήσονται ἄρχοντες ἐξ αὐτῶν. Τίς ἀναγγελεῖ ταῦτα; Ἡ τὰ ἐξ ἀρχῆς τίς ἀκουστά ποιήσει ὑμῖν; Ἀγαγέτωσαν τοὺς μάρτυρας αὐτῶν, καὶ δικαιοθήτωσαν καὶ εἰπάτωσαν ἀληθῆ. Γίνεσθέ μοι μάρτυρες, καὶ ἐγὼ μάρτυς, λέγει Κύριος ὁ Θεός, καὶ ὁ παῖς μου, ὃν ἐξελεξάμην, ἵνα γνῶτε καὶ πιστεύσητε καὶ συνῆτε ὅτι ἐγὼ εἰμι. Ἐμπροσθέν μου οὐκ ἐγένετο ἄλλος Θεός, καὶ μετ' ἐμὲ οὐκ ἔσται. Ἐγὼ ὁ Θεός, καὶ οὐκ ἔστι πάρεξ ἐμοῦ ὁ σώζων. Ἐγὼ ἀνήγγειλα καὶ ἔσωσα, ὠνείδισα, καὶ οὐκ ἦν ἐν ὑμῖν Θεὸς ἀλλότριος. Ὑμεῖς ἐμοὶ μάρτυρες, καὶ ἐγὼ Κύριος ὁ Θεός. Ἐτι ἀπ' ἀρχῆς ἐγὼ εἰμι καὶ οὐκ ἔστιν ὁ ἐκ τῶν χειρῶν μου ἐξαιρούμενος· ποιήσω, καὶ τίς ἀποστρέψει αὐτό; Οὕτω λέγει Κύριος ὁ Θεός, ὁ λυτρούμενος ἡμᾶς, ὁ Ἅγιος τοῦ Ἰσραήλ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. γ' 1-9)

Δικαίων ψυχαὶ ἐν χειρὶ Θεοῦ, καὶ οὐ μὴ ἄψηται αὐτῶν βάσανος. Ἐδοξαν ἐν ὀφθαλμοῖς ἀφρόνων τεθνάναι, καὶ ἐλογίσθη κάκωσις ἢ ἔξοδος αὐτῶν, καὶ ἢ ἀφ' ἡμῶν πορεία σύντριμμα· οἱ δὲ εἰσιν ἐν εἰρήνῃ. Καὶ γὰρ ἐν ὄψει ἀνθρώπων ἐὰν κολασθῶσιν, ἢ ἐλπίς αὐτῶν ἀθανασίας πλήρης. Καὶ ὀλίγα παιδευθέντες, μεγάλα εὐεργετηθήσονται· ὅτι ὁ Θεὸς ἐπέειπεν αὐτούς, καὶ εὗρεν αὐτούς, ἀξίους ἑαυτοῦ· ὡς χρυσὸν ἐν χωνευτηρίῳ ἐδοκίμασεν αὐτούς, καὶ ὡς ὀλοκάρπωμα θυσίας προσεδέξατο αὐτούς. Καὶ ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς αὐτῶν ἀναλάμψουσι καὶ ὡς σπινθῆρες ἐν καλάμῃ διαδραμοῦνται· κρινοῦσιν ἔθνη, καὶ κρατήσουσι λαῶν, καὶ βασιλεύσει αὐτῶν

Κύριος εἰς τοὺς αἰῶνας. Οἱ πεποιθότες ἐπ' αὐτῷ συνήσουσιν ἀλήθειαν, καὶ οἱ πιστοὶ ἐν ἀγάπῃ προσμενοῦσιν αὐτῷ· ὅτι χάρις καὶ ἔλεος ἐν τοῖς ὁσίοις αὐτοῦ, καὶ ἐπισκοπὴ ἐν τοῖς ἐκλεκτοῖς αὐτοῦ.

Σοφίας Σολομῶντος τὸ Ἀνάγνωσμα.

(Κεφ. ε' 15-στ' 3).

Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι, καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν, καὶ ἡ φροντίς αὐτῶν παρὰ Ὑψίστῳ. Διὰ τοῦτο λήφονται τὸ βασιλεῖον τῆς εὐπρεπείας, καὶ τὸ διάδημα τοῦ κάλλους ἐκ χειρὸς Κυρίου· ὅτι τῇ δεξιᾷ σκεπάσει αὐτούς, καὶ τῷ βραχίονι ὑπερασπιεῖ αὐτῶν. Λήψεται πανοπλίαν τὸν ζῆλον αὐτοῦ, καὶ ὀπλοποιήσει τὴν κτίσιν εἰς ἄμυναν ἐχθρῶν· ἐνδύσεται θώρακα, δικαιοσύνην, καὶ περιθήσεται κόρυθα, κρίσιν ἀνυπόκριτον. Λήψεται ἀσπίδα ἀκαταμάχητον, ὁσιότητα· ὄξυνεῖ δὲ ἀπότομον ὀργήν, εἰς ῥομφαίαν· συνεκπολεμήσει δὲ αὐτῷ ὁ κόσμος ἐπὶ τοὺς παράφρονas. Πορεύσονται εὐστοχοὶ βολίδες ἀστραπῶν, καὶ ὡς ἀπὸ εὐκύκλου τόξου τῶν νεφῶν ἐπὶ σκοπὸν ἀλοῦνται, καὶ ἐκ πετροβόλου θυμοῦ πλήρεις ῥιφήσονται χάλαζαι. Ἀγανακτήσει κατ' αὐτῶν ὕδωρ θαλάσσης, ποταμοὶ δὲ συγκλύσουσιν ἀποτόμως. Ἀντιστήσεται αὐτοῖς πνεῦμα δυνάμεως, καὶ ὡς λαῖλαψ ἐκλιμηήσει αὐτούς. Καὶ ἐρημώσει πᾶσαν τὴν γῆν ἀνομία, καὶ ἡ κακοπραγία περιτρέψει θρόνους δυναστῶν. Ἀκούσατε οὖν βασιλεῖς, καὶ σύνετε· μάθετε δικασταί, περάτων γῆς. Ἐνωτίσασθε οἱ κρατοῦντες πλήθους, καὶ γεγαυρωμένοι ἐπὶ ὄχλοις ἐθνῶν· ὅτι ἐδόθη παρὰ τοῦ Κυρίου ἡ κράτησις ὑμῖν, καὶ ἡ δυναστεία παρὰ Ὑψίστου.

Εἰς τὴν Λιτῆν, Ἰδιόμελα.

Ἦχος α'.

Α'γαλλιᾶται ἐν Κυρίῳ, ἡ Ῥόδος τῇ σῆ χάριτι, καὶ πᾶσα πόλις καὶ χώρα, τῇ θερμῇ ἀντιλήψει σου,

Μεγαλομάρτυς Φανούριε· μέγας γάρ ἐν θαύμασι, καὶ μείζων ἐν προστάσιαις, ἀληθῶς ἀναδείκνυσαι, ὡς Ἀθλητῆς Χριστοῦ περιφανῆς· αἰχμαλώτους γὰρ λυτροῦσαι, τοὺς ἐν κινδύνοις τελοῦντας προφθάνεις, καὶ πᾶσι παρέχεις, τὰ πρὸς σωτηρίαν αἰτήματα. Ἄλλ' ὡς ἔχων παρρησίαν, μὴ παύσῃ πρεσβεύων, δοῦναι ἰλασμόν ἡμῖν, καὶ εἰρήνην καὶ μέγα ἔλεος.

Ἦχος β'.

Τῷ βασιλεῖ τῶν ὅλων στρατευσάμενος, ἐν τοῖς ὄπλοις τοῦ φωτός καταβέβληκας, τὸν τοῦ σκότους ἄρχοντα, Ἀθλοφόρε Φανούριε· καὶ ποικίλαις προσπαλαίσας βασάνοις, πασῶν ὄφθης ἀχμαιώτερος, τῷ πυρὶ στομούμενος, τῆς ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ· καὶ θηρῶν ὄρμην μὴ πτήξας, καὶ ξεσμῶν τὴν ῥύμην ἐνέγκας, τοῖς πᾶσιν ἐφανέρωσας, τῆς εὐσεβείας τὴν δύναμιν. Ἄλλ' ὡς ἐν ἄθλοις ἀήττητος, καὶ ἐν νίκαις περιδοξος, ἰκέτευε ὑπὲρ τῶν τιμώντων σε.

Ἦχος γ'.

Ε'ρηρυσμένος ἀκλινῶς, τῷ θεμελίῳ τῆς πίστεως, οὐδαμῶς σεσάλευσαι, ταῖς ἐναντίαις προσπνεύεσσι καὶ μεγίστῳ λίθῳ θλιβεῖς, πρὸς τὴν πέτραν τῆς ζωῆς, ὅλον τὸν νοῦν ἀπηώρησας, ὑπεριδὼν ὥραν νεότητος· καὶ τὸ σῶμα καταξανθεῖς, τὸν τῆς νεκρώσεως χιτῶνα ἀπεβάλου, καὶ ἀφθαρσίας τὴν στολήν, καὶ σωτηρίου τὸ ἔνδυμα, Προφητικῶς ἠμφιάσω Φανούριε· ἐν ᾧ φαιδρῶς κοσμούμενος, καὶ ἀθλητικῶ διαδήματι ἐμπρέπων, ὑπὲρ ἡμῶν ἰκέτευε, Ἀθλητῶν ἐγκαλλώπισμα.

Ἦχος δ'.

Ε'ν ἀνδρείῳ φρονήματι, πρὸς μαρτυρικούς ἀπεδύσω ἀγῶνας, Ἀθλοφόρε Φανούριε· καὶ ἐν αὐτοῖς ἀνδραγαθήσας, τῶν ἀντικειμένων τὰς ἀρχὰς ἐθριάμ-

βευσας, καὶ πολλῶν ἐπάθλων, παρὰ Θεοῦ ἠξίωσαι· ὅθεν θαυμάτων ἐνεργῶν δυνάμεις, πανταχοῦ προφθάνεις καλούμενος· καὶ φρικτῆ ἐπιστασία, τοὺς αἰχμαλώτους ἱερεῖς ῥυσάμενος, καταπλήξας ποιναῖς οἷς ἐδούλευον, μὴ παύσῃ παρέχων τὴν σὴν βοήθειαν, ἐν εὐκαιρίαις καὶ θλίψεσι, τοῖς προσιοῦσι τῇ πρεσβείᾳ σου.

Δόξα. Ὁ αὐτός.

Τὴν φερώνυμον κλησίν σου, ἀληθῆ τοῖς ἔργοις ἔδειξας, Μεγαλομάρτυς Φανούριε· φανερωθεὶς γὰρ ἡμῖν, ὁ πρόην κεκρυμμένος, πᾶσιν ἐφανέρωσας, μαρτυρικῶν χαρίτων λαμπρότητα, καὶ θαυμαστῆς προστασίας ἐνεργήματα, ὡς Ἀθλητῆς Χριστοῦ δεδοξασμένος· ὅθεν τὴν μακαρίαν σου ἄθλησιν, καὶ τῆς εἰκόνος σου τὴν εὔρεσιν, φαιδρῶς ἐορτάζοντες, τὰς πρὸς ἡμᾶς σου ἀντιλήψεις κηρύττομεν, καὶ συμφώνως βοῶμέν σοι· Τῷ ἀθλοθέτῃ Λόγῳ πρέσβευε, ὡς ἂν εὐρωμεν ἔλεος, ἐν ἡμέρᾳ τῆς κρίσεως.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Ε'κ παντοίων κινδύνων τοὺς δούλους σου φύλαττε, εὐλογημένη Θεοτόκε, ἵνα σε δοξάζωμεν, τὴν ἐλπίδα τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Εἰς τὸν Στίχον, Στιχηρὰ Προσόμοια.

ῥΗχος πλ. α'. Χαίροις ἀσκητικῶν.

Χαίροις ὁ Ἀθλητῆς τοῦ Χριστοῦ, ὁ καθελὼν τῶν δυσμενῶν τὴν παράταξιν, ἀθλήσεως τοῖς ἀγῶσιν, ἀνδρειοτάτη ψυχῇ, καὶ τῇ πανοπλίᾳ τῇ τῆς πίστεως· ὁ πόνων τοῦ σώματος, ἀφειδήσας ὡς ἄσαρκος, ἐν τῇ ἀγάπῃ, τοῦ λαμπρῶς δυναμοῦντός σε, ὃν ἐδόξασας, τοῖς οἰκείοις σου μέλεσιν· ἄνθος τὸ εὐωδέστατον, Φανούριε ἔνδοξε, τὸ διαπνέον τῷ κόσμῳ, τὴν εὐωδίαν τὴν κρεῖτ-

τονα. Χριστὸν ἐκδυσώσει, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι, τὸ μέγα ἔλεος.

Στίχ. Θαυμαστὸς ὁ Θεὸς ἐν τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ.

Χαίροις ὁ Ἀθλητῆς τοῦ Χριστοῦ, τῶν Ἀθλοφόρων τὸ σεπτὸν ἐγκαλλώπισμα· ὁ πάλαι στερεῶς ἀθλήσας, καὶ παραδόξως γνωσθεὶς, εὐδοκίᾳ θείᾳ ἐν τοῖς πέρασιν, εὐρέσει Φανούριε, τῆς πανσέπτου εἰκόνοσ σου, ἔνθα τὰ εἶδη, τῶν ἀγίων ἀγώνων σου, δι' ὧν ἔνδοξος, ἐν τοῖς Μάρτυσι γέγονας. Ὅθεν ὡς στρατιώτην σε, Χριστοῦ γενναιότατον, καὶ τροπαιοῦχον ὀπλίτην, ὑμνολογοῦντες βοῶμέν σοι· Ἀπαύστως δυσώπει, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι, τὸ μέγα ἔλεος.

Στίχ. Τοῖς ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ ἔθαυμάστωσεν ὁ Κύριος.

Χαίροις ὁ Ἀθλητῆς τοῦ Χριστοῦ, τῆς Ἐκκλησίας ἀρραγέστατος πρόβολος, τῆς νήσου Ῥόδου ἡ δόξα, καὶ πολιοῦχος λαμπρὸς, καὶ μεσίτης μέγας πρὸς τὸν Κύριον· πασχόντων βοήθεια, αἰχμαλώτων ἀνάρρυσις, τῶν κεκρυμμένων, ἡ ταχεῖα φανέρωσις· ῥύστης ἔτοιμος, τῶν ἐν νόσοις καὶ θλίψεσι· κρήνη ἡ ἀναβλύζουσα, θαυμάτων τὰς χάριτας, εἰς εὐφροσύνην ἀπάντων, Μεγαλομάρτυς Φανούριε. Χριστὸν ἐκδυσώσει, ταῖς ψυχαῖς ἡμῶν δοθῆναι, τὸ μέγα ἔλεος.

Δόξα. Ἦχος πλ. δ'.

Θωρακισάμενος τῆς πίστεως, τὴν μυστικὴν παντευχίαν, τὸν ἀλαζόνα τύραννον, κατηγωνίσω Φανούριε· τῶν γὰρ ποικίλων τιμωριῶν, περιεγένοῦ ὡς ἀσώματος, πάντα φέρων, ἐν τῷ ἐνδυναμοῦντί σε Χριστῷ· καὶ ἐν ἀσθενείᾳ φύσεως, λαμπρὸν ἐγείρας τρόπαιον,

τῶν βραβείων τῆς ἄνω κλήσεως, περιφανῶς ἤξιωσε. Καὶ νῦν Ἀγγέλοις συγχορεύων, ἐκέτευε μακάριε, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Δέσποινα πρόσδεξαι τὰς δεήσεις τῶν δούλων σου, καὶ λύτρωσαι ἡμᾶς, ἀπὸ πάσης ἀνάγκης καὶ θλίψεως.

«Νῦν ἀπολύεις», τὸ Τρισάγιον καὶ τὰ Ἀπολυτίκια.

ᾠχος δ'. Ταχὺ προκατάλαβε.

Ως ἄστρον ἀνέτειλας, τῇ Ἐκκλησίᾳ Χριστοῦ, καὶ πάντας κατηύγασας, φανερωθεὶς θαυμαστῶς, Φανούριε ἔνδοξε· ὅθεν τοῖς εὐφημοῦσι, τὴν σὴν ἄθλησιν Μάρτυς, νέμεις τῶν σῶν θαυμάτων, τὴν σωτήριον χάριν, πρεσβεύων τῷ Κυρίῳ, ὑπὲρ τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Ἔτερον. Δόξα. ᾠχος α'. Τῆς ἐρήμου πολίτης.

Τῶν Ῥοδίων τὸ κλέος καὶ Μαρτύρων τὸ καύχημα, τὸν θαυμάτων θείας ἀκτίσι τοὺς πιστοὺς καταυγάζοντα, Φανούριον τιμήσωμεν πιστοί, ὡς μέγαν τοῦ Σωτῆρος Ἀθλητῆν· πᾶσαν χάριν γὰρ παρέχει τοῖς πρὸς αὐτόν, ἀπὸ ψυχῆς κραυγάζουσι· δόξα τῷ σὲ δοξάσαντι Χριστῷ, δόξα τῷ σὲ θαυμαστώσαντι, δόξα τῷ ἐνεργοῦντι διὰ σοῦ, πᾶσιν ἰάματα.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Τοῦ Γαβριὴλ φθεγξαμένου σοι Παρθένε τὸ χαῖρε, σὺν τῇ φωνῇ ἐσαρκούτο ὁ τῶν ἔλων Δεσπότης, ἐν σοὶ τῇ ἀγία κιβωτῷ, ὡς ἔφη ὁ Δίκαιος Δαβίδ. Ἐδείχθης πλατυτέρα τῶν οὐρανῶν, βαστάσασα τὸν Κτίστην σου.

Δόξα τῷ ἐνοικήσαντι ἐν σοί, δόξα τῷ προελθόντι ἐκ
σοῦ, δόξα τῷ ἐλευθερώσαντι ἡμᾶς, διὰ τοῦ τόκου σου.

Ἀπόλυσις.

ΕΙΣ ΤΟΝ ΟΡΘΟΝ

Μετὰ τὴν α' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος α'. Τὸν τάφον σου Σωτήρ.

Ω'ς νέον Ἀθλητὴν, εὐφημοῦμέν σε μάκαρ, κἄν ἤθλη-
σας στερῶς, πρὸ πολλοῦ θείῳ πόθῳ ἀρτίως γὰρ
τοῖς πέρασιν, ἐπεγνώσθης Φανούριε, χάριν ἔλεος, ταῖς
σαῖς πρεσβείαις παρέχων, τοῖς τελοῦσί σου, τὴν ἀξιέ-
παινον μνήμην, Μαρτύρων ἀγλαίσμα.

Θεοτοκίον.

Ω'ς τέξασα σαρκί, τὸν τῶν ὅλων Δεσπότην, καὶ
ἔχουσα πολλήν, πρὸς αὐτὸν παρῤῥησίαν, ἀπαύστως
ικέτευε, Θεοτόκε Πανύμνητε, δοῦναι ἄφεσιν, ἁμαρτιῶν
ἡμῖν πᾶσι, καὶ διόρθωσιν, βίου τοῖς πίστει ὑμνοῦσι, τὴν
ἄρρητον δόξαν σου.

Μετὰ τὴν β' Στιχολογίαν, Κάθισμα.

Ἦχος γ'. Θείας πίστεως.

Πῦρ τὸ αὔλον, φέρων παμμάκαρ, πῦρ ὁμόδουλον,
οὐκ ἐπτοήθης, ἀλλ' ἐν αὐτῷ ἀκατάφλεκτος ἔμει-
νας· καὶ τῶν θηρῶν ὑποτάξας τὸ ὄρμημα, ὑπερφυῶς ἐδο-
ξάσθης Φανούριε. Μάρτυς ἐνδοξε, Χριστὸν τὸν Θεὸν
ικέτευε, δωρήσασθαι ἡμῖν τὸ μέγα ἔλεος.

Θεοτοκίον.

Ο ἄγιον, πεπυκασμένον, τῇ τοῦ Πνεύματος, ἐπισκιάσει, τοῖς Προφήταις καθωράθης Πανάμωμε· ἐκ σοῦ γὰρ ὤφθη Θεὸς σωματούμενος, ἐλευθερίαν βραβεύων τοῖς κράζουσι· χαῖρε Δέσποινα, πταιόντων τὸ ἱλαστήριον, καὶ πάντων ἀσφαλὲς φυγαδευτήριον.

Μετὰ τὸν Πολυέλεον, Κάθισμα.

Ἦχος δ'. Κατεπλάγη Ἰωσήφ.

Μαρτυρήσας ἀνδρικῶς, ὑπὲρ τῆς δόξης τοῦ Χριστοῦ, ὑπὸ μῦθον σιγῆς, ἔμεινας ἔτεσι πολλοῖς, ἀλλ' ἐπεγνώσθης ἐν Ῥόδῳ νεύματι θείῳ· ἔνθεν ἐμφανῆς, πᾶσι τοῖς πέρασι, θαύμασι πολλοῖς, Μάρτυς γενόμενος, τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀρήγεις ἐκάστοτε, ἐν εὐκαιρίαις καὶ θλίψεσι· διό σε πάντες, ἀνευφημοῦμεν, Φανούριε Ἀθλοφόρε.

Θεοτοκίον.

Μετὰ σώματος Ἀγνῆ, προαγαγοῦσα τοῖς ἐν γῆ, τὸν ἀσώματον Θεόν, διὰ τὸ σῶσαι τὸν Ἀδάμ, τὸν συντριβέντα ἀπάτη τοῦ βροτοκτόνου, ὠφθης ἀληθῶς, θρόνος πυρίμορφος, φέρουσα χερσί, τὸν πάντα φέροντα, καὶ οὐρανῶν πλατυτέρα ἐγνώρισται, ἢ σὴ γαστήρ ἢ ἀκήρατος. Ἄλλ' ὦ Παρθένε, τῆς οὐρανόου, δόξης ἡμᾶς καταξίωσον.

Τὸ ἀ' ἀντίφωνον τοῦ δ' ἤχου καὶ τὸ Προκείμενον.

Θαυμαστός ὁ Θεὸς ἐν τοῖς Ἀγίοις αὐτοῦ.

Στίχ. Τοῖς Ἀγίοις τοῖς ἐν τῇ γῆ αὐτοῦ ἐθαυμάστωσεν ὁ Κύριος.

Εὐαγγέλιον τὸ ἐν τῷ Ὁρθρῷ τοῦ Ἀγ. Γεωργίου.

‘Ο Ν’. Δόξα. Ταῖς τοῦ Ἀθλοφόρου...

Καὶ νῦν. Ταῖς τῆς Θεοτόκου...

Ἰδιόμελον. Ἦχος πλ. β’.

Στίχ. Ἐλέησόν με ὁ Θεὸς κατὰ τὸ μέγα ἔλεός σου...

Εμφανῶς συντρίψας τὸν ἐχθρόν, ἀθλητικῇ ἐνστάσει, περιφανῶς ἐν οὐρανῷ δεδόξασαι, Ἀθλητὰ Φανούριε· διὸ καὶ ἡ γῆ πᾶσα, τὴν σὴν δόξαν γνοῦσα ἢν πάλαι ἠγνόει, τῇ φανερώσει τῆς σεπτῆς εἰκόνης σου, λαμπροφανῶς σε γεραίρει, ἐπιτελοῦσα τὴν ἀγίαν μνήμην σου· ἐν ᾗ δίδου τοῖς πιστοῖς, τὰς σωτηρίους δόσεις, ταῖς πρὸς Χριστὸν πρεσβεΐαις σου.

Σῶσον ὁ Θεὸς τὸν λαόν σου....

Εἶτα οἱ Κανόνες, τῆς Θεοτόκου καὶ τοῦ Ἀγίου, οὗ ἡ Ἀκροστιχίς·

Φῶς Φανούριος κόσμῳ ἐκλάμπει. Γερασίμου.

Ἦδὲ α’. Ἦχος δ’. Ἀνοιζῶ τὸ στόμα μου.

Φωτί με καταύγασον τῷ τοῦ προσώπου σου Κύριε, Φανούριον θέλοντα, ὑμνῆσαι Δέσποτα, τὸν δοξάσαντα, ἀθλήσεως ἀγῶσι, τὸ μέγα σου ὄνομα, καὶ ὑπερένδοξον.

Ως φῶς ἀνατέταλκας, τῇ Ἐκκλησίᾳ Φανούριε, ὁ πάλαι κρυπτόμενος, ὑπὸ τὴν γῆν φθονερῶς, καὶ χαρίτων σου, ταῖς φαιναῖς ἀκτίσιν, ἡμῶν τὴν διάνοιαν, πυρσεύεις πάντοτε.

Σαρκός σου ἠλόγησας, ἐν ὥρᾳ Μάρτυς νεότητος, καὶ χαίρων ἐστράτευσαι, τῷ Βασιλεῖ τοῦ παντός, οὗ τὴν ἀμαχον, ἰσχύν διεζωσμένος, καθεῖλες Φανούριε, ἐχθρῶν τὰς φάλαγγας.

Θεοτοκίον.

Φιλάγαθε Δέσποινα, ἡ τὸν Θεὸν τὸν φιλόθρωπον,
ἀφράστως κηύσασα, εἰς σωτηρίαν ἡμῶν, κατοικ-
τείρησον, τὴν πάσχουσαν ψυχὴν μου, καὶ ταύτη πρυ-
τάνευσον, θείαν παράκλησιν.

Καταβασία.

» **Σ**ταυρὸν χαράξας Μωσῆς, ἐπ' εὐθείας ῥάβδῳ, τὴν
» Ἐρυθρὰν διέτεμε, τῷ Ἰσραὴλ πεζεύσαντι· τὴν
» δὲ ἐπιστρεπτικῶς, Φαραὼ τοῖς ἄρμασι, κροτήσας ἤνω-
» σεν· ἐπ' εὐρους διαγράψας, τὸ ἀήττητον ὄπλον· διὸ
» Χριστῷ ἄσωμεν, τῷ Θεῷ ἡμῶν· ὅτι δεδόξασται.

ᾠδὴ γ'. Τοὺς σοὺς ὑμολόγους.

Α'θλήσεως Μάρτυς σου τὰ εἶδη, ἃ ἤνυσας πάλαι
καρτερῶς, ἐκ τῆς σεπτῆς εἰκόνοσ σου, γνωρίσαν-
τες Φανούριε, οἱ εὐσεβεῖς ἀνύμνησαν, τὰ θαυμαστά
σου παλαίσματα.

Νεότητος ὥραν παραβλέψας, ὑπῆλθες φρονήματι
στερῆρῳ, τὸ τῶν Μαρτύρων στάδιον, Φανούριε παν-
θαύμαστε, καὶ λόγῃ τῆς ἀνδρείας σου, ἐχθρὸν τὸν δό-
λιον ἔτρωσας.

Ο' μέγας Κυρίου Ἀθλοφόρος, ὁ πάλαι ἀθλήσας ἀν-
δρικῶς, καὶ χρόνις ἐν τοῖς ὕστερον, γνωστὸς πᾶσι
γενόμενος, Φανούριος ὁ ἐνδοξος, νῦν γεραιρέσθω τοῖς
ἄσμασι.

Θεοτοκίον.

Υ'ψίστου καθέδρα λαμπροτάτη, Παρθένε Ἀγγέλων
χαρμονή, ἀπὸ κοπρίας ὕψωσον, παθῶν μου τὴν
διάνοιαν, καὶ ταύτην καταλάμπρυνον, φωτὶ τῆς σῆς
ἀγαθότητος.

Καταβασία.

» **Ρ**άβδος εἰς τύπον τοῦ Μυστηρίου παραλαμβάνεται·
τῷ βλαστῷ γὰρ προκρίνει τὸν ἱερέα. Τῇ στει-
» ρευούσῃ δὲ πρῶτην Ἐκκλησίαν νῦν ἐξήνηθησε, ξύλον
» Σταυροῦ, εἰς κράτος καὶ στερέωμα.

Κάθισμα. Ἦχος πλ. α'. Τὸν συνάναρχον Λόγον.

Μαρτυρίου τελέσας καλῶς τὸ στάδιον, καὶ Χριστὸν
μεγαλύνας οἰκείοις μέλεσιν, οὐρανόων δωρεῶν λαμ-
πρῶς τετύχηκας, καὶ παρέχεις τοῖς πιστοῖς, ὡς μεσίτης
πρὸς Θεόν, βοήθειαν καθ' ἐκάστην, Φανούριε Ἀθλο-
φόρε, τοῖς καταφεύγουσι τῇ σκέπῃ σου.

Θεοτοκίον.

Τὸν ὑπέρθεον Λόγον σαρκὶ κυήσασα, τὴν ἀρχαίαν
κατάραν Κόρη ἀνέτρεψας, καὶ ἀνέβλυσας πηγὴν
ἐλέους ἀφθονον, τοῖς προσκυνουῖσιν εὐσεβῶς, τὸν σὸν
τόκον τὸν φρικτόν, Παρθένε Θεογεννητορ, καὶ ἀληθῆ
Θεοτόκον, ὁμολογοῦσί σε Πανάκραντε.

Ὠδὴ δ'. Ὁ καθήμενος ἐν δόξῃ.

Ρόδος χαίρει τῇ εὐρέσει, τοῦ ναοῦ σου Φανούριε,
καὶ καθάπερ ῥόδον, εὐπνουν ἀφθαρσίας προβάλλ-
λεται, τῇ Ἐκκλησίᾳ σε πάσῃ τὴν οὐράνιον, πνεόν ἅπασιν,
ὁσμὴν ζωῆς τὴν σωτήριον.

Ιῆσοῦν τὸν ζωοδότην, καὶ Θεὸν πάσης κτίσεως,
στόματι ἀγίῳ, πρὸ τῶν δυσσεβῶν ὠμολόγησας, καὶ
τὴν δυσσέβειαν τούτων ἐστηλίτευσας, παρρησία σου,
ἀκαταπλήκτω Φανούριε.

Ο "λην ἔχων τὴν ψυχὴν σου, ἠδρασμένην στερβρότατα, ἐπὶ πέτραν Μάρτυς, τῆς ἀληθινῆς ἐπιγνώσεως, τὰς ἐκ πετρῶν ἀνευδότης πληγὰς ἔφερες, καὶ ἐδόξαζες, ζωῆς τὴν πέτραν τὸν Κύριον.

Σώματος μαστιζομένου, ἀπηνῶς οὐκ ἐφρόντισας, καὶ τῆς σῆς ἀνδρείας, Μάρτυς ραπισμοῖς ἐμαστίγωσας, τῶν διωκτῶν τὴν καρδίαν μὴ φερόντων σου, τὸ ἀήττητον, τῆς σῆς καρδίας παράστημα.

Θεοτοκίον.

Καταφύγιον τοῦ κόσμου, ἀσφαλὲς καὶ σωτήριον, ὤφθης Θεοτόκε, σώζουσα βελῶν τοῦ ἀλάστορος, τοὺς τῇ ἀγία σου σκέπη καταφεύγοντας· ὅθεν σῶσόν με, ἤδη τῆς τούτου κακώσεως.

Καταβασία.

» **Ε**ἰσακήκοα Κύριε, τῆς οἰκονομίας σου τὸ μυστήριον, κατενόησα τὰ ἔργα σου, καὶ ἐδόξασά σου
» τὴν Θεότητα.

ᾠδὴ ε'. Ἐξέστη τὰ σύμπαντα.

Ο μάρτυς Φανούριος, ἀγάπη τιτρωσκόμενος, τῇ πρὸς τὸν Σωτῆρα τῶν ἀπάντων, φέρει γενναίως τοὺς σκληροτάτους ζεσμούς, δι' ὧν ἀποβάλλει τὴν φθοράν, καὶ στολὴν ἐνδύεται, ἀφθαρσίας ὑπέρλαμπρον.

Σθενούμενος Ἄγιε, ἰσχύϊ τῇ τῆς πίστεως, ἤνεγκας, πυρὸς τὴν τιμωρίαν, ἀνωθεν δρόσον θείαν δεχόμενος, καὶ πυρὶ ἀθλήσεως τῆς σῆς, ἔφλεξας Φανούριε, τὴν ἀπάτην τὴν εὐπρηστον.

Μεγάλως ἠγωνίσαι, καιρῷ τῷ τῆς ἀθλήσεως, καὶ
μεγάλῃς χάριτος μετέσχες, Μεγαλομάρτυς Χρι-
στοῦ Φανούριε· ὅθεν ἐκ μεγάλων συμφορῶν, ῥύη τοὺς
προστρέχοντας, τῇ μεγίστῃ πρεσβείᾳ σου.

Θεοτοκίον.

Ως σάρκα ὁ Κύριος, ἐκ σοῦ δι' ἀγαθότητα, Κόρη
προσλαβόμενος ἀτρέπτως, σὲ προστασίαν ἀπάν-
των ἔδειξεν· ὅθεν μὴ ἐλλείπῃς ἀγαθή, προστατεύειν
πάντοτε, τῶν πιστῶς δεομένων σου.

Καταβασία.

»**Ω**» τρισμακάριστον Εὐλον! ἐν ᾧ ἐτάθη Χριστός, ὁ
Βασιλεὺς καὶ Κύριος· δι' οὗ πέπτωκεν ὁ ξύλω
» ἀπατήσας, τῷ ἐν σοὶ δελεασθείς, Θεῷ τῷ προσπα-
» γέντι σαρκί, τῷ παρέχοντι, τὴν εἰρήνην ταῖς ψυχαῖς
» ἡμῶν.

ᾠδὴ στ'. Τὴν θεῖαν ταύτην.

Ε'κ γῆς λαγόνων ἀνέτειλεν, εἰκῶν σου ἡ ἀγία Φα-
νούριε, ὡς λύχνος πάμφωτος, ἡ ἀφανῆς οὖσα
πρότερον, καὶ ἐμφανῆ παντί σε, κόσμῳ κατέστησε.

Κήρυκες ὄφθησαν Ἄγιε, τῆς σῆς πρὸς τὸν Θεὸν οἰ-
κειώσεως, οἱ πρόην δέσμιοι, τρεῖς ἱερεῖς οὓς
ἀπήλλαξας, πικρᾶς αἰχμαλωσίας, τῇ ἀντιλήψει σου.

Λεόντων μύλας συνέθλασας, σοφὴ τῶν νοητῶν τοῖς
ἀγῶσί σου, καὶ θείῳ Πνεύματι, θηρῶν ἀγρίων
ἐφίμωσας, ὡς Δανιὴλ τὸ πάλαι, στόματα Ἄγιε.

Θεοτοκίον.

Α' διαφθόρως ἐκύησας, τὸν πάντων Ποιητὴν ὑπὲρ ἔννοιαν, Κόρη Πανάμωμε· διὸ φθορᾶς παθῶν ρῦσαί με, πρὸς ἀπαθείας βίον, καθοδηγοῦσά με.

Καταβασία.

» **Ν**οτίου θηρὸς ἐν σπλάγχνοις, παλάμας Ἰωνᾶς, σταυροειδῶς διεκπετάσας, τὸ σωτήριον πάθος προ-
» διετύπου σαφῶς· ὄθεν τριήμερος ἐκδύς, τὴν ὑπερκό-
» σμιον Ἀνάστασιν ὑπεζωγράφησε, τοῦ σαρκί προσπα-
» γέντος Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ, καὶ τριημέρῳ ἐγέρσει, τὸν
» Κόσμον φωτίσαντος.

Κοντάκιον. Ἦχος γ'. Ἡ Παρθένος σήμερον.

Ι'ερεῖς διέσωσας, αἰχμαλωσίας ἀθέου, καὶ δεσμὰ συνέ-
θλασας, δυνάμει θείᾳ θεόφρον· ἥσχυνας, τυράννων
θράση γενναιοφρόνως· ἠῦφρανας, Ἀγγέλων τάξεις Με-
γαλομάρτυς· διὰ τοῦτό σε τιμῶμεν, θεῖε ὀπλιῖτα Φανού-
ριε ἔνδοξε.

Ὁ Οἶκος.

Η' ἔθλησας Μάρτυς ἀνδρικῶς, ἐν ἔτεσιν ἀδήλοις, καὶ ὑπερεῖδες νουνεχῶς, νεότητος τὸ ἄνθος, ὑπὲρ ἀγάπης τοῦ Χριστοῦ, πλείστας βασάνους ὑποστάς, καὶ θάνατον γενναίως· ἀλλ' οἷς οἶδε κρίμασι Θεός, λήθης βυθοῖς, τὰ τῆς ἀθλήσεως τῆς σῆς, ἐκρύπτοντο τρόπαια· ἐν δὲ τῇ Ῥόδῳ τῇ περιφήμῳ νήσῳ, ὁ ὑπὸ γῆν κεχωσμένος φανερωθεὶς ναός σου, ἐν ᾧ ἡ πάντιμος ὡς θησαυρὸς εἰκὼν σου, ἡ σὴ λαμπρὰ ἐγνώριστα ἄθλησις, καὶ πᾶσα ἡ Ἐκκλησία γινῶσιν ἔσχε τῶν ἀθλητικῶν σου ἀγώνων, καὶ τῆς πρὸς Χριστὸν λαμπρᾶς σου παρῶρησίας· ὅτι πᾶσιν ἐφαπλοῖς, τὴν θαυμαστὴν σου προστα-

σίαν, καὶ πολυειδῶν ἐξαίρεις κινδύνων καὶ θλίψεων, καὶ αἰχμαλώτους λυτροῦσαι, θεῖε ὀπλιῖτα Φανούριε ἔνδοξε.

Συναξάριον.

Τῆς ΚΖ' τοῦ αὐτοῦ μηνός, Μνήμη τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Φανουρίου τοῦ νεοφανοῦς καὶ θαυματουργοῦ.

Στίχ. Φανούριος φῶς πᾶσι πιστοῖς παρέχει
Κἂν εἰς σκότος ἔκειτο τῆς γαίης μέγα.

Εἰκάδι ἑβδομάτῃ Φανουρίου σηκὸς γῆθεν φάνθη.

Ὁ περίδοξος οὗτος ἀθλητῆς πόθεν κατήγετο καὶ τίς ἡ τοῦτον ἐνεγκαμένη, καὶ ἐν ποίῳ χρόνῳ τοὺς τοῦ μαρτυρίου διήθλησεν ἄθλους, οὐδὲν ἔχομεν εἰπεῖν, παραρρυέντων πάντων τῆ τοῦ χρόνου φορᾶ, καὶ καλυφθέντων τῷ τῆς λήθης τάφῳ, καὶ ἀφανῶν καὶ ἀγνώστων πᾶσι τὰ κατ' αὐτὸν μεινάντων.

Ἐνθεν τοιάδε δῆλα περὶ αὐτοῦ γέγονε. Τῷ δεκάτῳ τετάρτῳ αἰῶνι, τῆς περιφήμου νήσου Ρόδου ὑπὸ τῶν τῆς Ἁγαρ ἀπογόνων τελούσης ζυγόν, ἠβουλήθη ὁ τότε ἄρχων ἀνακτίσαι καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον ἐπανορθώσασθαι τὰ τῆς χώρας ἠδαφισμένα τείχη, ἃ πάλαι ἔχθιστοι πολέμιοι καθεῖλον. Συναγομένης πρὸς τοῦτο τῆς ἀναγκαίας ὕλης, καὶ ἀνασκαπτῶντων πρὸς τὸ νότιον μέρος τὰς ἐκεῖ ἠρειπωμένας οἰκίας, εὑρηται ἐκεῖσε ναὸς ἱερός, ὦν κατὰ τὸ ἦμισυ ἐν ἑρείπιοις. Ἐτι περαιτέρω προβάντες, καὶ τὴν τῷ χρόνῳ συμφορηθεῖσαν ὕλην ἀνασκάψαντες μέχρις αὐτοῦ τοῦ δαπέδου, πλείστας ἀνεῦρον ἀγίας εἰκόνας, ἐν φορᾶ καὶ ἀφανισμῶ τελούσας, ἐξ ὧν μία τις ἐσώζετο ἄσηπτος, ὡσανεὶ χθιζὰ τῶν τοῦ ζωγράφου ἐξελθοῦσα χειρῶν. Ἐπὶ τῷ γεγονότι τούτῳ, τῶν κατὰ θεῖαν εὐδοκίαν προδήλως, παραγενόμενος ὁ τότε τῆς νήσου ποιμενάρχης, ἀρχιερεὺς ἐπ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ συμμυνόμενος, ᾧ ἡ κληῖσις Νεῖλος ὁ Διασπαρηνός, ἀνέγνω ἐπ' αὐτῆς γεγραμμένα τάδε : ὁ ἅγιος Φανούριος.

Ἐν αὐτῇ ἱστορεῖτο ὁ ἅγιος ἐν νεανικῇ ἡλικίᾳ, στρατιωτικὴν ἐνδεδυμένος στολὴν, κρατῶν εἰς τὴν δεξιὰν σταυρὸν μετὰ λαμπάδος ἀνημμένης, ἀμφὶ δὲ τῆς εἰκόνας, περὶ τὰ ἄκρα, ἔθειῶντο γεγραμμένα δώδεκα ἐκ τῶν τοῦ εἰκονιζομένου ἁγίου ἀθλημάτων, ταῦτα ἴστατο ὁ μάρτυς πρὸ τοῦ δικαστοῦ κρινόμενος, ἐν μέσῳ πολλῶν

στρατιωτῶν, οἳ διὰ πετρῶν ἐπληττον αὐτοῦ τὸ στόμα καὶ τὴν κεφαλὴν· ἤπλωται τῷ τῆς γῆς ἐδάφει, μαστιζόμενος ὑπὸ στρατιωτῶν· φέρεται καθήμενος γυμνός, καὶ σιδηροῖς ὄνυξι ξεόμενος τὰς σάρκας· ὢν κεκλεισμένος ἐν φυλακῇ· καὶ αὖθις ἴσταται ἐταζόμενος ἐπὶ βήματος τυραννικοῦ· κατακαίεται ὑπὸ λαμπάδων ἀνημμένων· φέρεται προσδεδεμένος ἐπὶ μαγγάνου· ἴσταται ἐν μέσῳ θηρίων ἀβλαβής· κεῖται ἐπὶ γῆς, φέρων ἐπὶ τοῦ σώματος μέγαν λίθον· ἴσταται ἔμπροσθεν εἰδώλων, κρατῶν ταῖς χερσὶν ἀνθρακας ἀνημμένους, καὶ τις τῷ ἀέρι σατάν, οἴχεται θρηγῶν καὶ κλαίων· ὁρᾶται ἰστάμενος ἐν μέσῳ φλογιζούσης καμίνου, αἴρων πρὸς οὐρανὸν τὰς χεῖρας.

Αὗται αἱ τῶν μαρτυρικῶν ἀγῶνων γραφαὶ καὶ ἐμφάνειαι, αἱ ἐπὶ τῆς εὐρεθείσης εἰκόνας ὁρώμεναι, ἐξ ὧν ὁ ρηθεὶς ἀρχιερεὺς Νεῖλος ἐπληροφορεῖτο, ὅτι ὁ εἰκονιζόμενος καὶ οὕτως ἀποκαλυφθεὶς ἅγιος, ἦν μάρτυς, ἐν ἀδήλῳ χρόνῳ καὶ τόπῳ τὸν μαρτυρικὸν τελέσας ἄθλον, Φανουρίου τὴν κλήσιν, καὶ διὰ πρώτην ἤδη φοράν ἐμφανῆς καὶ γνωστὸς καθιστάμενος· μὴ ἐπισυνάπτων δὲ τοῦ τῆς νήσου ἡγεμόνος τὸ πρῶτον πρὸς ἀνάγκην τοῦ ρηθέντος ναοῦ, ἐπέπνευσε τὸ δεύτερον, καὶ οὕτως ὁ καλὸς ποιμὴν καὶ ἀρχιερεὺς τοῦ Θεοῦ, ἀνέκτισεν ἀνοικοδομήσας τοῦτον, ὡς ὁρᾶται ἄχρι τῆς δεῦρο, ἐν τῇ ρηθείσῃ τοποθεσίᾳ, ἔξω τῆς πόλεως, ἔνθα ἐπισκιάσασα ἡ χάρις τοῦ Μεγαλομάρτυρος ἀγίου, πλεῖστα θαύματα καὶ πολλαὶ εὐεργετικαὶ δυνάμεις τελοῦνται πρὸς σωτηρίαν τῶν πιστῶν, ἐξ ὧν παρατίθημι τὸ ἐξῆς, ἐμφαῖνον τὴν μεγάλην πρὸς Θεὸν οἰκειώσιν καὶ παρηρησίαν τοῦ ἀγίου Φανουρίου.

Κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ἡ μεγαλόνησος Κρήτη τελοῦσα ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν τῶν Βενετῶν, ἠπόρει Ὁρθοδόξου ἀρχιερέως, καταληφθείσης τῆς θέσεως αὐτοῦ ὑπὸ Λατίνου. Ὅσοι δὲ ἐκρίνοντο ἄξιοι λαβεῖν τὸ μέγα τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα ἐπέλλοντο εἰς Κύθηρα (νήσος αὕτη μικρά, βορείως τῆς Κρήτης), χειροτονηθησόμενοι ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε Ὁρθοδόξου ἀρχιερέως. Τῷ τότε καιρῷ τρεῖς Διάκονοι ἀποπλεύσαντες τῆς Κρήτης, καὶ τελεσθέντες ἐν Κυθήρῳ τῷ νοητῷ τῆς ἱερωσύνης χρίσματα, ὑποστρέφοντες δὲ οἴκαδε, προσέπεσον ἐν πλῶ χερσὶν Ἀγαρηῶν, οἵτινες αἰχμαλωτεύσαντες αὐτοὺς ἀπήγαγον εἰς Ρόδον, καὶ ἐπώλησαν τοῖς ἐκεῖσε Ἀγαρηνοῖς, θρηγοῦντας ἡμέρας καὶ νυκτὸς ἦν πεπόνθασι πικρὰν συμφορὰν. Ἐν πικρᾷ οὖν αἰχμαλωσίᾳ διάγοντες, καὶ ἀκούσαντες τὰ τῶν θαυμάτων Φανουρίου τοῦ Μεγαλομάρτυρος, προσέπεσον ἐν θερμοῖς δάκρυσιν καὶ συντόνοις λιταῖς καὶ δεήσεσιν δεόμενοι αὐτοῦ, ὡς ἂν τῆς ποθητῆς τύχῳσιν ἐλευθερίας, μὴ ἐπιστάμενος ὁ εἰς τὸ ἔργον τοῦ ἑτέρου, κχωρισμένως ἀνύοντες τὰς τῆς ὀδύνης καὶ δουλείας ἡμέρας. Τότε δὴ τότε ὁ ταχὺς εἰς ἀντίληψιν καὶ ὀξύς εἰς

βοήθειαν μέγας Φανούριος, ἐπιστὰς κατ' ὄναρ τοῖς Ἀγαρηνοῖς αὐθένταις αὐτῶν, ἐπέταττεν αὐτοῖς ἐπιτρέψαι τοῖς αἰχμαλώτοις ἀπελθεῖν καὶ προσκυνῆσαι ἐν τῷ ναῷ αὐτοῦ· ἀλλ' οὗτοι μαγείαν τοῦτο λογισάμενοι, δεινότεραις ἀλύσεσι καὶ βασάνοις ὑπέβαλον αὐτούς. Τί δὲ ὁ θαυμαστός Φανούριος; ἐπιστὰς τῇ νυκτὶ ἠλευθέρωσε τῶν δεσμῶν, θάρσος ἐνθείς αὐτοῖς καὶ προλέγων τὴν ἐπὶ τὴν αὔριον ἀπαλλαγὴν τῆς δουλείας· εἶτα δὲ ὄραθεις τοῖς Ἀγαρηνοῖς, ἐν ἐλέγχῳ καὶ αὐστηρῷ ὕφει εἶπεν· «Εἰ καὶ τῇ ἐπαύριον ἔσεσθε ἐπιμένοντες τῇ γνώμῃ ὑμῶν, ὄψεσθε τὴν δύναμιν τοῦ Θεοῦ». Καί, ὦ, τοῦ θαύματος! τῇ ἐπιούσῃ οἱ ἐν τοῖς οἴκοις τῶν Ἀγαρηνῶν τούτων ἠτάσθησαν τυφλώσει καὶ παρέσει μελῶν, δριμυτάτοις πόνοις βαλλόμενοι· καὶ ἐπὶ κλίνης ὀδύνης κείμενοι μετεστείλαντο τοὺς αἰχμαλώτους ἱερεῖς, ἐρωτῶντες τὰ περὶ τῆς ἰάσεως καὶ σωτηρίας αὐτῶν, οἵτινες καὶ δέησιν προσήγαγον περὶ τούτων τῷ ἐλεήμονι Θεῷ. Ἄλλ' ὁ ἅγιος καὶ τρίτον φανείς τοῖς Ἀγαρηνοῖς ἐπέσκηπτεν αὐτοῖς· «Τὸ τάχος στείλατε τῷ ἐμῷ οἴκῳ ἐν γραφῇ τὴν τῶν αἰχμαλώτων ἐλευθερίαν, ἵνα τὴν προτέραν ὑμῶν ἀνακτήσῃσθε ὑγίαν». Τῇ ἐπαύριον συμβούλιον λαβόντες, ὑπεῖξαν τῇ τοῦ ἁγίου ἐπισκίψει, ἀποστείλαντες ἰδίᾳ ἕκαστος οὐ κατεῖχεν εἰς δουλείαν, τὸ τῆς τούτου ἀναρρύσεως ἀπαιτηθὲν ἔγγραφον εἰς τὸν τοῦ ἁγίου οἶκον, καὶ ἐν φόβῳ πολλῷ κατέθεντο ταῦτα πρὸ τῆς σεπτῆς αὐτοῦ εἰκόνας· πάραυτα δὲ ἔτυχον τῆς ἰάσεως, ἀπαλλαγέντες τῶν ἐπελθουσῶν αὐτοῖς μαστίγων, καὶ ἐν ἐκπλήξει καὶ θαύματι, ἠλευθέρωσαν τοὺς αἰχμαλώτους ἱερεῖς, οὓς καὶ οἰκειαῖς δαπάναις τῇ ἐνεγκαμένη αὐτῶν Κρήτῃ ἀπέστειλαν, φέροντας ἐκεῖ ὡς πλοῦτον οὐράνιον καὶ θησαυρὸν ἀνέκλειπτον ἄρτι ἱστορηθεῖσαν εἰκόνα τοῦ ἁγίου, ὄντινα ἐτησίαις ἐορταῖς καὶ πνευματικαῖς πανηγύρεσιν ἐτίμων καὶ ἐγέραιρον, διηγούμενοι μεγαλοφώνως ὅσα εἶδον καὶ εὔῃ ἔπαθον παρὰ τῆς ταχυτάτης πρεσβείας καὶ σωστικῆς χάριτος τοῦ θαυματουργοῦ ἁγίου μάρτυρος Φανουρίου.

Ταῖς αὐτοῦ πρεσβείαις Χριστὲ ὁ Θεὸς ἐλέησον καὶ σῶσον ἡμᾶς. Ἀμήν.

ᾠδὴ ζ'. Οὐκ ἐλάτρευσαν.

Μέγαν λίθον σοι, ἐπέθηκαν οἱ ἄνομοι, Μάρτυς Φανούριε, πειρώμενοι δι' αὐτοῦ, συνθλίψαι τὸ σῶμά σου, ἀλλ' ὠφθης ἄσειστος, καὶ ἀκέραιος, τῇ τούτου χαλεπότητι, τοῦ Χριστοῦ τῇ δυναστείᾳ.

Πυρπολούμενος, ἀγάπη τοῦ Παντάνακτος, δρόσον οὐράνιον, ἔσχες ἐν σοὶ δαψιλῶς· διὸ ἀκατάφλεκτος, ῥιφείς εἰς κάμινον, ὥφθης Ἁγίε, τοὺς Παῖδας μιμησάμενος, τοὺς τρεῖς ἐν τῇ Βαβυλῶνι.

Ε'ν τοῖς ἄθλοις σου, ἐχθρὸν τὸν δολιώτατον, εἰς τέλος ἤσχυνας· καὶ τοῦτο Μάρτυς δηλῶν, καλῶν ὁ πολέμιος, τὴν ἤτταν ἅπασιν, ἐφανέρωσε, καὶ ἐν ἀέρι ὤχετο, ὀδυρόμενος καὶ κλαίων.

Θεοτοκίον.

Ι'λαστήριον, τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως, ὥφθης Πανάμωμε, ἀποτεκουῖσα Χριστόν, τὸν πᾶσι δωρούμενον, τὴν ἀπολύτρωσιν, τὴν αἰώνιον, τοῖς προσκυνοῦσι Δέσποινα, τὸ ἐν σοὶ μέγιστον θαῦμα.

Καταβασία.

» **Ε**"κνοον πρόσταγμα τυράννου, δυσσεβοῦς λαοὺς ἐκλόνησε, πνέον ἀπειλῆς καὶ δυσφημίας θεοστυγοῦς. "Ομως τρεῖς Παῖδας οὐκ ἐδειμάτωσε, θυμὸς θηριώδης, » οὐ πῦρ βρόμιον· ἀλλ' ἀντηχοῦντι δροσοβόλῳ πνεύματι, » πυρὶ συνόντες ἔψαλλον· Ὁ ὑπερύμνητος τῶν Πατέρων » καὶ ἡμῶν, Θεὸς εὐλογητὸς εἶ.

ᾠδὴ γ'. Παῖδας εὐαγεῖς.

Γνώμη Ἀθλητὰ ἀκαταπλήκτω, ἀνύων τῆς μαρτυρίας σου τὸν δίαυλον, τοῦ ἐχθροῦ κατέπληξας, ἅπαν ἐπινόημα· ἀφλέκτως ἀνημμένους γὰρ ἔφερες ἀνθρακας, χερσὶ σου καὶ κατέφλεξας πᾶσαν, δεισιδαιμονίαν, τῆς πλάνης καὶ ἀπάτην.

Ε"στης πρὸ τοῦ βήματος ἀνδρείως, ἀπίστων ὁμολογῶν Χριστοῦ τὴν σάρκωσιν· ἔνθεν ἀνενέργητα, ἐν σοὶ καθωράθησαν, θηρίων τὰ ὀρμήματα, καὶ πᾶσα

βάσανος, καὶ φλόγες καὶ ξεσμοὶ καὶ συνθλίψεις, περιβηβλημένω, τοῦ Πνεύματος τὴν χάριν.

Ρόδος ἢ περίφημος καυχᾶται, εὑρέσει τοῦ σοῦ ναοῦ καὶ τῆς εἰκόνης σου, Ἐκκλησία πᾶσα δέ, χαίρει εὐραμένη σε, προστάτην καὶ ὑπέρμαχον Μάρτυς θερμότατον· διὸ καὶ τὴν ἀγίαν σου μνήμην, ἄγει χαρμοσύνως, Φανούριε τρισμακάαρ.

Θεοτοκίον.

Αφλεκτος τὸ πῦρ διεφυλάχθης, τεκοῦσα τὸ τῆς Θεότητος ἐν σώματι, Ἀχραντε Πανάμωμε, μόνη Ἀειπάρθενε· ὡς μέγα τὸ μυστήριον τῆς σῆς κηρύξεως ! διὸ κατάφλεξόν μου τὴν ὕλην, πάσης ἀμαρτίας, τῇ σῇ φιλανθρωπίᾳ.

Αἰνοῦμεν, εὐλογοῦμεν καὶ προσκυνοῦμεν τὸν Κύριον.

Καταβασία.

» **Ε**ὐλογεῖτε Παῖδες, τῆς Τριάδος ἰσάριθμοι, δημιουργὸν Πατέρα Θεὸν ὑμνεῖτε, τὸν συγκαταβάντα Λόγον, καὶ τὸ πῦρ εἰς δρόσον μεταποιήσαντα, » καὶ ὑπερυψοῦτε, τὸ πᾶσι ζωὴν παρέχον, Πνεῦμα πανάγιον εἰς τοὺς αἰῶνας.

ᾠδὴ θ'. Ἀπας γηγενής.

Στόματι λαμπρῷ, Χριστοῦ ὁμολόγησας τὸ μέγα ὄνομα, ἄνθος τῆς νεότητος, καὶ πᾶσαν ἄλλην λιπὼν ἀπόλαυσιν, Φανούριε πανθαύμαστε, καὶ χαίρων ἤνυσας, τοὺς μεγίστους, πόνους τῆς ἀθλήσεως, ὡς Χριστοῦ στρατιώτης ἀήττητος.

Ι"να τῆς σεπτῆς, Φανούριε τύχωσιν ἐπιστασίας σου, ἱερεῖς οἱ δέσμιοι, τῇ χάριτί σου θερμῶς προσέπεσον, καὶ παραδόξως Ἁγίε ἠλευθερώθησαν, τῇ δξείᾳ, Μάρτυς ἀντιλήψει σου, ἀνυμνοῦντες τὸ μέγιστον θαῦμά σου.

Μέγαν ἀληθῶς, προστάτην καὶ ἔφορον Μάρτυς Φανούριε, πανταχοῦ σε κέκτηνται, οἱ τὸ σεπτὸν σου καλοῦντες ὄνομα, καὶ τάχος τῆς εὐνοίας σου τὰ δῶρα δέχονται· διὰ τοῦτο, τὴν ἁγίαν μνήμην σου, χαρμοσύνως τελοῦμεν ὑμνοῦντές σε.

Ο' νεοφανῆς, κἂν πάλοι ἠγώνισται Μάρτυς Φανούριος, ἀνυμνολογεῖσθω μοι, ὡς τοῦ Σωτῆρος ὀπλίτης ἐνθεος· φανερωθεὶς ἐν Ῥόδῳ γὰρ πᾶσιν ἐπέφανε, πρυτανεύων, δαψιλῆ δωρήματα, τοῖς προστρέχουσι τούτῳ ἐκάστοτε.

Θεοτοκίον.

Υ"μνησαν Ἀγνή, τὸ μέγα μυστήριον τῆς σῆς κησεως, τάξεις ὑπερκόσμιοι, Θεὸν ὀρῶσαι ἐν σοὶ σαρκούμενον, πᾶσα ἡ γῆ δὲ πέπλησται τῆς σῆς αἰνέσεως, ὅτι πάντες, τῇ κυοφορίᾳ σου, τῆς ἀρχαίας κατάρας ἐρρύσθημεν.

Καταβασίαι.

» **Μ**υστικὸς εἶ Θεοτόκε Παράδεισος, ἀγεωργήτως βλαστήσασα Χριστόν, ὑφ' οὗ τὸ τοῦ Σταυροῦ
» ζωηφόρον ἐν γῆ, πεφυτούργηται δένδρον. Δι' οὗ νῦν
» ὑψουμένου, προσκυνοῦντες αὐτόν, σὲ μεγαλύνομεν.

» **Ο**' διὰ βρώσεως τοῦ ξύλου, τῷ γένει προσγενόμενος θάνατος, διὰ Σταυροῦ κατήργηται σήμερον· τῆς
» γὰρ προμήτορος ἡ παγγενῆς, κατὰρα διαλέλυται, τῷ
» βλαστῷ τῆς ἀγνῆς Θεομήτορος, ἣν πᾶσαι αἱ Δυνάμεις,
» τῶν Οὐρανῶν μεγαλύνουσι.

Ἐξαποστειλάριον. Τοῖς Μαθηταῖς συνέλθωμεν.

Μαρτυρικῶς ἠγώνισαι, στερρότάτη καρδία, καὶ τοῦ ἐχθροῦ κατέβαλες, τὸ μαινόμενον θράσος, ποικιλοτρόποις αἰκίαις, ὁμιλήσας ἀνδρείως, Μεγαλομάρτυς ἐνδοξε, καὶ στεφάνοις τῆς νίκης παρὰ Χριστοῦ, εὐκλεῶς Φανούριε ἐκοσμήθης· ὃ πρέσβευε δεόμεθα, ὑπὲρ τῶν σὲ ἀνυμνούντων.

Θεοτοκίον.

Μετὰ σαρκὸς ἐκύησας, τὸν Ὑπέρθεον Λόγον, ἀνεκφοιτήτως Πάναγνε, ἐν τῶν κόλπων τῶν ἄνω, σκηνώσαντα σῆ νηδύϊ, ἀνεκφράστῳ ἐλέει, εἰς κόσμου ἀνακαίνισιν, καὶ ἀνάπλασιν πάντων τῶν εὐσεβῶς, τὴν σὴν προσκυνούντων κυσοφορίαν, καὶ ἀνυμνούντων Δέσποινα, ὡς Θεοῦ σε Μητέρα.

Εἰς τοὺς Ἀ ἱ ν ο υ ς .

Ἰστῶμεν στίχους δ' καὶ ψάλλομεν τὰ ἐξῆς Προσόμοια.

Ἦχος α'. Τῶν οὐρανίων ταγμάτων.

Τὸν Ἀθλητὴν τοῦ Κυρίου μέγαν Φανούριον, τὸν πάλαι ἠθληκότα, δι' ἀγάπην Κυρίου, καὶ ἄγνωστον τελοῦντα χρόνοις τοῖς πρὶν, ἐν τῇ Ῥόδῳ δὲ ὕστερον, φανερωθέντα τῇ θείᾳ ἐπισκοπῇ, φιλομάρτυρες τιμήσωμεν.

Φῶς φερωνύμως ἀυγάζεις πᾶσι Φανούριε, λαμπρῶς ἐξανατείλας, τῇ Χριστοῦ Ἐκκλησίᾳ, καὶ νύκτα διαλύεις τῶν πειρασμῶν, καὶ κινδύνων καὶ θλίψεων, τῆς παμφαοῦς προστασίας σου ταῖς αὐγαῖς, ὡς ἡμῶν πρέσβυς πρὸς Κύριον.

Τοῦ μαρτυρίου τοὺς ἄθλους στεφθεῖς διήνυσας, καὶ ὄφθης ὑπεράνω, καὶ πυρὸς καὶ σιδήρου, στομώσας σου τὸ σῶμα πόθῳ Χριστοῦ, Ἀθλοφόρε Φανούριε· διὸ πλουσίῳν ἐπάθλων παρὰ Χριστοῦ, ἐκομίσω τὴν ἀντίδοσιν.

Τοὺς ἱερεῖς ὡς ἐρρύσω τοὺς πρὶν δεσμώτας σοφέ, τῇ σῇ πρὸς τὸν Δεσπότην, θαυμαστῇ παρρησίᾳ, οὕτω πάσης ῥύου ἡμᾶς συμφορᾶς, καὶ ἀνάγκης Φανούριε, τοὺς προσιόντας τῇ σκέπῃ σου τῇ σεπτῇ, καὶ ὑμνοῦντάς σου τὴν ἄθλησιν.

Δόξα. ᾠχος πλ. α'.

Α'θλητικοῖς σκάμμασι, τὸν Χριστὸν ἐδόξασας, σαυτὸν ἀρνησάμενος, Ἀθλοφόρε, Φανούριε· προθύμως γὰρ ἀπεδύσω, τῇ δι' αἵματος πάλῃ, καὶ θάνατον ἀθανασίας πρόξενον ἐδέξω, ὑπὲρ τῆς πάντων ζωῆς· διὸ ἀϊδίῳν γερῶν ἠξίωσαι, καὶ ἀθανάτων ἀμοιβῶν μετέσχες, καὶ προστάτης θερμότατος, τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐδόθης. Ἀλλ' ὦ Μαρτύρων ἐγκαλλώπισμα, μὴ παύση ἡμῖν ἰλεούμενος, Χριστὸν τὸν φιλόνηρον.

Καὶ νῦν. Θεοτοκίον.

Μακαρίζομέν σε Θεοτόκε Παρθένε, καὶ δοξάζομέν σε οἱ πιστοὶ κατὰ χρέος, τὴν πόλιν τὴν ἄσειστον, τὸ τεῖχος τὸ ἀρρήκτον, τὴν ἀρραγῆ προστασίαν, καὶ καταφυγὴν τῶν ψυχῶν ἡμῶν.

Δοξολογία μεγάλη καὶ Ἀπόλυσις.

Εἰς τὴν Λειτουργίαν.

Τὰ Τυπικά, οἱ Μακαρισμοί, καὶ ἐκ τοῦ Κανόνος τοῦ Ἁγίου ἢ γ' καὶ στ' ᾠδῆ.

Ἀπόστολον ζήτηι τῇ κζ' Κυριακῇ, Εὐαγγέλιον δὲ τὸ ἐν τῇ Λειτουργίᾳ τοῦ Ἁγίου Γεωργίου, κγ' Ἀπριλίου.

Κοινωνικόν. «Εἰς μνημόσυνον αἰώνιον...»

Μεγαλυνάριον.

Χαίροις ὦ Φανούριε Ἀθλητά, ὁ πᾶσι παρέχων, τὰ αἰτήματα συμπαθῶς· χαίροις εὐσεβούντων, ὁ μέγας ἀντιλήπτωρ, καὶ πάσης Ἐκκλησίας, θεῖον ἀγλάϊσμα.

Δίστιχον.

Φανούριε φάνηθι κάμοι προστάτης
Γερασίμω μέλπαντι τοὺς σοὺς ἀγῶνας.

νόμο, ἄλλο
νοτοιστῶ
ἰσὺ, κείνῳ

Ὁ ὄσιος Ἀρσένιος ὁ Μέγας

ΔΟΞΑΣΜΕΝΗ ΦΥΓΗ

Τὸ ὄνομά του σημαίνει ἀνδρισμό. Ὁ βίος του ὑπῆρξε μιὰ ἀρρενωπὴ ἀντιμετώπισις ὄλων τῶν ἀντιξοοτήτων, πού συναντᾷ ὅποιος ἔβαλε τὸ χέρι στὸ ἀλέτρι τῆς ἐν Χριστῷ τελειοποιήσεως καὶ προχωρεῖ στὶς γραμμὲς τοῦ Εὐαγγελίου, μὲ σκοπὸ νὰ γίνῃ εὐθετος στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. Ἀλλὰ ἡ ἀντιμετώπισις αὐτὴ εἶχε καὶ τὴν ὄψι φυγῆς. Μιάς φυγῆς, πού ἀποτελεῖ τὸ ἄκρο ἄωτο τοῦ ἠρωϊσμοῦ τῶν ἁγίων.

Πρόκειται γιὰ ἓνα ἀπὸ τὰ κορυφαῖα ἀναστήματα τῆς Χάριτος, πού στόλισαν τὴν ἀρχαία Ἐκκλησία. Γιὰ τὸν ὄσιο Ἀρσένιο τὸν Μέγα.

Βλαστὸς ἀριστοκρατικῆς οἰκογενείας, γεννήθηκε στὴ Ρώμη τὸ 354. Νοῦς διψασμένος γιὰ τὴν ἀλήθεια, καρδιὰ εὐγενική, προσανατολισμένη, πρὸς ὅ,τι τὸ ὑψηλὸ καὶ τὸ ἀληθινὰ ὠραῖο, διακρίθηκε ὡς νέος μέσα στὴν Ἐκκλησία τῆς μεγάλης ἐκείνης πόλεως. Γιὰ τὴ μὀρφωσί του, τὸν χαρακτῆρα του, τὸν φωτεινὸ του ζῆλο, ὁ ἐπίσκοπος Ρώμης Δάμασος τὸν χειροτόνησε διάκονο.

Βασίλευε τότε στὴν Ἀνατολὴ ὁ αὐτοκράτωρ Θεοδόσιος. Κι' ὅταν ζήτησε διδάσκαλο γιὰ τοὺς δυὸ γιουὺς του, τοῦ σύστησαν τὸν Ἀρσένιο. Ἔτσι, ὁ ἔξοχος κληρικὸς τῆς ρωμαϊκῆς Ἐκκλησίας βρέθηκε στὸ Βυζάντιο. Ἐγκαταστάθηκε μέσα στὸ παλάτι καὶ δὲν ἄργησε νὰ δείξῃ τὴν ἀξία του. Ἡ βαθεῖα κατάρτισις του στὰ ἐκκλησιαστικὰ καὶ τὰ θύραθεν γράμματα, ἡ εὐαγγελικὴ ποιότης τῆς ἀρετῆς του θάμπωσαν ὄλους μέσα στὰ ἀνάκτορα καὶ πρῶτον τὸν ἴδιον τὸν αὐτοκράτορα. Τὸν περιέβηλαν οἱ τιμές, ὁ θαυμασμός.

Ἀλλὰ ὁ Ἀρσένιος τὰ εἶδε αὐτὰ σὰν δυσκολονίκητο πειρασμό. Ὅταν τιμᾷ ὁ κόσμος, ἡ ψυχὴ κινδυνεύει. Οἱ μέρες περνοῦσαν κι' ὁ Ἀρσένιος καταλάβαινε ὅτι ἡ δοκιμασία τῆς ταπεινοφροσύνης του — τῆς βάσεως αὐτῆς κάθε ἄλλης ἀρετῆς — γινόταν ὀλοένα πιὸ σκληρὴ. Θυμόταν τὸ τοῦ Παύλου: «Ὁ δοκῶν ἐστάναι, βλεπέτω μὴ πέση». Κανεὶς δὲν μπορεῖ νὰ εἶναι βέβαιος ὅτι συνέτριψε ὀριστικὰ μέσα του τὸ ἐγώ. Πῶς θὰ ἐξασφάλιζε τὸ νὰ μὴ πέση; Κύτταξε γύρω του ἀναζητῶντας τι ἔπρεπε νὰ κάνῃ. Ἀλλὰ ἡ σκέψις του δὲν εὗρισκε τὴ λύσι. Ἀπευθύνθηκε, λοιπόν, πιὸ ἐπίμονα στὸν Θεό, μὲ τὴν προσευχή. «Καὶ ἦλθεν αὐτῷ φωνὴ λέγουσα: Φεῦγε τοὺς ἀνθρώπους καὶ

σώζη». Ὁ Θεὸς τὸν ἔβγαλε ἀπὸ τὸ ἀδιέξοδο μὲ μιὰ ἀπ' εὐθείας φώτισι.

Ἐπρεπε, λοιπόν, νὰ φύγη. Ἄλλὰ αὐτὴ ἡ φυγὴ ἦταν δοξα-
σμένη. Δὲν ἦταν λιποταξία. Ἦταν μέγας ἥρωϊσμός. Ἡ θεία
ὑπόδειξις δὲν τοῦ ἔδινε μιὰ εὐκολὴ λύσι. Εἶχε μπροστά του μιὰ
ἐντολή, ποὺ ἀπαιτοῦσε ὀλοκληρωτικὴ διάθεσι τοῦ ἑαυτοῦ του,
ἀγῶνα ἰσόβιο.

Ὁ Ἀρσένιος δὲν δίστασε. Παράτησε τὸν κόσμον κι' ἀποσύρ-
θηκε στὴ λιβυκὴ ἔρημο. Ἐγινε ἀσκητὴς. Ἐκρυσπε στὸ νοητὸ
σημεῖο τῆς ἐρημίας τὸν ἀδάμαντα τῶν ἀρετῶν του, θεατὸν μονά-
κον ἀπὸ τὸν Κύριον.

Πέρασαν πολλὰ χρόνια. Ὁ πειρασμὸς τῆς ἀνθρωπαρέσκειας
φαινόταν πλέον νὰ εἶναι μακριά. Ὁ Ἀρσένιος πτότιζε μὲ τὰ δά-
κρυα τῶν νυχθημέρων προσευχῶν του τὴν ἔρημον. Βυθιζόταν
στὴν ταπεινοφροσύνη καὶ στὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ. Ἄλλὰ ὁ
πειρασμὸς, ποὺ νόμιζε ὅτι εἶχε ἀφήσει τόσο πίσω του, στὴν
πραγματικότητά ἦταν κοντά. Ἡ φήμη τοῦ ὁσίου εἶχε διαβοη-
θῆ στὴ Λιβύη καὶ στὴν Αἴγυπτον. Πατριάρχης Ἀλεξανδρείας
ἦταν τότε ὁ πολὺς Θεόφιλος, θεῖος τοῦ Ἁγίου Κυρίλλου, ποὺ
τὸν διαδέχθηκε κατόπιν στὸν θρόνον τοῦ Ἀποστόλου Μάρκου.

Μιὰ μέρα, λοιπόν, ὁ Θεόφιλος, μὲ πολυπληθῆ συνοδεία,
κίνησε νὰ πάη σὲ ἐπίσκεψιν τοῦ ὁσίου. Ὁ πειρασμὸς ξαναγύ-
ριζε. Ὁ ταγὸς μιᾶς μεγάλης Ἐκκλησίας, μαζί μὲ τὰ πιὸ διαλε-
χτὰ στελέχη της, ἐρχόταν νὰ ἀναγνωρίσῃ μὲ τὴν ἐπίσκεψιν
ἐκείνη τὴν ἀξία τοῦ Ἀρσενίου. Νὰ τοῦ δείξῃ ὅτι οἱ ἄνθρωποι
τὸν εἶχαν ἀνακαλύψει.

Τόσα χρόνια εἶχαν κυλήσει ἀπὸ τὸν πρῶτον πειρασμό, ἐκεῖ
στὴν Κωνσταντινούπολη. Στὸ μεταξύ, ὁ Ἀρσένιος δὲν ἦταν
πλέον ἓνας νέος ἄνδρας. Ἡ ἀρετὴ του, μὲ τὴν ἀκοίμητη ἀσκησι,
εἶχε γίνῃ πολὺ πιὸ στέρεη ἀπὸ τότε. Ἄλλὰ ἀκριβῶς ἡ προχω-
ρημένη στὰ τοῦ Θεοῦ πείρα καὶ σοφία του τὸν πληροφοροῦσε
ὅτι πάντα ὁ ἄνθρωπος, ὅσο κι' ἂν ἔχη προοδεύσει καὶ παγιωθῆ
στὴν ἐν Χριστῷ ζωὴ, κινδυνεύει ἀπὸ τὴ ματαιοδοξία. Μὲ μιᾶς
στιγμῆς ἀπροσεξία, μπορεῖ νὰ παρασυρθῆ ἀπὸ τὸν θαυμασμὸ
τῶν ἀνθρώπων καὶ νὰ δῆ ὅλο τὸ οἰκοδόμημα τῶν ἀγῶνων του
νὰ καταρρέη. «Δοκεῖς εἶσθαι. «Βλέπε μὴ πέσης», ἄκουε τὸν θεῖον
Ἀπόστολον νὰ τοῦ λέη καὶ τώρα. «Φύγε καὶ θὰ σωθῆς». Ἡ παλιά
ὑπόδειξις τοῦ Θεοῦ ἦταν νωπὴ στὴ διανοιά του καὶ τώρα.

Ἄλλὰ πῶς θὰ ἔφευγε αὐτὴ τὴ φορά; Στὴν ἄκρην τῆς φυγῆς
του τὸν εἶχε ξαναφτάσει ἡ ματαιοδοξία.

Ἡ συνάντησις ἔγινε.

— Πές μας, Ἀρσένιε, ἕνα ὠφέλιμο λόγο, τοῦ ζήτησεν ὁ πατριάρχης κι' ἡ συνοδεία του.

Ὁ ὄσιος βρῆκε τότε τὴν εὐκαιρία γιὰ νὰ ἐξασφαλίση τὴ δευτέρη δοξασμένη του φυγή. Φωτισμένος ἀπὸ τὸ Ἅγιο Πνεῦμα, τοὺς ρώτησε:

— Ἄν σᾶς τὸ πῶ, μοῦ ὑπόσχεσθε ὅτι θὰ τὸν τηρήσετε;

Τοῦ ἀποκρίθηκαν καταφατικά.

Κι' ἐκεῖνος τότε τοὺς λέγει:

— Ἄλλη φορά, ὅπου ἀκοῦτε ὅτι βρίσκεται ὁ Ἀρσένιος, νὰ μὴ πλησιάζετε.

Ὁ ὄσιος τελείωσε τὸν ἐπὶ γῆς βίον του τὸ 445. Ἡ Ἐκκλησία μας τιμᾷ τὴ μνήμη του στὶς 8 Μαΐου.

ΒΑΣ. ΜΟΥΣΤΑΚΗΣ

ΑΛΛΗΛΟΓΡΑΦΙΑ

Εὐλαβ. Ἱεροδιάκονον Ἀθαν. Παπαθανασίου Ἱ. Ν. Ἀγ. Ἐλευθερίου Ντεπὸ Θεσσαλονίκην. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὸ τεῦχος τὸ ὁποῖον ἐζητήσατε.— Παν. Ὁσ. Ἀρχιμ. Χρυσόστομον Μοσχον ἄν. Δηξιόριον Κεφαλληνίας. Ἐνεγράφητε καὶ σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ τεύχη ἀπὸ 1-1-66 μέχρι τοῦδε.— Παν. Ὁσ. Ἀρχιμ. Διαμαντὸν Κουβαῦν. Καλαμάκι Π. Φαλήρου. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις εἰς τὴν διευθύνσιν σας. Αἰδεσ. Ζερβοῦδην Ἰωάννην. Πυργίον Καλαμωτῆς Χίου. Ἐνεγράφητε. Ἐκ τῆς ἐπιστολῆς σας ἐπληροφορήθημεν τὸ πρῶτον τὴν Ἐφημερίαν σας. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τὰ ἀπὸ 1-1-66 μέχρι τοῦδε κυκλοφορήσαντα τεύχη.— Αἰδεσ. Καναβάρον Ἐλευθέριον. Φοινίκιον Μολάων. Ἐγένετο ἡ διόρθωσις εἰς τὴν διευθύνσιν σας. Εὐχαριστοῦμεν.— Αἰδεσ. Γεωργόπουλον Ἀθανάσιον. Ἄνω Ἀλισσὸν — Πατρῶν. Ἐγένετο ἡ ἀλλαγὴ εἰς τὴν διευθύνσιν σας.— Κύριον Χρ. Παρίδην. Ξυλόκαστρον. Σᾶς ἀπεστείλαμεν τεύχη Ἐφημερίου τοῦ ἔτους 1965, καὶ ἐνεγράφητε διὰ τὸ ἔτος 1966. Νὰ ἀναμείνητε ἐπιστολὴν μας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εὐαγγέλου Δ. Θεοδώρου, Καθηγητοῦ τοῦ Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Σχέσεις Χριστιανισμοῦ καὶ Ἐπιστήμης. — Δημητρίου Φερούση, Ἐπικοινωνία ἰδεῶν. — Ἀρχιμ. Προκοπίου Παπαθεοδώρου, Πλείστερον καὶ καθαρώτερον φῶς εἰς τὴν νεολαίαν μας. — Θρησκευτικὰ καὶ ἠθικὰ μελέτες τοῦ ἐν Ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Νεκταρίου Αἰγίνης «Γνώρισε τὸν ἑαυτὸ σου». — Απόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα. — Βασ. Ἡλιάδης, Ὑστερα ἀπὸ τρεῖς ὁλοκλήρους αἰῶνας ἡ Κρήτη ὑποδέχεται τὸν ἀγαπημένο της ἅγιο, — «Φιλοθέου Ἀδολεσχίας» μέρος πέμπτον. Ψυχοφελεῖς ἐπιστάσεις ἀπὸ τὸ «Δευτερονόμιον», ὑπὸ Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρως. — Απόδοσις Θεοδόση Σπεράντσα. — Ἀρχιμ. Νικοδήμου Ζ. Γκατζιρούλη, Ἱεροκήρυκος Ἱ. Ἀρχιεπισκοπῆς Ἀθηνῶν. Ἐργαστήριο ἀγιότητος. — Φ. Ἀπαντήσεις σὲ λειτουργικὰ καὶ ἄλλες ἀπορίες. — Ἀκολουθία τοῦ Ἁγίου ἐνδόξου Μεγαλομάρτυρος Φανουρίου τοῦ Νεοφανοῦς, συνταχθεῖσα καὶ συμπληρωθεῖσα ὑπὸ Γερασίου Μοναχοῦ Μικραγιαννανίτου, Ὑμνογράφου τῆς μεγάλης τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος. — Βασ. Μουστάκης, Δοξασμένη ψυχὴ. — Ἀλληλογραφία.